

„Noi toți ne tragem din Mantaua lui Gogol”

F.M. Dostoievski

MANTAUA LUI GOGOL

Anul IV, nr. 16-17 octombrie 2015 - martie 2016

Revistă de cultură, literatură și artă

studii literare • evenimente culturale • proză • teatru • poezie • umor

STUDII LITERARE ȘI CULTURALE

LANSAREA ANTOLOGIEI „AVANGARDA UCRAINEANĂ”

Un banchet spiritual

Joi 12
decembrie 2015,
începând cu ora 17:30,
la sediul Organizației
București al Uniunii
Ucrainenilor din
România a avut loc o
întâlnire literară cu
scriitorul Leo Butnaru
din Republica
Moldova, președintele
Asociației Scriitorilor
din Chișinău. Cu această ocazie a fost lansată antologia *Avangarda ucraineană* (poezie, manifeste, eseuri, artă plastică), carte tradusă de Leo Butnaru.

I.Chideșciuc, F.Popescu, A.Ștefanache, C.Irod, N.Stan.
L.Baros. A.M. Baros, L.Butnaru, M.H.Traista, N.Corsiuc

La eveniment au luat parte reprezentanții Uniunii Scriitorilor din România, scriitorii Aurel Maria Baros – președintele filialei de proză, Linda Maria Baros, Nicolae Stan, Cătălin Codru, Daniela Trandafir, Florin Popescu – redactorul-șef al revistei *Bucureștiul literar și artistic*, Aurel Ștefanachi – directorul Editurii Tipo-Moldova și redactorul antologiei, scriitorii ucraineni din România – publicistul Ioan Chideșciuc, părintele Corneliu Irod, Mihai Mihailiuc – redactorul-șef al publicației *Український вісник*, Nicolae Corsiuc – redactorul-șef al revistei pentru copii *Дзвіночок*, un foarte bun cunoscător al literaturii ucrainene, în special al avangardei, Mihai Hafia Traista – organizatorul și moderatorul acestui eveniment, istoricul și romancierul Teofil Rendiuc – ministru consilier al Ambasadei Ucrainei în România; reprezentanți și membrii Uniunii Ucrainenilor din România și ai altor instituții culturale, studenți și iubitori de poezie. Evenimentul a fost filmat de către o echipă de la postul național de televiziune TVR 1 și prezentat în cadrul emisiunii *Conviețuiri*.

La încheierea acestui banchet spiritual, scriitorul Mihai Hafia Traista – vicepreședintele Uniunii Ucrainenilor din România l-a felicitat pe autorul antologiei, i-a mulțumit acestuia în numele președintelui uniunii – Nicolae Miroslov Petrețchi și i-a înmănat o diplomă din partea Uniunii Ucrainenilor din România pentru sprijinirea și promovarea literaturii ucrainene în lume.

Un cadou oferit cititorului român

„*Avangarda ucraineană* este un cadou select oferit cititorului român care prețuind avangarda din țara noastră, una din cele mai importante avangarde europene care au dat direcțiuni în cultura mondială, dacă ne gândim la Constantin Brâncuși de exemplu, sau la poezii de la care a pornit dadaismul, trebuie să știe că alături de noi mai este o avangardă ucraineană, care până în acest moment era absolut necunoscută în România și din păcate foarte slab cunoscută în Ucraina.

În ziua de 3 noiembrie 1937 avangarda ucraineană a fost decapitată, a fost împușcată o întreagă generație a culturii ucrainene și indiferent de timpul care a trecut, care va trece, un poet de azi trebuie să fie solidar cu colegii lui de cândva.

În măsură în care am putut noi românii să le facem dreptate acestor colegi, cred că se va resimți și la Kiev și peste tot unde trăiesc ucrainenii. Acesta a fost gestul meu de prietenie, de participare la o istorie dramatică a vecinilor noștri cărora le urăm un viitor mai bun decât prezentul umbrat de agresiunea vecinilor de mai sus. Prefața pe care am scris-o la această antologie este manifestul meu și solidaritatea mea cu Ucraina. Am scris-o într-adevăr așa cum îmi scriu cele mai bune texte – suferind.”, a declarat Leo Butnaru pentru postul de televiziune TVR 1.

Antologia *Avangarda ucraineană*, după cum spune I. Chideșciuc, „înglobează adevărate mostre, înobilate de traducător și editor...” (Poezie – 34 autori, parodii avangardă – 6, articole-program, manifeste – 6, zeci de ilustrații, fotografii – 56) și este o carte de atitudine, o antologie cu totul specială care aduce noi viziuni în artă și literatură, dar în același timp propune noi metafore ale modernității. Este o carte despre adevărul istoric și artistic care nu ar trebui să lipsească de pe rafturile bibliotecilor noastre.

Mihai Hafia Traista: „De strajă lângă ei, pune-voi cuvântul”

Această antologie este un omagiu adus „Golgotei literaturii ucrainene”, „Generației împușcate” din 3 noiembrie 1937, când în lagărul de la Solovki a fost executată aproape întreaga elită ucraineană. Politica Kremlinului îi considera pe scriitorii ca fiind „inginerii sufletelor” care trebuiau să se decida de interesele naționale ale propriului său popor, în același timp suprimă activitatea tuturor organizațiilor scriitoricești pe care le avea Ucraina la acea vreme.

Înființată în anul 1934 de către regimul stalinist, Uniunea Scriitorilor din Ucraina Sovietică publică numai creațiile autorilor care preamăresc partidul bolșevic și pe Stalin. Încă în anul 1933 Pavlo Tycyna scrie poezia *Partidul ne conduce*. Astfel Maksym Rylskyi, Volodymyr Sosiura, Mykola

Bajan, Andrii Malyško, Andrii Holovko nu pot fi numiți „inginerii sufletelor” ci mai degrabă „milițienii sufletelor”, după cum i-a numit în anul 1934 Hryhorii Kosynka, executat și el în luna decembrie a aceluiași an.

Suprimarea intelectualității este de fapt o trăsătură comună a tuturor regimurilor totalitare. La fel ca și regimul hitlerist, regimul stalinist ajungând la putere, căuta să distrugă organizarea democratică. Diferența dintre ele consta în faptul că regimul hitlerist își manifesta în mod explicit scopurile, ca de exemplu exterminarea evreilor sau atitudinea nemiloasă a lui Hitler față de persoanele cu handicap, pe care o preia și regimul stalinist.

În prefața antologiei, autorul prezintă specificul avangardei ucrainene, dar și problemele cu care se confruntau avangardiștii, iar una dintre ele, cea mai importantă, era cea a identității lingvistice – „ale funcționalității moderne a limbii ucrainene care secole la rând, fusese umilită, marginalizată de oficios-imperialistă limba rusă.”

Criticul Vissarion Belinski, pozând în liberal, îmbrăcat în toga „tribunului”, fiind întradevăr „paznicul bunurilor imperiului împotriva răzvrătirii ucrainene”, vorbea cu mare ură șovină despre „patriotismul haholesc” al lui Taras Shevchenko: „Acest radical hahol a scris două calomnii – una la adresa țarului, iar alta la adresa țarinei (...) Ah haholii îștia – niște berbeci! Se facliberali în numele găluștelor și colțunașilor cu slănină!”

După părerea lui Belinski, nici nu putea fi vorba despre o națiune ucraineană. Considerându-i doar un simplu trib el spune: “Tribul poate avea doar cântece populare, nu poate avea decât folclor și nicidecum nu poate avea poeți, cu atât mai mult poeți mari, care apar doar la națiunile mari. (...) Gogol iubește nespus de mult Ucraina, dar cu toate acestea nu scrie în limba ucraineană, ci în limba rusă. În poezia lui întâlnim destule elemente pur ucrainene despre care nici nu poate fi vorba în poezia rusă, dar totuși cine l-ar numi poet ucrainean?”

„Limba kievenilor, spune Leo Butnaru, se cerea imperios recondiționată, înnoită, împlinită, desăvârșită, lucru înțeles perfect de moderniștii și avangardiștii care, asemeni colegilor lor ruși, dar din alte perspective și presați de alte necesități, au declanșat un adevărat proces de neologizare.”

„De strajă lângăei, pune-voi cuvântul”– scria marele Cobzar al neamului ucrainean, Taras Șevcenko într-unul din poemele sale, prorocind parcă că peste „Generația împușcată” nu se va cerne uitarea și așa și este, memoria avangardiștilor ucraineni de astăzi va fi străjuită și de cuvântul marelui scriitor Leo Butnaru.

Leo Butnaru: „Generația împușcată”

„Avangardiștii erau mari patrioți, dacă se spunea că avangarda numai dărâma, ei construiau limba ucraineană. Myhailo Semenko a creat 700 de cuvinte, nu au intrat toate în limba literară ucraineană, dar o parte au rămas, alții au creat câte 1200 de cuvinte, cum a fost Pavlo Tycyna și alții. Ei își dădeau seama de pericolul de a se confunda limba ucraineană cu limba rusă. Limba ucraineană fiind o limbă viguroasă, dar din păcate marginalizată de imperialismul care a dominat și într-o parte și în alta, inclusiv în partea României din stânga Prutului. Puneau în discuție, în timpuri acerbe, problema dacă sunt ucrainenii sau malorușii? Erau curajoși. Pe urmă au fost persecutați și uciși. Generația împușcată în ziua de 3 noiembrie 1937 – o întreagă generație a culturii ucrainene a fost lichidată pur și simplu. Această crimă nu este suficient de cunoscută. Este cunoscut Holodomorul, dar aici se ascunde o crimă.

Am fost impresionat de ajutorul colegilor. Eu sunt un cititor, un ascultător al limbii ucrainene, din păcate încă nu o vorbesc, poate la apariția ediției a II-a, voi vorbi. Dragostea mea pentru limba ucraineană a început cu testamentul lui Taras Shevchenko:

*«Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий...»¹*

Am călătorit mult prin Ucraina, în special în ultimii ani. Am fost de trei ori în Crimeea. Am scris două jurnale despre Crimeea și Volinia. Vibram când vedeam cum vin imperialiștii din nou și încep iarăși cu „Malorusia”, cum foștii deputați din Duma de Stat vin cu propaganda lor, cum se organiza festivalul „Voloshyn” ș.a.m.d. Îmi pare rău că autoritățile din Crimeea nu au

¹De-oi muri, îmi vreau mormântul

Pe-o movilă lină
Din nemărginita stepă-n
Dulcea-mi Ucraină.
Ca să văd, s-aud în taină
Lanu-ntins cum crește
Și, zbatându-se-ntre maluri,
Niprul cum vuieste.
(Traducere Ion Cozmei)

observat acest lucru, însă ele au fost aproape trădătoare. Dar Dumnezeu e mare și Crimeea poate reveni la Ucraina. Vă mulțumesc că sunteți aici, deoarece oamenii aceștia nu trebuie uitați. Ei sunt ca niște nemuritori, pentru că încetișor, încetișor vor fi descoperiți. Ucraina acum este într-un fel abătută de la unele elemente de bază ale culturii ei, pentru că trebuie să facă față agresiunilor, dar când se va liniști, își va reveni, își va reciti clasicii și îi va duce în lume, ei merită asta pentru că după cum spune și Aurel Ștefanache, editorul acestei antologii, care a citit-o de câteva ori, avangarda ucraineană împreună cu cea românească și cu cea rusă sunt printre cele mai puternice din Europa și în acest context îi mulțumesc prietenului meu Mihai Hafia Traista că a fost și el receptiv la aceste proiecte, că publică creațiile avangardiștilor în revista „Mantaua lui Gogol” și că a reușit să organizeze această întâlnire.”

Aurel Ștefanache: Oleksandr Bohomazov – un uriaș absolut în plastica europeană

„Vreau să subliniez în mod special că poporul ucrainean are similitudini cu poporul român în frământarea de a fi și a deveni prin spiritul cultural și chiar cum stăm în fața lui Dumnezeu. Există o faptă religioasă foarte importantă în Ucraina care se regăsește și în spiritul românesc extrem de serios. Ca și poporul român, care se identifică prin Mihai Eminescu și poporul ucrainean se identifică printr-o mare personalitate: Taras Shevchenko. Când vorbim despre Eminescu, deja găsim codul, profilul, popoului român – o personalitate absolut europeană, dealtfel ca și cealaltă.

Relația mea cu Leo Butnaru m-a împins să facem această faptă culturală de o excelență uriașă. S-a vorbit despre poeți. Desigur Leo Butnaru a focalizat mult mai bine acest segment cultural, dar dacă vă veți uita la artele plastice, veți observa că Oleksandr Bohomazoveste uriaș, veți găsi profil Van Gog, Pablo Picasso, Paul Gauguin... contemporan cu ei, Oleksandr Bohomazov este un uriaș absolut în plastica europeană.

Avangarda ucraineană, română și cea rusă au depășit ceea ce se întâmpla în Europa. Ne aflăm în fața unui eveniment cultural și mă bucur în sensul cel mai sănătos și onest că am reușit să redăm culturii române o parte din marea cultură ucraineană.”

Florentin Popescu: „Cultura ucraineană nu este ruptă de cultura europeană”

„Pentru mine este o sărbătoare spirituală venirea aici, am fost prieten bun cu binecunoscutul traducător din ucraineană Aurel Covaci și câte ceva mai știam și eu din ce se întâmplă în Ucraina culturală. Fără îndoială, cum s-a spus, pe bună dreptate asistăm la un moment foarte important. Această

monografie, care cuprinde poeți, prozatori, esești, artiști plastici, apare în condițiile politice pe care le cunoaștem. Meritul este cu atât mai mare cu cât apare în condițiile actuale, vedem cu toții ce se întâmplă în Ucraina și cum se întâmplă, spre regretul și durerea noastră.

Leo Butnaru este un foarte bun cunoscător al culturii ruse și al culturii ucrainene, numele lui după cum probabil știți circulează prin revistele culturale din România și redacțiile sunt onorate să-i publice traducerile sau poemele originale. Vreau să vă

M.H. Traista și Leo Butnaru

mărturisesc, că este o mare surpriză pentru mine, să văd că Leo Butnaru ne oferă de această dată o monografie a avangardei ucrainene.

Cultura ucraineană ca și cultura română, la fel ca și culturile altor țări de dimensiuni mai mici, sunt cumva văduvite în contextul culturii universale, pentru că se vorbește mai puțin despre ele. Dacă un expert în arte plastice va deschide această carte își va da seama, după cum a spus și Aurel Ștefanache, că avangarda ucraineană este, dacă nu superioară, cel puțin la același nivel cu avangarda din țările despre care s-a scris, s-a vorbit și s-a făcut atâta vâlvă de-a lungul timpului.

Mă bucur că prietenul meu Leo Butnaru a reușit să ne dea o monografie complexă, pentru că ea conține: poezie, eseu, manifest, artă plastică. El se apleacă cu înțelegere și cu pricepere asupra textelor și imaginilor pe care le selectează în această antologie, în așa fel încât volumul său se constituie într-o monografie, dar putem să o numim și „Enciclopedia Avangardei Ucrainene”. Fapt cu totul meritoriu și o premieră editorială cel puțin la noi în țară. O carte pe care neapărat trebuie să o ai în bibliotecă, ea nu se citește ca un roman, ci ca o enciclopedie pe care o iei din când în când în mână și te racordezi la niște lucruri, la poeți și pictori ucraineni, la mentorii avangardei ucrainene.

Ar trebui ca măcar un exemplar al acestei lucrări să ajungă în fiecare bibliotecă din țara noastră. Pentru ca generațiile viitoare, dacă le va mai interesa cultura, să aibă acces la această carte care prezintă un moment peste care nu se poate trece, deoarece cultura ucraineană nu este ruptă de cultura europeană.

Este un moment deosebit atât pentru editor, cât și pentru autor, care își adaugă în bibliografia sa și așa destul de bogată în traduceri și în creații originale, un titlu cu totul și cu totul deosebit.”

Ioan Chideșciuc: „O carte de atitudine prin care se demonstrează că într-adevăr Ucraina, a existat și există...”

„Am rămas pur și simplu impresionat de la prima mea întâlnire cu această carte, datorită căreia facem cunoștință cu un eveniment tragic din cultura ucraineană. Intelectualitatea din Ucraina și cea din Rusia de asemenea au avut un destin foarte tragic. Această carte despre generația împușcată ne impresionează pe toți aceia care am știut despre tragismul în care acești tineri intelectuali au creat cultura ucraineană încadrând-o în cultura europeană și universală. Atunci se vorbea foarte mult despre proiectul iluminist, al iluminării, care a pătruns în Ucraina în 1968. Ei au ales Europa, pentru că Europa nu era în declin cum spunea filosoful Oswald Spengler, ci dimpotrivă ei vedeau Europa în înflorirea ei culturală pentru că această literatură pe care toți o numeau multă vreme decadentă, malefică, cel puțin în Occident se vorbea despre ea, despre Baudelaire și alții. Rimbaud a și renunțat la literatură cu totul, pentru că nu putea fi de acord cu ceea ce se întâmpla, era un talent, un geniu. În Ucraina apare un Semenko și nu numai el ci o generație întregă de tineri care și-au dat viața pentru cultura ucraineană.

Este o mărturie a tragismului unei generații care nu a fost decadentă, deoarece ei au făurit o literatură ucraineană modernă în raportarea ei la întreaga Europă și nu numai literatura ci pictura pentru că erau niște vizionari care știau bine ce fac și ce pot face și au demonstrat Europei și lumii întregi că pot face, iar această carte vine ca o mărturie, nu numai literară ci și științifică, ea demonstrează că a existat într-adevăr această generație de creatori extraordinari. A existat limba ucraineană modernă pe care a creat-o Șevcenko, Kotlearevskyi și ceilalți scriitori dinaintea lor, iar ei au preluat-o și au dus-o la culmile modernității, au demonstrat funcționalitatea ei și în același timp s-au racordat la marea literatură a Europei. Semenko poate fi apropiat de Apollinaire și de toți ceilalți care nu au excelat prin modernismul acela exagerat, scriind o poezie transgresată la realitățile dezastruoase ale Ucrainei și nu numai ale Ucrainei, că nici în Rusia nu era viață mai strălucită. Oamenii aceștia au demonstrat că limba ucraineană este mare, nu este limba unei „Malorusii” ci limba marelui popor ucrainean.

Această carte nu ne vorbește numai despre un adevăr istoric și artistic, este și o carte de atitudine prin care se demonstrează că într-adevăr Ucraina, a existat și există, că literaura ucraineană a existat și există și că este modernă, că limba ucraineană a existat și există în forme poetice pe care le vedem azi, pentru că ei au scris într-o limbă ucraineană cu niște imagini extraordinare.

În această poezie a olimpienilor, cum le numea Mykola Hvyliovi, există toate variantele de stil, până la grotesc, până la dezastruos, pentru că ei

au trăit într-un timp dezastruos, și toate acestea le-au exprimat prin viziunea lor artistică, prin imagini artistice.

Semenko era un lider, un rebel convins care i-a impresionat pe toți și a fost și un nefericit, toată lumea a văzut în el un talent mareț. Până la urmă a activat și cu comuniștii, a fost un nefericit, însă talentul său artistic rămâne talent, măreția lui rămâne măreție. Nu mai vorbesc de Mikola Voronyi, de Mykola Hvyliovyi și de mulți alții care au fost împușcați în floarea tinereții, având între 25 și 40 de ani.

Voronyi repudia revoluțiile pentru că ele sunt dezastruoase pentru omenire, aduc numai neazuri și nenorociri. Scria despre rănilor Ucrainei și despre rănilor umane pe care oamenii le suportă din cauza revoluțiilor sociale, a dezastroror și a războaielor.

Semenko era un tip contradictoriu, futurist și anticar în același timp, era un tip tragic expresiv, tot ce simțea reușea să pună pe hârtie, era un vitalist extraordinar, un vitalist romantic. El a spus că aruncă *Cobzarul* lui Șevcenko care era oricum iubit din totdeauna în Ucraina și din această cauză și-a atras o mulțime de dușmani, pentru că a îndrăznit să scrie alt *Cobzar* spunând că epoca *Cobzarului* lui Șevcenko a trecut. Acești creatori erau adepții racordării vechiului la nou, adepții inovației, căutători de frumuseți artistice și au reușit să facă ceea ce au gândit.

În acele vremuri tulburi ei căutau o ieșire, le era frică de dezastror pentru că dezastrorle planau continu asupra lor.

Leo Butnaru: „Semenko este un clasic al literaturii ucrainene, este un geniu.”

Nu ar trebui să avem prejudecăți și niciodată să nu căutăm a apleca manuscrisul la opera scriitorului. Și avangardiștii ruși strigau: «Jos cu Tolstoi, cu Pușkin și cu Dostoievski de pe colonada contemporaneității!», în același timp s-au clasicizat, iar Semenko, care spunea să ardem *Cobzarul*, este un clasic al literaturii ucrainene, el a scris o literatură foarte serioasă și nu trebuie să căutăm ce spune în manifest. Avangardiștii aveau atitudinea de a pãlmu gustul public, cum spuneau rușii, manifestul lui Semenko era o palmă dată gustului public. Dar manifestele lor sunt literatură, ele se citesc ca o literatură – ceva intermediar între eseu, proză și critică literară – ele sunt fascinante ca mișcare a ideilor, ca mișcare a verbului, deoarece acesta-i rolul unui manifest. Semenko este un clasic al literaturii ucrainene, este un geniu.

Nicolae Corsiuk: „O carte eveniment, o carte de cultură, un gest de mare anvenzură”

Această antologie pentru cititorul româneste prima știre despre cultura ucraineană și îi dă posibilitatea să o cunoască mai aprofundat. Sunt familiarizat cu avangarda ucraineană și cu multe din ceea ce s-a vorbit aici sunt de acord, cu multe sunt în dezacord, fiindcă aceste revoluții au fost tocmai momentele care au descătușat forțele spirituale și creatoare a intelectualității ucrainene în acele vremuri, deși mai târziu au fost decimate. Să ne amintim că până în 1905 Ucraina avea câteva reviste, școli în limba ucraineană erau mai puține decât pe vremea lui Șevcenko, iar critica literară era aproape inexistentă. Dar au venit aceste vremuri, al celor două revoluții, din 1905 și 1917 și ce a fost după anii 1922, 1925 și 1928 e cu totul altă etapă în ceea ce privește cultura ucraineană în general.

Avangardismul ucrainean deși putem spune că s-a născut pe moment, totuși el își are rădăcinile în barocul ucrainean. Acel baroc care a dat culturii române mari valori, fiindcă mai toți cronicarii români au avut la îndemână cultura ucraineană, probabil, în afară de Nicolae Milescu.

Avangardismul ucrainean este într-adevăr un fenomen, iar dumneavoastră i-ați dat cale liberă spre cititorul român care nu era familiarizat cu acest fenomen, dealtfel nici cititorul ucrainean, după 1930, nu era avizat în deplinitatea fenomenului – erau câteva nume care cunoșteau fenomenul și cei care au scăpat de ghilotina stalinistă.

Adevărul este că se poate discuta pe marginea acestui volum mult și despre multe, însă important este că a el apărut și îmi pare bine că vă putem primi aici. Speram ca acest gest să-l facă mai întâi Ucraina. Era de obligația oamenilor de cultură ucraineni, care sunt presupun și prietenii dumneavoastră, cum mi-a fost mie prieten un român adevărat, I. P., traducătorul *Cobzarului* lui Șevcenko, în așa zisa limbă moldovenească și care a fost înjunghiat în fața casei sale, după evenimentele care au avut loc în Transnistria și în Moldova.

Această antologie, este o carte eveniment, o carte de cultură, un gest de mare anvenzură culturală, deoarece prin această crestomație, prin această traducere, dar mai ales prin prefața și cele câteva addende, am în vedere articolele-manifeste ale lui Semenکو, dar mai ales cele ale motorului literaturii avangardiste și nu numai avangardiste Mykola Hvyliovyi, care încearcă din răputeri să imprime literaturii ucrainene, și nu numai literaturii, amprenta culturii europene, acel avangardism, acea răsuflare modernă, includ aici și avangardismul dar și altele, simbolismul chiar, de la care a început totul. Acest Mykola Hvyliovyi care a ridicat ștafeta literaturii ucrainene la cote înalte, aș spune eu europene, a înscris-o, a promovat-o, absorbind în același timp valorile culturale europene. Există o circulație de valori

europene, uneori prin literatura rusă, alteori prin cea poloneză și mai ales am în vedere Lvovul, care a pus germele modernismului ucrainian. Olha Kobylianska, prima scriitoare europeană și aici permiteți-mi să nu fiu de acord cu dumneavoastră, când spuneți că ea s-a inspirat din viața rurală. Ea a scris doar un singur roman de acest gen, celelalte creații ale sale se ridicau la nivelul celor mai moderne criterii europene, mai ales celor germane și poloneze. Încă abia probabil se mișca avangardismul ucrainian, când ea înainte de 1900 tipărea nuvele cu o deschidere europeană, mai ales că a venit în literatura ucraineană, într-un fel, prin filiera germană.

Vă mulțumesc mult pentru acest gest nobil prin care ați adus avangardismul și literatura ucraineană în cercurile literare românești. Sper ca cititorul român parcurgând, atât traducerile, dar mai ales prefața dumneavoastră și acele manifeste, ale lui Semenko și Mykola Hvyliovyi își va da seama cât de deschisă era literatura ucraineană în acele vremuri, spre a absorbi marile valori europene și la rândul ei dând culturii europene valori incontestabile, iar literatura rusă este plină de autori care s-au născut în Ucraina și au creat din voința sau nevoița lor în Rusia, publicându-și operele literare în limba rusă.

Dacă Ilytyki a publicat în limba engleză despre simbolismul, modernismul și avangarda ucraineană, Mykola Sulyma era nevoit să publice în Ungaria. De abia acum Anna Bila o cercetătoare din Donețk a reușit să publice o carte de 400 de pagini despre avangarda ucraineană.

MIHAI HAFIA TRAISTA

RECENZII DE CARTE

**Cine sunt eu, acesta, care citește poeziile
lui Dan Șalapa?**

*„Domnule, numele meu este Dan
Șalapa,
Spune-mi, de unde te cunosc?”*

Dan ȘALAPA - Anonim

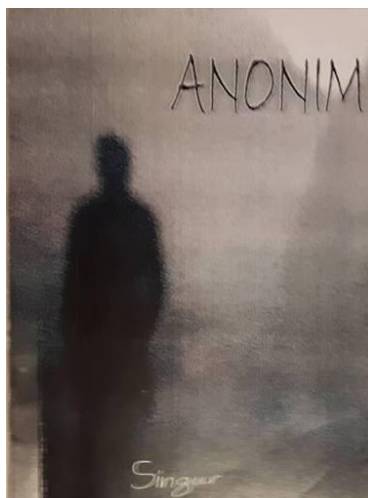
Nu demult, profesorul, filosoful, scriitorul Dan Șalapa mi-a dăruit volumul său de versuri intitulat *Anonim* cu următorul autograf: „*A ști, a fi, a cunoaște... Trei ipostaze a unui anonim sublimat în fiecare „eu”*”.

Citind prima poezie, care a dat titlul volumului, nu se poate să nu te duci cu gândul la faimoasa propoziție a lui Artur Rimbaud „Eu e un altul” – expresia tipică, după Benveniste, a ceea ce-i propriu „alienării” mintale, în care eul este posedat de identitatea sa constitutivă.

Scăldându-se parcă într-un ocean textual Dan Șalapa e un altul, dar cine este acest „altul”? : „*Cine ești tu, acesta, care sunt eu, / Cine sunt eu, acesta, care ești tu, / Cine sunt eu, acesta care sunt tu, / Cine ești tu, acesta, care sunt eu,*”.

Bineînțeles în spatele poetului Dan Șalapa se ascunde filosoful Dan Șalapa care se întreabă: „*Cine sunt eu, Dan Șalapa, / Cine ești tu, Dan Șalapa,*” îndemnând astfel cititorul la un exercițiu de cunoaștere de sine poate, și, de ce nu, prin întrebarea: Cine sunt eu, acesta, care citește poeziile lui Dan Șalapa?... Este un exercițiu pe care omul trebuie să-l desfășoare pentru a-și descoperi propria identitate, adevăratul sine.

Omul trebuie să înțeleagă, că adevăratul său sine nu este corpul „*Noi nu avem nevoie decât de trupul dumneavoastră...*”, spun viermii când vin în recunoaștere. „*Și atunci, cine, măi, viermilor, / Tâlhari de carne ce-mi sunteți, / Cine are nevoie de iluziile din cap, din răsufări, / Din clipele ratate sub geana zorile nerăsăriți, / De mine, întregul, cel de dincolo de voi, /*

Viermilor de nemătase mătăsoasă, ce vă aflați? (poezia *Viermii*). Intenționat sau nu, autorul ne atrage într-o luptă cu tot felul de întrebări existențiale: Cine sunt eu? Ce vreau de fapt? Încotro mă îndrept?

Heidegger afirmă că omul nu se rezumă doar la a fi, ci el desfășoară o raportare la sine însuși și totodată și o raportare la semenul său și la ființarea care nu este de natură umană. De aici derivă consecințe importante. Omul nu este pur și simplu, ci el trebuie să fie, existența lui nu îi este dată ca un dar, ci ca o sarcină. Cunoscându-se pe sine, în tot ce are bun sau rău, frumos sau urât, omul se poate automodela, poate deveni mai valoros pentru societate. *“Cine s-a învrednicit a se vedea pe sine însuși este mai bun decât cel ce s-a învrednicit a vedea îngeri.”*, spune Sfântul Isaac Sirul.

Dincolo de caracterul filosofic al poeziei lui Dan Șalapa, poetul parcă se află într-o continuă căutare poetică a ceva ce nu s-a spus încă, asemenea lui Nichita Stănescu sau chiar lui Cezar Baltag, încearcă să fie el însuși și, uneori, chiar reușește. Una dintre cele mai frumoase imagini care ilustrează poemele lui Dan Șalapa este imaginea bătrânului, care capătă imaginea eminesciană a înțeleptului dascăl cugetător din *Scrisoarea I*: *„Iar colo bătrânul dascăl, cu-a lui haină roasă-n coate, într-un calcul fără capăt tot socoate și socoate...”*

Bătrânul lui Șalapa *„Lua fiecare cuvânt /Și-l spăla cu miere, /Apoi lua o bucată de stea / Și le făcea nimb /Din suflarea ei, /Le învelea în pielea de cerb /Și le punea în sipet...”* (poezia *Sipetul*), sau *„Îmi spunea Bătrânul: /vezi, lumea nu este doar în alb și negru, /ea este când alb-negru, /când negru alb”* (poezia *Alb și negru*); tot un astfel de bătrân este și *„Nea Petrică cel ieșit din Timp”* – căruia i-a trecut viața prin suflet *„Ca un glont fermecat”*.

M-a surprins plăcut poemul *„Poezia, pe front”* pe care Dan Șalapa o dedică *„lui Serghei Jadal, poet, jurnalist, rănit în Revoluția ucraineană, 2014”*. Este vorba de Serhhyi Jadan, unul dintre cei mai mari scriitori postmoderni ai Ucrainei, îl cunosc personal, am tradus în limba română fragmente din romanele lui, un capitol din teza mea de doctorat vorbește despre opera sa, dar nu știam că a fost rănit în timpul Euromaidanului din 2014. *„Poetul e-n frunte, vă zic, /pe front, /cu el, și poemele lui, /priviți-l, e rănit poetul, /o schijă i-a brăzdat pometul, fruntea, /curge șuvoi pe fața lui, sânge de poet...”*. Voi traduce în limba ucraineană această poezie și o voi publica în *Ukrainska literatura hazeta*.

Poetul francez Alphonse de Lamartine a spus că, *„poezia este cea mai înaltă formă în care se poate întrupa gândul omului”*. Iată, avem fericita ocazie de a vedea gândurile și emoțiile delicate, spiritualizate ale unui poet care stăpânește foarte bine cuvântul, cea mai puternică forță din Univers, și cea mai sigură armă cu care poate fi înarmat un cavaler al gândirii profunde și pline de înțeles, așa cum este Dan Șalapa.

O cronică de călătorie prin viață

Romanul *Căminul Racoviță* (*prima parte*), scris cu atâta măiestrie de profesorul Grig Gociu, este o cronică vie a unei vieți, uneori disperate, dramatice, dar și captivante. Grig Gociu scrie așa cum nu o pot face mulți, de parcă tocmai aceasta i-a fost menirea, să-și adune amintirile și să le aștearnă într-o carte de suflet și de nemurire, intitulată clar și pentru totdeauna *Căminul Racoviță* – căminul studentesc care i-a marcat adolescența. Este o carte cu amintiri și fapte diverse și nebănuite, care se „fac” și se „desfac”, de parcă se întâmplă acum și aici, descrise, în baza unei memorii, fără exagerare, fenomenale, în pagini familiale și politice cuprinzând și evenimentele anilor '50. De fapt, s-ar putea spune că romanul profesorului Gociu este o radiografie a societății acelor ani, în care o duceau bine cadrele didactice precum „tovul Ordentrich”, cel care îi luase locul lui Lucian Blaga la catedra de filosofie, „o nulitate pe care studenții nu dădeau doi bani”, care nici măcar nu cunoștea bine limba română: „Vedeți, draghe, în capitalism funcționește prințipul că care pe care – asta vroia să fie definiția concurenței! – pe chind la noi, este ajutorul...!”, sau „tov Talpeș” – agresiv și dur, care cădea în transă când spunea studenților: „Economia politică este cea mai importantă disciplină, care vă ajută să deveniți profesori de nădejde!”. O mai duceau bine „cântăreții de duzină ai sistemului sovietic” – proletculturiștii români care au aplicat sloganul internațional „În numele artei noastre de mâine, să-l ardem pe Rafael!”, autori precum A. Toma, Maria Banuș, Mihai Beniuc și alți. „Bine ancorăți” erau și studenții de la facultățile muncitorești, unii dintre ei „niște nulități notorii”, care trăiau cu speranța că vor „crește” mari în Partidul Muncitoresc Român.

Primul volum din romanul *Căminul Racoviță* poate fi considerată o carte document, o carte emoționantă, tristă, dar și frumoasă în același timp, o carte de aventuri studentești, nevinovate, dar necesare supraviețuirii, o carte plină de amintiri adolescente, deoarece omul trăiește de două ori în viață: odată, în tinerețe, și a doua oară, în amintirea despre ea.

Orice *chix* își are *chixul* său

„De ce atâtea amănunte?
Așa, de dragul amintirilor!”

Corneliu IROD

Chixurile lui Corneliu Irod ar putea fi lesne comparate cu *Lexiconul orașelor intime* al lui Iuri Andruhovyci sau cu eseul lui Andrzej Stasiuk *Djermania*, doar că autorul *Chixurilor* îi depășește pe cei doi, care se rezumă doar la descrierea locurilor prin care au trecut, pe când Corneliu Irod merge mai departe și ne relatează cu lux de amănunte cele mai haiuoase întâmplări prin care a trecut el însuși, prietenii sau bunele cunoștințe ale sale, însă nici el nu neglijează deloc descrierea locurilor. Mai ales când e vorba de Bucureștii de altădată, aflăm multe despre unele obiceiuri și meserii uitate în negura timpului, cum ar fi cea de bragăiu sau sifonar, ce produse se puteau cumpăra și de unde, dar mai ales care erau prețurile (vinul, sifonul, braga, „siropul”, țigările, bacșișul chelnerului etc.), dar și salariile... „De ce atâtea amănunte? Așa, de dragul amintirilor!”, – ne previne autorul. Tot de dragul amintirilor, aflăm care erau localurile frecventate în acei ani de boema bucureșteană. În diferite împrejurări, autorul îi cunoaște pe cei mai de văză reprezentanți ai celor șapte arte (băutori, nu bețivi), iar cu unii rămâne prieten și contribuie la nemurirea lor, totodată și a sa, prin aceste *Chixuri*, „căci numai păstrând amintirile despre alții, lăsăm amintiri despre noi înșine”, spune un scriitor ucrainean.

Deși *Chixurile* s-ar putea foarte bine „repartiza” pe perioadele vieții scriitorului (copilăria, anii studenției etc.) sau pe cele în care ocupa posturi (destul de înalte), toate în instituții centrale, însă autorul evită o succesiune cronologică a acestora și le așterne pe hârtie la întâmplare – „de ieri, de alaltăieri, de-acum un an sau din hăt îndepărtata mea tinerețe”, după cum spune în cuvântul său de deschidere *Apropo de Chixuri*.

Intellectual rafinat, bun camarad, un om pe care te poți baza și în care poți avea încredere oricând, naratorul a cunoscut în decursul vieții mari personalități ale țării, pe care azi le întâlnim în *chixurile* sale. Domnul Rebreanu (din „*La Rășinari*”) este primul care își dă seama cu cine are de-a face, cu toate că atunci eroul principal al *Chixurilor* se afla de-abia în clasa a doua primară, când acesta îi încredințează misiunea de a fi monitorul fiului său.

Strălucita carieră a lui Corneliu Irod a fost prevestită încă din anii studenției, când aflându-se în vacanță, în satul său natal din Bucovina, este chemat de tovarășul prim-secretar al regiunii de partid Țurcanu (toată lumea tremura numai la auzul acestui nume), care îl anunță că va fi tălmăciul lui la sosirea unei delegații sovietice, dar aflând că studentul nu are „garderoaba” potrivită pentru asemenea eveniment, îl îmbracă la magazinul partidului ca pe un generică (costum, cămăși albe, cravată, pantofi), cum se cuvine să fie îmbrăcat un tălmăci al prim-secretarului la întâmpinarea unei delegații sovietice, delegație care pînă la urmă n-a mai venit, dar asta nici măcar nu mai contează. După ce stă sub privirile mirate (desigur și invidioase) ale consătenilor săi lângă tovarășul prim-secretar, fumează din pachetul lui de țigări, iar când începe ploaia, este invitat în mașina acestuia, unde reușește să spulbere supărarea tovarășului prim pentru întârzierea oaspeților sovietici printr-o glumă: „Eu mai stau o jumătate de oră. Dacă nu vine delegația sovietică... mai stau o jumătate de oră.”

Cariera scriitoricească a lui Corneliu Irod începe cu traducerea romanului *Pescărușul*, pentru *Editura tineretului*, al scriitorului ucrainean Iuri Zbanațkyi. „Și ce dacă era traducere? Era prima carte, iar eu aveam 24 de ani!”. Cu toate că la traducerea romanului alături de el mai apare un alt traducător: Claudia Millian Minulescu, soția marelui poet Ion Minulescu, care nu avea cum să-l ajute, deoarece nu cunoștea limba ucraineană, dar „Uniunea Scriitorilor a luat hotărârea de a ajuta în acest fel scriitorii mai în vârstă și cu venituri mici”, tânărul scriitor nu se simte nedreptățit și astfel între „colaboratori” se leagă o frumoasă prietenie, dar din păcate foarte scurtă, deoarece poeta moare la 21 septembrie 1961, în timp ce Corneliu Irod culege „Amintiri din balamuc”, loc în care l-a adus tocmai traducerea romanului și unde cunoaște câțiva dintre mai-marii țării, sau cel puțin ai Bucureștilor. Unii dintre ei vor juca un rol important atât în *chixurile* scriitorului, cât și în viața lui și a prietenilor săi. Fiind convocat pentru două luni la armată, tot la traducerea *Pescărușului* lucrează și acolo, dar noaptea, ca să termine lucrarea la termenul stabilit. Aici îl are coleg de cătanie pe viitorul președinte al României Emil Constantinescu care, tot noaptea, se pregătea pentru Facultatea de Geologie, după ce cu un an în urmă terminase Dreptul.

Meritul scriitoricesc, cronicăresc-memorialistic al lui Corneliu Irod este tocmai, după cum afirmă însuși autorul, asumarea *chixurilor*: „...ca și când mie mi s-ar fi întâmplat și asta, și aia, și ailaltă, chiar dacă mai și

scornesc uneori. Și dacă e s-o spunem cinstit, *chixurile* par astfel și mult mai credibile, nu?”

Deși în spatele unora dintre *chixuri* (nu ne vom abate de la denumirea pe care a dat-o autorul creațiilor sale), se ascunde multă durere, tristețe, adevărate drame, însă cu ajutorul harului său de a povesti, care nu ține musai s-o facă în stil umoristic, autorul le transformă în „râsu-plânsu”, le umanizează, aducându-ne aminte că nu doar bucuria și fericirea fac parte din viața omului, după cum nici el însuși nu își începe copilăria în fericire și îndestulare, căci, fiind orfan de război, este nevoit să îndure destule. Cu toate acestea (convins că omul trăiește cu adevărat de două ori în viață: o dată în copilărie și a doua oară în amintirile despre ea), el nu-și aduce aminte de copilărie ca despre o perioadă nefericită a vieții sale. Frumoasa creație literară *La Rășinari*, urmată de altele, nu este una a deplângerii sorții, nici una a jelierii destinului nemilos, ci din contră, este una a demnității și a unei maturizări prin suferință.

Desigur *chixurile* copilăriei și cele din anii studenției au farmecul, umorul și nostalgia lor, prin care am trecut sau nu fiecare dintre noi, însă adevăratul deliciu pentru cititor sunt *chixurile* din perioada în care scriitorul ocupă importante funcții laice în diferite instituții și din perioada de după, când este preot și protoiereu, căci în 1972 – la 35 de ani – părăsește postul de inspector în Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și devine student la Teologie, unde printre atâția profesori iluștri îi are pe Dumitru Stăniloae, considerat cel mai mare teolog român, una dintre autoritățile proeminente ale teologiei europene (însă pe care îl are doar ca asistent la greacă, deoarece „în acei ani, marele teolog și profesor era încă un proscris...”) și pe Petru Rezuș, strălucit teolog, poet înzestrat, dar și autor al romanelor *La umbra sfînxului*, *Cosițele Doamnei*, *Războienii*, *Dansul șerpilor*, *Dumbrava roșie* și al altor creații literare.

În *Călătorii sprîncenate*, Corneliu Irod descrie experiențele prin care a trecut ca inspector în Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă când, fără ca măcar să fie membru de partid (prin anii 1970 era un lucru ieșit din comun), este cooptat într-o brigadă de control a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, condusă de înaltul demnitar comunist Paul Niculescu Mizil. În acea perioadă, cunoaște „mari mahări” comuniști de-ai noștri, dar și pe unii sovietici, care vin în delegație în România; la rândul său este delegat la Moscova pentru a deschide expoziția fotodocumentară „Realizările României Socialiste”. Povestește și despre unele deplasări nu tocmai plăcute ale colegilor săi.

Și cum orice *chix* își are *chixul* său, am avut și eu parte de unul, și anume, din cauza unuia dintre *chixurile* părintelui Irod. Este vorba de *chixul 500 de lei*, pe care după ce l-am citit la redacție cu mare plăcere (în limba ucraineană; trebuia să-l publicăm în revista *Nășholos*), l-am pus peste

Scriitorii Mihai Hafia Traista și Corneliu Irod

alte manuscrise, crezând că redactorul-șef Irina Moisei nu mai are nevoie de el (părintele Corneliu Irod, care scrie atât în română, cât și în ucraineană, întotdeauna trimite materialele sale culese și corectate). Deodată Irina Moisei m-a întrebat: „Unde sunt «500 de lei» de pe biroul meu?”. Uitând de titlul *chixului*, am început să caut pe sub birou, în coșul de gunoi, dacă nu cumva din neatenție am aruncat banii acolo, dar ia-i de unde nu i-ai pus, iar când ea a ieșit din redacție, am vrut să scot din portmoneu 500 de lei și să-i spun că i-am găsit sub birou, dar nu eram sigur dacă era vorba de o bancnotă de 500 sau erau mai multe de 100 ori poate chiar și de 50 de lei. Întorcându-se și găsindu-mă cu capul pe sub masă, Irina Moisei, m-a întrebat din nou dacă am găsit „500 de lei”. Roșu ca racul, am răspuns că nu i-am găsit, iar ea mi-a zis râzând: „Lăsați, nu mai căutați, că mai printez o dată «500 de lei»”. M-am uitat la ea mirat și deodată mi-am dat seama că părintele Irod mi-a făcut și mie o farsă.

Această culegere de *Chixuri* ar putea foarte bine să fie luată ca un jurnal al întâmplărilor hazlii sau, de ce nu, ca o biografie a scriitorului, a omului de cultură, a părintelui Corneliu Irod, care poate spune asemenea filosofului, al primului apostol al neamului ucrainean, Hryhori Skovoroda: „Viața a alergat după mine, dar nu m-a prins!”

Suntem siguri că aceste *chixuri* – adevărate perle literare – își vor găsi drumul către inima cititorului, iar părintelui Corneliu Irod îi dorim multă sănătate și putere de muncă, încât să ne bucure și cu alte creații literare sau de ce nu, cu un nou volum de *Chixuri*, deoarece suntem siguri că domnia sa nu a așternut decât o mică parte din câte ar avea de spus.

IOAN GROȘAN

CUVÂNT ÎNAINTE LA VOLUMUL DE POEZII *BÎTRÂNUL CUC*

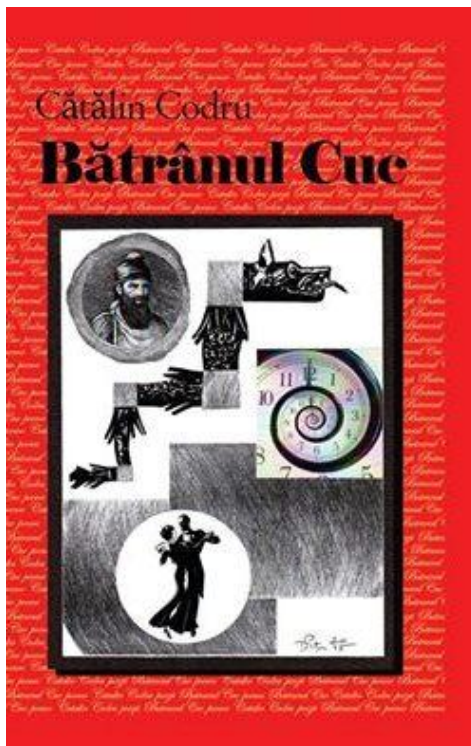
Orice cititor de poezie, fie el profesionist (adică un critic de specialitate), fie „amator” (adică, în sensul latin al termenului, iubitor împătimit de versuri) resimte o mare satisfacție atunci când descoperă o carte nouă, un autor nou. Deliciile primei lecturi la o astfel de carte nu se compară decât cu deliciile primei îndrăgostiri, iar ele sunt cu atât mai mari cu cât materia predominantă a volumului o constituie, nu întâmplător, tocmai poemele de dragoste.

Un astfel de „caz” este cel al debutantului Cătălin Codru, cu volumul său „Bătrânul cuc”. Mărturisesc că nu citisem nimic de autor, numele lui fiindu-mi, în privința poeziei, total necunoscut. Ca atare, cu atât mai mare a fost surpriza parcurgerii paginilor concepute pe o temă pe care mulți o consideră, azi, vetustă, dar care, orice s-ar zice, își păstrează mereu actualitatea și gravitatea: lirica amorului. Cătălin Codru o abordează fără inhibiții, fără crispări inutile, ca și cum el ar fi descoperit-o primul, la fel cum – *mutatis-mutandis!* – un geniu nativ și naiv de talia lui Rousseau Vameșul abordează tema peisajului. Și dacă există pictură naivă, de ce n-ar exista și poezie naivă, în sensul schillerian al termenului, adică plină de prospețime, de sinceritate necontrafăcută?

Mă feresc, totuși, să folosesc sintagma de „poezie naivă” în privința lui Cătălin Codru, fiindcă un ochi atent poate identifica în curgerea textelor diverse ecouri benefice ale lecturilor sale. Iată, de pildă, un „sound” eminescian în poemul „Doar luna”: „Tu, o lacrimă din suflet,/ Mi te-ai coborât în noapte,/ Eu mă simt pierdut și cuget,/ Mă îmbăt cu-a tale șoapte”. Sau altul, în care se pot recunoaște cadențele lui Adrian Păunescu: „Mărșăluim în viața altor doi/ Cum am crezut că trebuie trăit/ Ne corectăm cadența noastră-n noi/ Și viața netrăită... în murit”(„În lumea asta”). Nu putea lipsi, desigur, din acest periplu liric prin meandrele amorului și o parafrază strălucită a stilului lui Mircea Dinescu cel Tânăr: „În prima noapte te-am visat,/ Veneai încet pe înserat,/ Și miroseai a muguri noi,/ Te-mbrățișam, eram doar noi,// Și mirosea a fân cosit,/ Pășeam pe drumul răsucit,/ Te sărutam ușor pe gât,/ Zâmbeai, tu nu voiai mai mult,/ Apoi de vorbă măntrebai,/ Eu te priveam, tu tot vorbeai,/ Și dintr-o dată m-am trezit/ Zâmbind, dar tare nădușit” („Trei nopți”).

S-ar putea crede din aceste succinte exemple că avem de-a face cu o iubire ideală, senină, pe deplin împărtaşită. Fals! Dimpotrivă, e vorba de o „dragoste cu năbădăi”, plină de tensiune, un „tango” dramatic, cum singur poetul o mărturisește: „Și dragoste, furie... sau iubire./ Sau patimi neștiute, sau mâhnire./ Cu răbufniri de dragoste nebună./ Trăită de noi doi sub clar de lună” („Tango”). Nu e de mirare, de altfel, că în structura volumului își fac loc și poeme de o cu totul altă factură, ce prefigurează supliciu singurătății, presentimentul sfârșitului, ca o memorabila alcătuire poetică „Bătrânul cuc”, cea care dă și titlul cărții: Bătrânul cuc, ce-și are cuibu-n ceas./ A mai ieșit puțin, de bun rămas,/ Și a mai spus puțin pentru final./ Spunând un „CU”... sau „C”... sau ritual.// A stat puțin mai mult, ieșit din colivie.../ Cum și-ar dori voinicul apă vie.../ Și a privit spre lumea de afară.../ Cântând cu sete, ultima lui vară... (...) Și-am așteptat crezând c-a fost o întâmplare./ Și că o pasăre de lemn nu moare,/ Și-am înțeles... mai mult decât târziu./ Că ticăia din ceasul lui pustiu.// Doar încerca să-mi spună, solitar,/ Că toți avem un ceas, ce bate rar,/ Și nu știm cum va bate dintr-o dată./ Ultima sa măsură, măsurată”.

Nu vreau să răpesc cititorilor, prin citate mai multe, plăcerea de a savura și alte poeme. Mă mărginesc să spun că în peisajul atât de variat al poeziei românești contemporane, debutul lui Cătălin Codru face o figură cu totul aparte și că viitoarele sale cărți sper s-o confirme.

DOMNIȚA NEAGA

NOTE DE LECTURĂ: *LUMEA NEBUNILOR*

Cartea de versuri, *Lumea nebunilor*, apărută sub semnătura lui Alex Daniel, la Editura „Mantaua lui Gogol”, București, 2015, aduce în atenția cititorului o poezie aparent inegală și grăbită, născută din experiențe de viață, dorințe, neîmpliniri, aspirații, toate trăite într-o lume în derivă, în care nimic parcă nu mai este la locul său, o lume a *nebunilor*”, cum frumos o intitulează poetul.

Grafica semnată de Alejandro Da Silva conferă cărții personalitate și distincție.

După moto-ul, „*Iubirea a fost inventată de nebuni și de poeți*”, ne-am aștepta ca *Lumea nebunilor*

să fie o carte ce tratează poezia nebuniei, sau nebunia poeziei. *Lumea nebunilor* este însă o carte cuminte, echilibrată, de bun-simț, scrisă cu sensibilitate și ilustrând zbuluciumul și neliniștile dintotdeauna ale creatorului, dar, mai ales, inutila sa risipire (impusă de situații conjuncturale) în lucruri neesențiale, din care se nasc apoi revolta și protestul.

În opinia mea, Alex Daniel este un poet protestatar. Se vede acest lucru în poemele: *Scara timpului*, *Mi se cârlimândi...*, *Orașul pustiu*, *Lumea nebună*, *Nebunia nebuniei...* Atitudinea protestatară pare să fie un atribut al personalității sale tumultuoase, protestul, în sine, orientându-se spre nedreptățile sociale pe care le întâlnește la tot pasul, într-o lume cu orizonturile pierdute. În cursa contra cronometru, care este viața ascendent egoistă, nimeni nu se mai gândește la binele și tihna celuilalt. Asistăm la un proces de dezumanizare, de înstrăinare și nimănui nu-i pasă dacă, prin atitudinea sa, deranjează, jignește, hărțuiește: „*Vecinul meu de la etajul șapte / are o mașină de găurit liniștea...*”; „*Toți vecinii mei au câte o unealtă / cu care treblăuiesc câte ceva / în folosul lor și în durerea altora...*” (*Scara timpului*, p.5).

Abuzurile din partea autorităților fac viața amară. Orașele mici, de provincie, sunt victima convenabilă, fiindcă nimeni nu are curajul să se revolte, iar, dacă ar face-o cineva, acela este etichetat imediat ca rebel și pericol public... (*Orașul pustiu*, p.33). Într-o astfel de lume, absolut

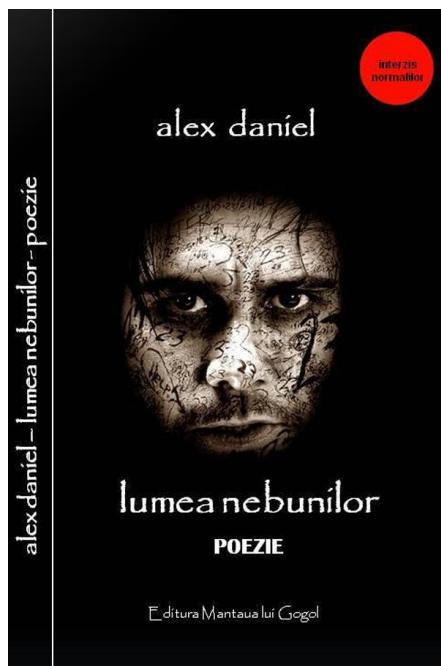

anormală, este firesc ca nefirescul să fie luat drept firesc. Un nebun poate fi rege peste hoți, poate fi șeful bancherilor, sau, de ce nu, judecătorul suprem (*Nebunia nebuniei*, p.39). Copiii pot trăi liniștiți (în inconștiența vârstei lor) și fără afecțiunea părintească, că nimeni nu-și mai bate capul acum cu ce se va alege de ei mai târziu! Bine că încă mai există bunici sau „Case de copii”...! Dureroasă perspectivă! „... Când din păcatul minții se nasc copii orfani, / Că mamele-s plecate în lume după bani!” (p.30)...

Forma activă de protest este înlocuită, în unele poeme, cu atitudinea de indiferență. Poetul conștientizează că nu poate face nimic de unul singur, că nu poate îndrepta strâmbătățile, și, de aici, starea de lehamite: „Am aruncat televizorul.../...mă obosea cu aceleași imagini, ale unor indivizi / care fac umbră inutilă pământului, / burdușiți de grăsimi și purtând cravate de import. // Unii le spun parlamentari...//... În nebunia mea, am zis că mi se cârlimândi / de averile lor și de grăsimile / în care sunt împachetați” (p.27)... Dar în cumițenia poetului? aș întreba eu. Și tot eu voi răspunde că poetului îi pasă, pentru că artiștii, creatorii au altă alcătuire de spirit și de tină. Ei sunt plămădiți din materie stelară. Ei nu au puterea politică, administrativă... Puterea lor stă în cuvânt, și ar fi un mare păcat să o lase să se irosească...

În alte poeme, Alex Daniel pare un poet al ludicului. În realitate, el pune o mască luminoasă peste dramele umane, pentru a le scoate în evidență și pentru a atrage atenția asupra lor, că doar ne găsim într-o lume de provizorat, într-o lume nebună... (*Lipsa de moralitate*, p.41; *Fruetul unei iubiri*, p. 44).

Sentimentul care dă osatură scriiturii poetice este iubirea. Iubirea față de Creator („Să iubesc mereu / Doar pe Dumnezeu...”, p.26), față de cei care ne-au dat viață („Acum, când peste lume lumina se destramă, / Mi-e dor de tine, tată, mi-e dor de tine, mamă!” p. 30), față de ființa iubită a cărei imagine s-a întipărit pe retina ochilor, de unde nu i-o mai poate lua nimeni:

(„... *Voi săruta în schimb imaginea ta / de pe retina ochilor mei, / știind că de acolo nu te poate fura nimeni.*”p. 6)...

Jocul iubirii (cu tandrețe și cu neînțelegeri, cu pasiune incandescentă și cu momente de prefăcută indiferență) și iubirea sinceră, curată, aproape adolescentină, sunt prezente în mai mult de jumătate dintre poemele volumului. Uneori sentimentele femeii iubite nu se ridică la nivelul celor trăite de *eul liric*, iar acesta se simte trădat. El nu se resemnează, ci proiectează situația în viitor, când, după dispariția sa fizică, femeia, căutându-l, va găsi doar amintirea poetului în lucrurile care i-au aparținut și va fi încercată, probabil, de un sentiment de vinovăție: „*Într-o zi trecută, dintr-un an departe,/ Tu mă vei chema printre multe șoapte,/ Ca să-ți fiu alături, în inimă și în vis.../ Însă eu voi fi doar pana ce ți-a scris!*”(p. 9).

Un text liric de rezistență mi se pare *Blestemat în uitare*, care uzitează un topos foarte popular, dar cu o mare încărcătură emoțională, „gara”. Sufletul poetului este o gară din care nu mai pleacă niciun tren, decât cel al uitării: „*Singur,/ uitat de iubire,/ blestemat în uitare,/ te priveam/ îndepărtându-te dincolo de orizont,/ și sufletul meu rămânea doar o gară/ din care nu mai pleca niciun tren...*”(p.42)...

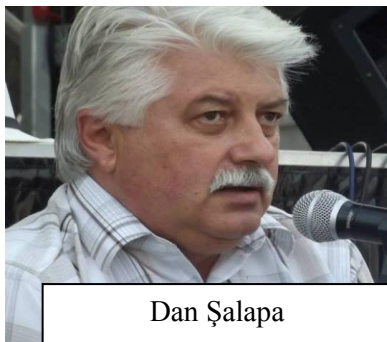
Jocul cu limbajul și desolemnizarea acestuia, valorificarea prozaismului, cuprinderea diversității realului, refuzul unui stil înalt, ermetic și impersonal, precum și practicarea unei poetici a concretului și a banalului, sunt câteva dintre punctele forte ale tehnicii de lucru aparținând autorului volumului de versuri *Lumea nebunilor*.

Sinceritatea discursului poetic, frumusețea limbii, puținătatea podoabelor stilistice fac din Alex Daniel o voce aparte, originală, în conglomeratul ultrapostmodern al lirismului românesc actual.

ALUNELU'. REPERE ETNO-MITOLOGICE ȘI COREGRAFICE,
FILOSOFICE ȘI ȘTIINȚIFICE

II. ALUNUL ȘI MIELUL - DOUĂ SIMBOLURI DESPRE NEMURIRE

Sărbătoarea Florei, cu rezonanțele ei păgâne, se regăsește în sărbătoarea zilei de 1 Mai. Aceste celebrări sunt asociate în egală măsură cu cele două divinități romane surori: *Flora*, reprezentând renașterea florilor, și *Fauna*, simbolizând nașterea miilor și a altor animale. Cea de a doua semnificație a Florei, aceea legată de nașterea miilor, a altor animale, ne duce cu gândul tot spre Sărbătoarea

Dan Șalapa

pascală, când mielul devine simbolul purității, al curățeniei trupești și de spirit a celor căzuți pradă hulirii de Dumnezeu, contestării Lui Iisus ca Fiu al lui Dumnezeu, altor grele păcate menționate în Decalogul creștin. Mielul sacrificat este, simultan, simbol al renașterii spirituale, al salvării întru credință, al mântuirii sub Învățătura și Lumina Hristică. Avem, așadar, doar aparent două simboluri într-un singur personaj, zeița Flora. În fond, este vorba de un singur simbol, cel al Re-Nașterii, veche aspirație umană venind din miturile inițiale ale căutărilor omului de a-și depăși condiția ingrată a perisabilității sale, a finitudinii, cum o denuște Blaise Pascal, și a căutării lui de a accede la nemurirea zeilor, a Divinității supreme Creatoare a tot și a toate. Ciclul naturii este, în fond, nemurirea, Re-Nașterea cu fiecare primăvară a naturii, atât a vegetalului cât și animalului, nu înseamnă altceva decât porția de nemurire ce ni se asigură, mereu de la capăt, generos și cu iubire. Ori, omul fiind făcut, conform Bibliei, de către Creator, din țărână, și în țărână întorcându-se cu trupul, după moarte, el are asigurată nemurirea suind de-acolo, din țărână, după moarte, prin rădăcini, în tulpini, în flori și-n fructe, întorcându-se la o nouă viață, re-născând, practic, la nivel vegetal. Iar dacă mieii vor paște iarba răsărită miraculos, fascinant, din propriile-i semințe, rod al semințelor dintâi ale Lumii zidite de Dumnezeu, din țărâna pășunilor, vor prelua, într-un fel, trupurile celor de dinainte, sublimate în iarbă fragedă, și se vor întoarce la o viață în trup de miel, și tot așa, și tot așa, mereu, în veacul veacurilor... Mituri, legende, adevăruri spuse altfel, dar toate, toate încercând să descifreze Omul și - taina tainelor - pe Creatorul lui, Dumnezeu, sau oricum s-ar numi El în alte religii ale lumii, din veacuri și

până spre alte veacuri, pe un fir de timp care, spun alte minunate cărți, nu este decât o iluzie, o altă poveste, o altă... magie în aceste magice povești...

Bagheta de alun.

Nu există regenerare a naturii - floră și faună, în absența apei. Vegetalul este exclus în lipsa apei. Prin urmare, viața înseși este un non-sens în absența ei. Dovada este și faptul că un corp fizic - om sau animal, orice vietate cu trup biologic, este alcătuită într-o proporție copleșitoare din apă: doi atomi de hidrogen și unul de oxigen. Corpul omului are în componența sa 80 la sută apă, planeta Pământ, gazda noastră, a civilizației umane, este acoperită de apă peste 80 la sută din suprafață, este deja un lucru binecunoscut ce nu mai necesită vreo demonstrație. Viața a apărut și se menține pe malul apei, mare sau fluviu, râu sau lacuri...

Prin urmare, vegetalul este într-o interacțiune permanentă cu apa. Orice semință apare ca din senin și se dezvoltă în prezența apei. Vegetalul descoperă apa în baza ceea ce Dumitru-Constantin Dulcan numea "inteligenta materiei". Altfel, fără apă, în baza aceleiași inteligențe, semința se usucă, dar nu dispare cu totul, iar în anumite condiții de temperatură, chiar fără lumină, ea se conservă, își păstrează prerogativele germinative, potența de regenerare, iar când apare apa, brusc revine la viață și... încolțește!

Omul a căutat mereu apa potabilă, chiar dacă are la dispoziție și apa oceanelor, imensă cantitativ. Neprelucrată, această apă este impropriu menținerii vieții umane, este nealimentară, chiar dacă ea adăpostește mii și mii de forme de viață. Prin urmare, omul a căutat apa ascunsă în măruntaiele pământului, apa potabilă, pe care s-o scoată la lumina zilei și să o folosească. A căutat-o, iar când i-a dat de urmă, i-a spus izvor, cu diminutivul *izvoarăș*, sau vână de apă, sau, mai târziu, pânză freatică. Izvorul - cel născător de viață. Izvor de apă, izvor de viață, două sintagme cu multă încărcătură metaforică, dar și de adevăr excepțional, viața fiind principiul care certifică dumnezeirea. De la Flora, zeița fântânilor la botezul Domnului, de la Oul primordial ce plutea pe apele Începutului până la apa morții, de la apa vieții la apa sfântită, viața omului stă, deci, sub semnul apei.

Alunul, cu puterile sale magice, l-a ajutat pe om să găsească apa în străfunduri de pământ. Omul a intuit interacțiunea dintre alun și apă și a făcut din corzi de alun tânăr - alunel - instrument de aflare a izvorului/izvoarășului ascuns la adâncime, sub coaja pământului. Așa au apărut fântânarii. Dar fântânarii nu sunt nici ei oameni oarecare, nu oricine poate găsi cu două ramuri de alun un izvor de apă. Pentru aceasta este nevoie de o inițiere care survine pe baza unor date native, zestre divină, dumnezeiască, cum ar spune creștinii. Prin urmare, există o trinitate om-alun-izvor. Și încă o lămurire: dacă nu orice om poate fi fântânar, tot așa nu orice ramură de alun poate fi o baghetă potent indicatoare de vână de apă, iar, la fel, nu orice vână de apă

detectată este una bună de băut, cum se spune, trebuincioasă. Aici, am putea spune, speculând oarecum, că pot exista fire de apă ascunse care nu pot fi detectate cu astfel de unelte ancestrale confecționate din alun/alunel, dar dovedit eficiente în alte cazuri. Și un ultim amănunt: firul izvorului subpământean este detectabil doar până la o anumită adâncime, lucru știut și acceptat *sine die*.

Fântânăritul – între meșteșug și știință

În articolul-eseu intitulat “Fântânarii”, publicat în 03 noiembrie 2007, Gabriel Sabin Mateucă notează: “O fântână nu se face la întâmplare. Se caută „izvorașul”, sursa de apă subterană (sau sursele) ce trebuie să aibă un debit suficient pentru a alimenta fântâna. Instrumentul consacrat este nuielușa de alun (s.n.), dar fântânării folosesc varii instrumente, pe cât de simple, pe atât de eficiente, chiar mâinile goale (uneori utilizează în mod empiric tehnicile radiesteziei mentale). Experiența îi arată fântânarului la ce adâncimi se află sursele, debitul, potabilitatea, puritatea. Dar nu numai experiența îl ajută, ci și semne naturale: vegetație (menta și salcia pentru adâncimi mici, copaci cu rădăcini adânci), insecte, animale (câini, cai ce scurmă după apă).”

Societatea contemporană, mai mult sau mai puțin la vedere, contestă această veche îndeletnicire, meșteșug rar, care comportă date native, cum spuneam, plus o pregătire specială, esoterică, principalul lui concurent fiind geologia, cu specialiștii din domeniu. Nu trebuie subapreciată știința geologică, doamne-fereste, dar nici nu se pot ignora performanțele fântânărilor de până la apariția și statuarea acestei științe. “Specialiștii în geologie pot acționa cu mijloace tehnice moderne, dacă sunt justificate costurile, dar există și variante combinate precum cercetarea biogeofizică sau altele. Meșteșugul de fântănar se mai întâlnește încă în multe locuri, în funcție de necesitățile unei societăți ce a pășit în secolul XXI, adaptat la noi materiale, sisteme, condiții, legislație.” Meșteșugul străvechi al găsirii viitorului izvor din regatul mitologice Flora nu poate fi anulat nici măcar de poluarea electromagnetică, viciu al societății actuale super-tehnologizate, ne asigură G. Mateucă: <<Se spune că vechile lor metode nu mai sunt eficiente pentru că sunt parazitate de poluarea electromagnetică. Departe de adevăr, mai ales că la una din școlile românești de radiestezie, examenul primului nivel este de a determina un „izvoraș” cu harta izometrică de adâncime și un careu Hartmann, benzi și noduri, și asta în plin oraș, cu toate „beneficiile” electromagnetice!>> Iar mai departe, aflăm amănunte fascinante care întăresc ideea că alunul are, într-adevăr, puteri miraculoase, dar, reamintim, doar în mâna unor inițiați: <<Sigur că vechea fântână zidită a fost în multe locuri înlocuită cu cea din tubulatură din beton sau PVC. Înainte vreme, după

ce săpătura cobora sub al doilea orizont, înfruntând pericolele surpării sau lipsei de aer, se așeza un cadru din lemn de arin decojit, temelia zidului din lespezi îmbinate, fără mortar. Golul dintre zid și malul fântânii se umple cu pietriș pentru filtrare. Și tehnologia este mai mult sau mai puțin actualizată. Cert este că mai sunt locuri în care înaintea lucrării se mai postește și rostesc rugăciuni. Și ca orice zidire trebuie să aibă în vârf un brad. Apoi, mai este legământul proprietarului de a nu refuza apă din fântână celui însetat. Și, cum se zice în termeni moderni, urmează „punerea în funcțiune”: Timp de o lună fântâna este golită de trei ori la intervale de circa zece zile pentru purificare și limpezire. Se spune că trebuie aruncat un bulgăre de var nestins și unul de sare înainte de prima golire. Proprietarul trebuie să pună un păștrăv viu și monede de argint, dar înainte de toate trebuie sfințită de popă.>>

Bucla inversă, anteportas

Meșteșugul aflării unui fir de apă prins sub straturile pământului este, spuneam, mult anterior tehnologiilor moderne. Practic, am putea afirma că știința, în acest caz, probabil și în altele, a copiat natura. Depistarea apei de către om cu alte metode decât cu nuielușa de alun/alunel s-a făcut după studiul proprietăților acestui arbust, iar după ce i-au înțeles “modul de funcționare”, “secretul”, l-au reprodus în mașinării și aparatură! Simplu, nu?

Primele... izvoare scrise despre acest meșteșug, pe teritoriul României actuale provin dintr-un zapis domnesc, datat 15 august 1676, emis de domnitorul Mihai Șuțu, document care vorbește despre meșterii fântânării din Hizeresti, Prahova, care scoteau și comercializau păcură.. Iată un element interesant: fântânării detectau și pungile de țigeti, care zăcământ, odată extras, era prelucrat și se obținea păcura! Prin urmare, alunul/alunelul intră în, să-i spunem, după Odobleja citire, consonanță/rezonanță comunicațională și cu stratul de țigeti! Mai exact, alunul emite - este emițător - o undă energetică - mesajul - stratul de țigeti o receptează – el joacă, deci, rolul de receptor – și emite un răspuns – retroacție, sau *feedback*, cf. Norbert Wiener! Bucla inversă, deci, teză fundamentală a psihologiei consonantiste a savantului român Ștefan Odobleja.

Clerici, șamani și solomonari

Fântânăritul nu este o preocupare exclusiv românească. <<Francezii îi numeau (pe fântânari – n. red.) „sourciers”, de la *izvor*, de la *sursă*: căutau *surse* – apă, ape minerale, termale, comori, vestigii, resurse subterane, minereuri, filoane, remedii... Confuzia cu *sorcier* (vrăjitor, în limba franceză) a fost întreținută de către acea instituție umană, spirituală, ce nu mai conținea să aprindă ruguri. (referire la Inchiziția medievală - n. n.)>>

Capacitatea aceasta de depistare a apei subterane sau a țiteiului proprie alunului/alunelului, dar înțeleasă de om, ca știință se cheamă radiestezie. Denumirea, ca termen, a fost... inventată, sau meseria aceasta a fost astfel botezată de către abatele Bouly - deci un cleric, preoții știut fiind că sunt tagmă cu vechi state în deținerea și transmiterea esoterică a secretelor, a cunoașterii umane, în general! - înlocuind ceea ce până atunci se numea *sourcellerie* (cuvânt francezesc) sau *rhabdomancie* (intrat în limba română ca rabdomancie), termeni greu de tradus, dar putem intui că provin de la francezești *sourcellerie*, sursă de apă, celălalt termen având o semantică mai necunoscută, mai absconsă.

Mai concret, numele de *radiestezie* provine de la doi termeni grecești: *radios*, rază, și *aesthesis*, senzație, percepție, sentiment. “Nașul” radiesteziei, abatele Bouly, încântat de noua sa extensie a cunoașterii în mult prețuitul domeniu al descoperirii de izvoare de apă și, de ce nu, țitei - precursor, am zice, al viitoarei meserii de geodezist/petrolist - a înființat în anul 1929 „Asociația franceză și internațională a prietenilor radiesteziei”. La fel de interesante sunt și următoarele precizări din articolul-eseu al lui Mateucă, vorbind despre fântânărit și detecție umano-vegetală a apei subterane sau alte asemănătoare nevoi de atestare a unor proprietăți ale spațiului și teluricului: <<Chinezii de acum câteva mii de ani nu aveau noțiunile de *rabdomancie* sau de *radiestezie*, dar cunoșteau tehnicile specifice. Și făceau determinări de amplasarea casei, de radiații telurice, de cursuri de apă subterană, chiar dacă le numeau *capul*, *coada* ori *vene* *dragonului*. Vechii egiptenii, și, în general, lumea antică, cunoșteau și ei aceste tehnici. Pe meleagurile noastre, aceste tehnici se foloseau din timpuri cărora nu le-au rezistat atestările, ci doar tradiția. O interesantă lucrare intitulată „Leacuri și remedii magice în Carpați” face referire la neoași și pe care îi descoperim sub denumiri precum *solomonari*, *salmani* (lesne de confundat cu *șamani*), *zgrimiințieși*.>>

Aici, este locul să ne reamintim că vechii amerindieni, șamani denumiți, în general, cunoșteau la data sosirii lui Columb pe teritoriul lor, aceste proprietăți ale alunului/alunelului, Columb doar aducându-le în spațiul european, unde, putem bănui că se cunoșteau, dar în cercuri restrânse, doar de către inițiați, preoți, sacerdoți, solomonari.

Poate că expediția bravului genovez, stipendiată de Regina Isabela a Spaniei, nu a făcut decât să pună în circulație publică aceste practici, astfel ca ele să devină mai puțin... “misterioase”, mai umane, mai apropiate interesului și nevoilor omului cotidian.

Energia psihică și energia semnelor

Spunem că omul simplu nu poate folosi nielușa de alun spre a descoperi un izvor de apă, doar oameni speciali dotați nativ și antrenați pentru acest lucru, posedând anumite și speciale cunoștințe pot face acest tip de “descoperire”. Pregătirea aceasta presupune și un mental special, o anumită încărcătură energetică a mentalului, o pregătire psihică ce are la bază o moștenire genetică. Într-un alt material interesant - “Vectori energetici programați”, 05 noiembrie 2008, *Crai Nou* - Gabriel Mateucă ne vorbește despre ceea ce se cheamă vectori energetici: <<Vectorul energetic este o structură informațională montată pe o purtătoare energetică. De fapt, acesta conține trei elemente: - *purtătoarea*: o concentrare de energie realizată mental; - *componenta informațională*, structurată pe două nivele: memorie și/sau programe; - *fluxul vital*, imprimat vectorului prin două posibile căi: procedeul creației și aport (individual sau colectiv). (...) Vectorii nu sunt o descoperire modernă, ci ei au fost folosiți dintotdeauna, chiar dacă nu sub această denumire, și chiar dacă mecanismul lor a fost prea puțin cunoscut și răspândit. I-au folosit preoții din toate timpurile (druizi, preoți egipteni sau tibetani, până la cei din zilele noastre), șamani sau inițiați în științe oculte. La noi, vectorii sunt predați în două școli de radiestezie și sunt utilizați în mod curent și eficient.>>

Știința modernă, ca și în cazul radiesteziei bazate pe “simțul” fântânarilor, și-a făcut loc și în acest caz, chiar dacă nu recunoscut în toată lumea științifică oficială, iar, alteori, mult prea accentuat pe lângă rigoarea științifică: <<Vectorii sunt intens aplicați și de organizații oculte, existând și aparate specializate cu foarte bune performanțe (de exemplu, tepafonul, de care vorbesc Adolf Hemberger cât și Franz Bardon în "Frabato Magicianul"), dar și de secte, de subunități din armatele marilor puteri sau de servicii „secrete”, cu aparate mai puțin performante. Se regăsesc sub diverse denumiri, unele tehnice, altele fanteziste: vectori, sfere, sfere de energie, bile (sau biluțe), spații, forme-gând, idei-formă, egregori (emisiile psihicului colectiv necesită însă un suport energetic serios pentru a deveni vector; ori aroganța, de exemplu, nu poate genera un astfel de suport). Franz Bardon atribuie vectorilor săi puteri și calități de entități dotate cu inteligență și suflet, creaturi zămislite de către spiritul uman. Iar acceptul general pentru elementali este acela de forțe semi-inteligente din natură. Meritul lui Franz Bardon, pe lângă acela de a scoate această temă din cărțile destinate unor cercuri ultra-restrânse, constă în faptul că a pus la dispoziția celor dornici de cunoaștere o analiză serioasă la care a adăugat fantastica sa experiență. Cartea sa „Inițiere în Hermetism sau Calea adevăratului Adept” este un document riguros științific și un drum deschis pentru toți cei ce caută, dar nu doresc să intre în contact secte, loji ori alți „proprietari ai Cunoașterii”>>.

Acești controversați vectori energetici dispun și de o clasificare, rod al unei analize serioase, se afirmă în articol. Luând în serios afirmația, și adăugând-o contextului nostru aflat la limita dintre știință și magie, dintre empiric și rațional, notăm: <<O clasificare generală a vectorilor îi împarte în *statici* și *dinamici*, aceștia din urmă fiind programați conștient sau nu. *Vectorii statici* au doar memorie și rar conțin un program propriu simplu. Ei sunt atașați unei gazde, în general, obiecte. Memoria acestora este suma influențelor mentale la care a fost supusă gazda de-a lungul timpului și poate fi citită radiesteziac, prin clarviziune sau prin alte percepții extrasenzoriale. *Vectorii statici* se deplasează doar odată cu gazda. În această categorie intră amprentele spontane și vectorii cu programe simple concepute să reacționeze la prezențe nedorite sau în anumite situații. Marea lor majoritate sunt malefice datorită intensității trăirilor dense, pe parcursul unor evenimente grave. *Vectorii dinamici* sunt acei vectori ce se deplasează pentru a-și atinge ținta și scopul. Distanțele, oricare ar fi ele, pot fi parcurse instantaneu, dacă vectorii nu sunt altfel programați.>>

În cazul *vectorilor dinamici*, aflăm că există două sub-categorii, amănunt care nu ne poate scăpa, și anume *vectori malefici*, în care intră blestemele, legările, în general, ceea ce se numește în popor „făcături”, experiențe atribuite unor “elemente inculte, analfabete și inconștiente”. Cealaltă categorie este cea a *vectorilor dinamici benefici*, unde cap de listă este rugăciunea, cu, adăugăm noi, varianta ei, matra indiană, apoi invocația, imprecția etc. Acești *vectori benefici* sunt cu atât mai puternici cu cât implicarea celui care îi folosește este mai mare, concentrarea și credința în efectul lor este mai profundă, cu cât conștientizarea actului săvârșit este mai lucidă.

Simbolul / semnul

Tot la nivel de vector energetic acționează și simbolul/semnul. Iată hermeneutica în toată splendoarea ei invocată în materialul lui G. Mateucă. Prin urmare, aflăm că aceștia sunt numiți d către cunoscători vectori-simbol, printre cei mai cunoscuți fiind semnele șamanilor din spațiul amerindian, semnele din cultura tibetană, plus reprezentările mitologice atât de cunoscute în marea lor majoritate. Dar nici alfabetele nu scapă acestei încercări energetice, capabile să determine mutații, conduite, atitudini pornind de la mental până la fizic. Astfel, simboluri de mare forță energetică sunt încorporate în alfabetul Triskel al celților, în cel numit Uroborus, din bazinul mediteranean. De asemenea, celebrele *rune* – tăblițe cu însemne știute de inițiați - din alfabetul runic, numit Futhark, au o energie vectorială extraordinar de puternică, la fel, alfabetul ebraic, ori alfabetul arab.

În spațiul creștin, în afara rugăciunii, am putea vorbi de astfel de energii vectoriale la nivel de simbol/semn/semnificație, în cazul icoanelor, al crucii, al închinării, al ungerii etc.

Dansul ca vector energetic

Tot așa, și coregrafia, care este un... desen executat cu ajutorul mișcării întregului corp sau, uneori, doar cu unele părți ale corpului, o putem încadra în clasa vectorilor energetici dinamici benefici. Dansul călușarilor, cu semnificația lui de revenire la viață, hora, care imaginează, într-o cosmică accepțiune, rotația planetelor în jurul unui centru fix, soarele, în cazul galaxiei noastre, centru energetic puternic, la rândul său, capabil să mențină în apropierea sa, fără a crea haos, toate planetele, apoi dansurile executate la nuntă, precum hora miresei, cu semnificațiile ei de intrare într-o etapă nouă a vieții tinerei mirese etc.

Iată, deci, dansul, are recunoscute vechi valențe simbolice, venind din nevoia omului de a lega între ele diferitele forme de energie, pentru că, spune G. Mateucă, "Acest flux universal se regăsește la nivelul fiecărui element al oricărui regn: mineral, vegetal sau animal, la nivelul oricărui element al Creației, funcție de poziția sa pe scara complexității, a evoluției." Semnificația elementară, fundamentală a folosirii acestei energii este aceea de a învinge răul, de a invoca forțele binelui, de a se asigura pe sine, omul, că în situația imediat următoare, va ști să comunice cu natura, că-i va înțelege "semnele" și va colabora cu ea. De aici, respectul nemărginit al omului nealterat de civilizația trepidantă urbană - super-industrializată și supusă cursei înnebunitoare a câștigului cu orice preț - pentru tot ceea ce numim mediu ambiant la ora actuală - pământ, aer, apă, plante și animale - dorința lui naturală de a trăi în armonie cu tot ceea ce-l înconjoară, de a nu i se opune niciunei forțe (vectori energetici!), așa cum vechii greci propuneau prin școala stoicismului. Înțeleptul, mai spuneau ei, este cel care nu se opune legilor naturii înlăturând din el atât frica cât și pasiunea, ajungând prin echilibru între plăcere și suferință, la seninătate, *apatheia*.

În acest context, am putea afirma că dansul este semnul/însemnul celor înțelepți!

Energia numelui

Explică și G. Mateucă: <<Există personaje ce urmăresc a face bine aplicând diverse tehnici de vectorizare. Deși această noțiune este relativă. Binele absolut, noțiune eminentamente teoretică, pornește dinspre uman și are tendință ascendentă; creează goluri și vulnerabilități. Răul vine de „jos” și rezonează ușor cu umanul având tendințe de stabilizare și de extindere.>> Aplicat la spațiul românesc, mioritic, cum l-a numit Lucian Blaga,

caracterizat astfel de el plecând de la configurația reliefului, ca o alternanță/unduire deal-vale-deal, sau, am zice noi, mai arhaic, suiș-coborâș, acest conflict bine/rău este transfigurat astfel: <<Mioriticul nostru areal este un exemplu elocvent. Lăcomia s-a completat cu setea de putere și dominare, dând naștere unei „clase” de foarte joasă speță, instalată stabil și ireversibil, evident în expansiune. Adâncirea diferențelor dintre această tagmă și plebea este greu de conceput pentru secolul 21, dar ea continuă. (...) Gravele discrepante dintre specia-lider și plebe, acumulările inimaginabile, aroganța, disprețul, sila, nepăsarea (sentimente oarecum pasive, ce nu pot genera un suport energetic suficient) față de plătitorii secătuiți, duc inevitabil, conform acelei legi universal valabile a acțiunii și reacțiunii (*bucla inversă*, Odobleja - n.n.), la sentimente de răspuns deosebit de puternice și mai ales foarte active: invidie, ciudă, intoleranță, ură, ce generează la rândul lor vectori inconștient programați pe purtătoare de energii intens negative (ceea ce afectează bineînțeles și plebea, care constituie, de fapt, emițătorul)>>.

Taina botezului, pe lângă folosirea apei, element primordial și definitiv civilizației umane, cum spuneam, mai are și semnificația atribuirii de nume, numele fiind o caracterizare, un simbol al unei energii sau sume de energii pe care nașul, investit cu puteri demiugice - este recunoscut ca *tată spiritual* - îl atribuie viitorului creștin sub forma unui vector energetic, dacă vreți. Rostirea numelui, mai apoi, va atrage după sine anumite vibrații, va direcționa benefic energiile cosmosului în folosul celui numit/nășit. Fiecare literă a alfabetului, după cum am văzut, are o anumită încărcătură energetică, o *amprentă energetică*, iar mai multe litere la un loc pot avea o energie mai mare sau, chiar dacă paradoxal, mai mică. Generic, tot ceea ce poartă însemnul creației umane, de la o simplă lingură de lemn până la alegerea numelui noului-născut, după modelul Genezei și al Maestrului ei, A-Tot-Și-A-Toate-Creatorul, deține un flux energetic, vital, propice vieții. Spune și Gabriel Mateucă citând la rândul lui din Franz Bardon, sentențios: <<„Ceea ce nu posedă un nume, un simbol propriu, sau un semn exterior este lipsit de importanță”>>

CRISTIAN PAUL MOZORU

POVESTINDU-TE SRIIND ÎN CELĂLALT-OGLINDĂ

India ... Rabindranath Tagore ... Mircea Eliade ... Maitreyi Devi ... Sergiu Al-George ... Amita Bose ... Taj Mahal ... Shah Jahan și Mumtaz Mahal ... iar lista ar putea continua până încă departe, deci un ținut atât de prezent încât numai numele care l-au călcat și trăit fac din el un mister, o capodoperă, o revenire permanentă la ființa-i. Indiferent că cititorul este doar familiarizat sau bine-cunoscător al scrierilor Ramayanei sau Mahabharatei, al Vedelor sau religiilor hinduse, al scrierilor lui Dasgupta, Coomaraswamy sau Tagore, toate aceste experiențe, luându-le separat sau împreună, nu pot depăși mirajul clipei indiene, farmecul de a călca țărâna vechilor zei sau de a respira aerul templelor ridicate odată cu începuturile lumii.

Fără a mai fi luată în considerare modalitatea pătrunderii în această lume, odată ajunși în pragul porților deschise ce fac trecerea spre un univers compus în totalitate din taine și mistere, încotro ne îndreptăm întâi inima și gândul, pe ce ne așternem întâi mâna și privirea, de ce ne îndrăgostim întâia oară? De priveliște, de legendă, de istorie, de poezia dimprejur, de noul-vechi? Într-un cadru în care imaginația începe a-și însuși noi coordonate, în care își creează noi puncte cardinale, sufletul începe a scrie, a compune, a cânta în inimă, noi ode.

Trecând întâi prin Vanuatu, un tărâm aproape în totalitate necunoscut, ori, cel puțin, un tărâm încă plin de mister, legându-și timpul de acest petec de pământ și prietenia cu cei care îi dau în continuare viață, dar mai ales memorându-l în scrierile-i, Hanna Bota își continuă aventura în țara Gange-lui, aventură transpusă extrem de bine în volumele „Dansând pe Gange” (Editura eLiteratura, București, 2013) și „Poeme hindice” (Editura Limes, Florești-Cluj-Napoca, 2013), volume ce concentrează atât istoria Indiei, cât și poezia Indiei, mirajul Indiei, dar și neuitarea Indiei, neuitare care, cu siguranță, s-ar naște în fiecare din noi în cazul unei întâlniri reale între noi, oamenii (muritorii), și tărâmul zeilor (nemuritorii) cu ale sale inmuri păstrate peste vremuri.

Lavinia, personajul principal al aventurii indiene, călătorește în India, la Santiniketan (și nu numai), acolo unde Mircea Eliade „la sfârșitul lui iulie 1929, alături de Dasgupta și Maitreyi, străbate cu automobilul cei 150 de kilometri până la Santiniketan. Îl cunoaște pe Tagore și e încântat de Universitate, unde cursurile se țineau în aer liber, în grădină.” (1), acolo unde

«lângă fiecare arbor se adună diminețile acei copii și adolescenți fericiți, așezându-se turcește în iarbă cu tăblița și cărțile pe genunchi. În aer liber, cu umbra pomului drept singura umbră, cu văzduhul clar deasupra, învăluți în aroma atâtor flori. Holi, pentru ei, înseamnă, în primul rând, o sărbătoare cu dansuri și cântece, și drame compuse de poet.» (2). Ceea ce trebuie adăugat însă, este faptul că aventura nu se întinde doar de-a lungul basmului oriental: Agra, Calcutta, de-a lungul Gange-lui, în interiorul zidurilor Taj Mahal-ului și așa mai departe, ci călătoria Laviniei se petrece, în primul rând, undeva înăuntrul ființei ei, în jurul întrebărilor ce își așteptau cuminti clipa și în interiorul răspunsurilor în căutarea cărora s-a plecat și, de abia la urmă, lângă farmecul construcțiilor și de-a lungul istoriei.

Cartea Hannei Bota poate fi privită dintr-o dublă perspectivă, și anume, atât perspectiva reală, cât și cea fictivă, cu alte cuvinte, Hanna Bota (autoarea) poate fi privită prin ochii Laviniei (eroina principală) în oricare din momentele romanului, însă și Lavinia poate fi confundată, (re)găsită, în ființa Hannei Bota. În acest sens este necesară doar reușita delimitării cadrelor, a celor două imagini asemănător-distincte, să nu fie atribuite eronat, cât despre o contopire a situațiilor, trebuie făcută doar atunci când situația o impune. În clipa în care cititorul reușește acest exercițiu, reușește să țină înaintea-i atât un roman încărcat de mister și suspans, cât și un jurnal de călătorie foarte de bine legat și încheșat, o carte din care nu va putea pleca decât temporar, deoarece „imaginea” aventurii și a personajelor îi va rămâne timp îndelungat întipărită în amintire și fiindcă la un moment dat, acesta va reveni, neexistând altă cale, la paginile ei și îi va acorda din nou răgazul meritat.

De cealaltă parte, ca o formă de a completa „jurnalul indian”, Hanna Bota „întregește” tabloul călătoriei început prin romanul „Dansând pe Gange” cu încă un volum în care își destăinuie trăirile, „Poeme hindice”, un volum de versuri în care imaginile rămân la fel de elegante, atmosfera se păstrează la fel de detaliată în descrieri, însă scrisul se transformă într-unul mult mai compact, mult mai comprimat. Chiar și așa, nimic din trăirile autoarei nu este pierdut din vedere, nimic nu este lăsat la o parte, în acest sens stând mărturie versuri precum „până s-ajung eu / tu te-ai fi ascuns în india cea fără de capăt” (3) sau „pașii tăi măsurau caldarâmul în noapte într-un oraș străin / ca și cum ar măsura anii de pe cardul de credit al vieții // pare să-mi mai fi rămas doar niște mărunțiș de trăit / tocmai de-aceea eternitatea mi s-a dăruit” (4) sau „visul poate fi la fel ca furtuna de nisip a vremilor trecute / femeia în voaluri purtată peste generații / bărbatul strângând în brațe propria-i întregire / aceeași poveste / iubirea nu se schimbă / nici demonii / nici zeul cel veșnic neschimbător prin ființă / suntem flămânzi după basme cu final fericit / ca în filmele lui walt disney / frumos trăind până la adânci bătrâneți” (5)

Despre India, presupun, e greu să nu te atragă, să nu îți placă, să nu te bucuri de fiecare secundă în care îi respiri aerul. Despre cărțile Hannei Bota, sunt sigur, nu se poate întâmpla să nu te bucuri de fiecare clipă celălalt-trăită și ascunsă după cortina cuvintelor, după magia trecută prin fața ochiului: „casa ta e cât o cutie / și geniile se pot naște în colibe / ca melcii îți iei cutia în spate și pleci / roțile ricșei sunt prelungirile articulațiilor tale / ce se învârt în neastâmpăr / iar drumul oricât de lung / ele îl știu pe de rost / cum caii bunicului / se întorceau acasă fără să fie mânați / dacă bătrânul ațipea în car de fericirea secerișului bogat // să nu mă închizi în cutia ta / hindu / mi-s aripile lungi / le-ai frânge și zborul s-ar opri / ce rost ar fi să mă numești pasărea ta? / în noapte ai țipat și întunericul a țâșnit / rânindu-mă / te-am ascultat deși mi-aș dori să fi fost ștearsă / noaptea aceea din calendar // lasă-mă să fiu pasăre în cuibul din / arborele hindus de banian ce cu crengile-rădăcini / atinge lumile de dincolo de paravan” (6). Toate aceste descrieri ale Hannei Bota puse laolaltă cu trăirile lui Mircea Eliade, «e o mireasmă ce te tulbură, ce te ametește, pe care nu știi cu ce să o identifici, nu știi unde să o cauți, care te izbește neîncetat în plină față, ca un vânt înfierbântat și mângâietor. E un parfum nemaiîntâlnit, care te va urmări tot timpul în Ceylon; și cu cât te vei adânci în junglă, cu atât îl vei simți mai imaculat și mai halucinant» (7), fac din India, din oamenii ce au întâlnit-o, din cărțile ce îi poartă portretul, o lume ce nu trebuie lăsată ascunsă și nici modificată, ci un univers ce trebuie primit în suflet așa cum el singur se deschide.

Un punct personal de vedere este acela că cele două cărți hindice ale Hannei Bota trebuie citite de două ori. Întâi se începe cu una din cărți, oricare ar fi aceasta, și se continuă cu cealaltă, iar apoi se începe cu cea din urmă și se continuă cu cea dintâi. Cât de ușor se poate astfel observa că „și Gangele se duce spre răsărit ...” (8)

1) **Handoca, Mircea** - „Mircea Eliade: un uriaș peste timp” - Editura Orizonturi, București, 2008, p. 65

2) **Eliade, Mircea**; cf. **Handoca, Mircea** - „Mircea Eliade: un uriaș peste timp” - Editura Orizonturi, București, 2008, p. 65

3) **Bota, Hanna** - „Poeme hindice” - Editura Limes, Florești (Cluj-Napoca), 2013, p. 47 (din poemul „Răspuns”)

4) **Bota, Hanna** - op. cit., p. 49 (din poemul „Moment nocturn”)

5) **Bota, Hanna** - op. cit., p. 50 (din poemul „Femeia nisipurilor”)

6) **Bota, Hanna** - op. cit., p. 27 (poemul „Colivie”)

7) **Eliade, Mircea**; cf. **Handoca, Mircea** - op. cit., p. 57

8) **Bacovia, George** - „Opere”, prefață, antologie, note, bibliografie de Mihail Petroveanu, text stabilit,

variante de Cornelia Botez - Editura Minerva, București, 1978, p. 460

GALYNA TARASIUK

(Interviu cu Leo Butnaru)

ISTORIA AVANGARDEI UCRAINESE ESTE UNA SÂNGEROASĂ...

– Domnule Leo Butnaru, lumea literară vă cunoaște nu doar ca pe un poet talentat, eseist și prozator, dar și ca pe un strălucit traducător din diferite limbi. În afară de aceasta, sunteți un cercetător pasionat și un promotor al avangardei poetice, îndeosebi a celei ruse și ucrainene. Nu demult i-ați oferit Ucrainei un dar fenomenal: la editura ieșeană „Tîpo Moldova” a apărut, tradusă în limba română, lucrarea dumneavoastră monumentală, la care ați lucrat mulți ani, cu altruism, cu generozitate, așa spune eu, – antologia „Avangarda ucraineană”, cu o prefață monografică ce vă aparține. Desigur, aș vrea să-mi spuneți de unde aveți această mare pasiune pentru avangardă, inclusiv pentru a noastră, a ucrainenilor?

– O să încep prin a informa eventualul cititor ucrainean al acestui interviu că, în prima jumătate a secolului trecut, cultura română a fost una dintre cele mai prodigioase pentru avangarda europeană, ba chiar pentru cea universală. România a dat pe unul dintre fondatorii teatrului absurdului, Eugen Ionescu. O contribuție covârșitoare la înnoirea limbajului și viziunii plastice în sculptura contemporană a adus-o Constantin Brâncuși. Tot din România, ca un uragan, a pătruns în avangarda europeană Tristan Tzara, unul din fondatorii dadaismului. Există multe asemenea exemple.

Prin preferințele și orientările mele literare din tinerețe, am fost un fan pasionat al avangardiștilor și moderniștilor, astfel că, pe lângă cursurile universitare ideologizate, realist-sociologizate, am studiat fenomenologia artelor contemporane din vest, luându-mi ca punct de referință, dar și ca „profesor”-model, revista *Secolul XX*, unică în felul ei din România și poate cea mai bună din Europa la capitolul publicațiilor de literatură și cultură.

În perioada studenției mele, literatura română își relua legăturile cu tradițiile sale din perioada interbelică, aducând în prim-plan protagoniști, creatori de stilistici contemporane, moderne, inclusiv pe valoroșii scriitori care au intrat în literaturile altor țări, cum ar fi Eugen Ionescu, Paul Celan, Emil Cioran, Mircea Eliade, Benjamin Fondane (Fundoianu), Gherasim Luca, Ilarie Voronca, alții. S-a născut și s-a format foarte rapid o nouă generație de scriitori, recunoscuți în străinătate: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Nicolaie Breban, A.E. Bakonski... Reintrau viguros în noua epocă avangardiștii din prima jumătate a secolului – Gellu Naum, Geo Bogza, Virgil Teodorescu, Ion Vinea, Virgil Gheorghiu...

În același timp, prin samizdat-urile antisovietice am descoperit noi orizonturi care m-au atras spre avangarda rusă, pe atunci încă interzisă.

În ceea ce privește avangarda ucraineană, întâlnirea cu ea a fost pentru mine o surpriză totală!... Asta s-a întâmplat deja după ce am tradus și publicat în România antologiile avangardei ruse (de poezie, proză), despre care am scris de multe ori în presa literară, precum și volume individuale de poeme ale lui Velimir Hlebnikov, Aleksei Krucionih, Vladimir Maiakovski, Leonid Dobîcin, ale post-avangardiștilor remarcabili Ghennadi Ayghi, Ian Satunovski, ale altora. S-a întâmplat să primesc un mesaj de la criticul literar, profesorul universitar, redactorul-șef adjunct al revistei „Vatra” Alexandru Cistelean, ideea colegului fiind următoarea: iată, spunea el, noi, am publicat în revistă variante ale posibilelor antologii ale avangardei maghiare și sârbe. Știm câte ceva despre avangarda rusă. Oare nu ai putea să faci o selecție din avangarda ucraineană, să o traduci în limba română și să ne-o prezinți?

Sincer vorbind, la acel moment nu știam aproape nimic despre avangarda ucraineană. Îmi erau cunoscuți doar doi dintre avangardiștii ucraineni – Mihail Semenko și Leonid Cernov, însă doar prin textele lor scrise în limba rusă. Citisem, bineînțeles, câte ceva de Pavlo Ticina, însă nu știam că înainte de perioada sovietică dânsul a fost un avangardist prolific. Prin urmare, am început să caut, să mă interesez cine m-ar putea ajuta în această cercetare de-a drept inedită pentru mine. Am apelat la Serghei Jadan (îl cunoscusem la Moscova, apoi ne-am întâlnit la Koktebel/ Crimeea) care, după cum s-a dovedit, își susținuse teza de doctorat chiar pe tema avangardei ucrainene. Dacă vă mai amintiți, Galina Timofeivna, am apelat și la ajutorul dumneavoastră.

– Desigur, îmi amintesc... M-a impresionat foarte mult intenția dumneavoastră de a elabora, în românește, un volum atât de mare de poezie ucraineană, din păcate aproape uitată, însă foarte interesantă, în unele cazuri genială, însă dificil de tradus, din cauza stilului, formei și o mulțimii de neologisme, de cuvinte noi create ad hoc de autori, multe dintre care, de altfel, ulterior au îmbogățit limbajul uzual al ucrainenilor. De bucurie, am apelat după ajutor la Institutul de Literatură „Taras Șevcenko”, la cercetătorii avangardei ucrainene, însă ei nu s-au arătat prea entuziasmați (cu toate acestea mi-au pus la dispoziție o ediție rară, ce apăruse într-un tiraj foarte mic, care cuprindea creațiile poetilor avangardiști). Atunci am decis să-mi aprofundez cunoștințele despre acest fenomen spectaculos al literaturii noastre și, desigur, în măsura în care puteam să vă ajut pe dumneavoastră, am făcut-o.

Știu însă că, în afară de mine, ați avut și alți consultanți...

– L-am amintit deja pe Serghei Jadan. De asemenea m-au ajutat mult și cu generozitate angajatele Centrului de Informație Științifică și Bibliografică al Bibliotecii Naționale a Ucrainei „Volodimir Vernadski” Tetiana Dobko și Iulia Levcenko, tuturor exprimându-vă recunoștința în scris în antologia *Avangarda ucraineană* care, după cum s-a spus deja, a fost publicată la editura „Tipo Moldova”. Însă prima variantă a ei a apărut în

numerele 3-4 din anul 2010 ale revistei *Vatra*. Desigur, îi mulțumesc prietenului meu de la Târgu Mureș Alexandru Cistelean pentru inițiativa sa, pentru susținerea și apariția în revistă a proiectului în cauză.

– *Cu mare bucurie vă aduc la cunoștință că opera poetului și traducătorului român din Chișinău Leo Butnaru este cunoscută în Ucraina. Și dumneavoastră, după câte știu, cunoașteți procesul literar ucrainean, cu mulți dintre poeții noștri vă leagă o prietenie încă din anii tinereții și o colaborare în ceea ce privește traducerile. Spuneți-mi câteva cuvinte despre sentimentul dumneavoastră pentru avangarda ucraineană și în general pentru literatura ucraineană...*

– Să ne oprim pe scurt asupra cunoștințelor mele generale despre literatura ucraineană, înainte de a fi descoperit avangarda. Pe când mai eram elev, în ultimele clase de liceu, în biblioteca comunală (destul de bogată) mi-a atras atenția o cărticică, foarte frumos concepută, care s-a dovedit a fi antologia unei singure poezii. Era vorba de *Testamentul* lui Taras Șevcenko, tradus în mai multe limbi, inclusiv în română. Așa că nu doar am citit *Testamentul*, în mod intuitiv-autodidact (fiindu-mi singur profesor de limba ucraineană...), ci l-am și învățat pe de rost. Îl țin minte și azi:

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого
На Вкраїні милій,
Щоб лані широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.²*

În anii studenției, am corespondat cu Stepan Trubici din Lvov, care studia la facultatea de drept. Eram de aceeași vârstă. Ne-am cunoscut la Chișinău, după care am corespondat mulți ani, Stepan mă ajuta să obțin literatură română de la librăria „Drujba”, deoarece, după 1968, bolșevicii au interzis la Chișinău vânzarea literaturii apărute pe malul drept al Prutului.

În anul 1972, l-am cunoscut pe poetul Oles’ Lupiy, care a tradus o parte din poeziile mele și le-a publicat în *Literaturna Ukraina*, iar mai târziu în volumul *Vesniani Kodri* (Poezia tânără din Moldova), apărut în anul 1973 la editura *Molod’* din Kiev.

² De-oi muri, îmi vreau mormântul/ Pe-o movilă lină/ Din nemărginita stepă-n/ Dulcea-mi Ucraină./ Ca să văd, s-aud în taină/ Lanu-ntins cum crește/ Și, zbătându-se-ntre maluri,/ Niprul cum vuieste (*Traducere – Ion Cozmei*)

În 1976, la Dușanbe, capitala Tadjikistanului, la Festivalul Tinerilor Poeți Sovietici, am făcut cunoștință și cu colegii ucraineni Mihailo Șevcenko din Poltava și Anatoli Kucinski din Herson. Ceva mai târziu, am devenit prieten cu unii literați din Cernăuți, printre care vă numărați și dumneavoastră, doamnă Tarasiuk. Așadar, se poate spune că am început să mă interesez de literatura ucraineană datorită clasicului ei Taras Șevcenko, ulterior traducând din mulți contemporani de-ai mei – poeți ucraineni, după care, precum am povestit, m-am apropiat și de perioada avangardei. A fost o apropiere și familiarizare destul de firești a celui deja îndrăgostit de literatura și limba dumneavoastră. Plus că am călătorit relativ mult prin Ucraina. Am vizitat Crimeea, despre care, în anul 1976, am scris un jurnal de călătorie. Cunosc orașele Kiev, Odessa, Voroșilovograd (Luhansk), Kramatorsk, Sloviansk, Krasnii Don, Krasnii Luci, altele. Altfel spus, ca tânăr jurnalist, am călătorit de-a volna prin Donbas. Ultimele mele jurnale de călătorie alarmante le-am scris în Crimeea în septembrie 2011 și în 2012... Au fost publicate în presa românească. Primul jurnal a apărut și în masivul meu volum de scriitor călător „Drumuri cu și fără hieroglife”, editat la Iași. În acele pagini eu preziceam ce avea să se întâmple în Crimeea, am scris despre asta, însă...

– Îmi pare rău că nu ați publicat notele dumneavoastră din Crimeea în presa ucraineană... Uneori, ca vecini și prieteni în fosta „fericire” sovietică, ar trebui să comunicăm mai mult și se ne împărtășim experiențele și observațiile cu privire la procesele care au loc în țările noastre... Cazul cu Crimeea o să ne fie de învățăminte...

– Se pare că despre simpatia mea pentru Ucraina și literatura ucraineană am spus totul. Cât despre cunoașterea lor... Să nu mă considerați lipsit de modestie, însă până-n ziua de astăzi am rămas un veșnic student. Pur și simplu învăț nu numai istoria literaturii române, ci și pe cea din alte țări. Iar în descoperirea avangardiștilor, după cum am mai spus, m-ați ajutat atât dumneavoastră, cât și alți prieteni ucraineni. În afară de cercetările pe care le-am făcut prin biblioteci, mai întrețineam corespondență cu unii din cunoscătorii avangardei, amintiți deja, printre numele cărora trebuie să-l adaug și pe cel al tânărului meu prieten Oleh Kuțura, care împreună cu Iulia Stahivska au publicat în anul 2014 antologia *Poezia avangardei ucrainene* (anii 1910-1930). Această lucrare fundamentală m-a ajutat și ea în elaborarea antologiei, editate la Iași.

– Ce vă atrage cel mai mult la avangarda ucraineană și dacă există asemănări cu avangarda română.

– Fiecare literatură națională se dezvoltă în felul său, deseori chiar conform propriilor sale legi, în același timp luând în considerație canoanele artistice generale ale procesului literar universal. Acestea se referă și la natura

ei, la particularitățile sale, precum și la unele puncte similare, aspecte structurale, stilistice, formale și organice.

Despre avangarda română am vorbit ca despre un fenomen care a apărut și s-a dezvoltat în tumultul avangardismului european comun al începutului și mijlocului primei jumătăți a secolului trecut. Mulți reprezentanți ai avangardismului român au creat, ca să spunem așa, în cadrul avangardei europene, uneori influențând orientarea și îmbogățind spectrul respectivei fenomenologii. L-am dat deja exemplu pe Tristan Tzara – unul din protagoniștii dadaismului, pe Eugen Ionescu – unul din fondatorii teatrului absurdului, pe Constantin Brâncuși – reformatorul sculpturii moderne, pe Emil Cioran care „a întors filosofia pe dos”, pe alții.

În ceea ce privește avangarda ucraineană, din păcate ea a fost supusă unor încercări ideologice imperialiste acerbe, iar liderii ei au fost încercerați, schingiuiți sau lichidați. Acest proces de înnoire și modernizare, *de contemporaneizare*, dacă se poate spune astfel, se pomeni destrămat de mizeriile ideologice. Dar să ne amintim că unul din sloganurile avangardei ucrainene era: „Să ajungem din urmă ziua de astăzi. Ne alăturăm căutărilor moderne ale Europei!” Apoi, au dispărut nu numai avangardiștii, ci și o mare parte din arhivele lor personale.

Concomitent, avangardismul se plusa eforturilor la nivel național și spiritual de autodeterminare, de apărare a limbii, de identificare ontologică și istorică a națiunii ucrainene. Eforturi de combatere a morbului malorus, de îndepărtare de umbra velicorusă, apăsătoare, umilitoare, roșie și sângeroasă, a „fratelui mai mare”. În acest sens, este emblematic, dur și convingător eseul lui M. Hviliovi „Malorusia sau Ucraina?”. În afară de aceasta, scriitorii avangardei se străduiau să îmbogățească limba ucraineană, să-i consolideze independența. Să nu uităm că mulți dintre ei, urmând standardele limbilor europene moderne, au creat pentru limba lor maternă sute de cuvinte noi. În general, verbocreația a fost unul dintre principiile de bază ale futuriștilor ruși, preluat de panfaturiștii ucraineni. Aceste trăsături și multe altele le-am analizat pe larg în prefața antologiei.

Un alt aspect important al avangardei ucrainene este, incontestabil, faptul că ea face parte din mișcarea generală a avangardei europene și, axiologic, trebuie pusă în raport cu aceasta.

Din păcate, datorită persecuției și prohibiției criminale a respectivei perioade prolifică din istoria, spiritualitatea și cultura dumneavoastră, virtuțile, valorile ei sunt descoperite cu întârziere. Chiar mulți dintre adevărații patrioți ucraineni nu știu despre eroica – o spun fără afect – luptă a avangardiștilor ucraineni pentru identitatea poporului ucrainean, pentru libertatea lui. Altfel dușmanul nu ar fi apelat la extreme, distrugând floarea culturii ucrainene, inclusiv pe scriitori, dintre care mulți au creat în spiritul avangardismului european. S-a întâmplat o dramă incredibilă, una dintre

denumirile căreia este „Generația împușcată”. Între cei uciși au fost și minunații scriitori avangardiști M. Semenko, Geo Șkrupiy, Iulian Șpol, Oleksa Slisarenko, alții. Într-adevăr, istoria avangardei ucrainene este una sângeroasă, de sacrificiu...

– *Vorbiți ca un adevărat patriot ucrainean, nici nu știu cum să vă mulțumesc...*

În afară de numele celor pe care i-ați amintit, cine a mai intrat în antologie?

L.B.: Bogdan-Igor Antonici, Gro Vacar, Oleksa Vlizko, Meceslav Gasko, Maik Iogansen, Gheo Koleada, Valerian Polișciuk, Leonid Cernov, Mikola Tereșchenko. Andriy Ciujjiy... O cohortă frumoasă! Totuși, dintre aceste talente originale l-aș evidenția pe M. Semenko, pe care îl consider un poet remarcabil și un teoretician de nivel european. Mă impresionează mult și poezia lui Leonid Cernov...

– *Recent, după cum m-au informat scriitorii ucraineni din România, ați lansat cu mare succes lucrarea dumneavoastră „Avangarda ucraineană” la București, mai exact la Uniunea Ucrainenilor din România... A fost prima lansare?*

– Este trist ceea ce voi spune, însă nici nu se poate trece sub tăcere... Când a apărut antologia avangardei ucrainene în revista *Vatra*, am semnalat despre această apariție mai multor redacții, biblioteci, organizații culturale, nu mai vorbesc despre Uniunea Scriitorilor ș.a.m.d. Nu o făceam, pentru că această lucrare este a lui Leo Butnaru. Nu despre mine este vorba. Eu pur și simplu eram bucuros, vrând să-i bucur și pe colegii, prietenii, vecinii mei. Însă, spre mare regret, nu a reacționat nimeni la această apariție neordinară, pe care eu (repet: dincolo de numele Leo Butnaru) o consider în continuare importantă pentru literatura ucraineană. E un moment de prezență a ei în lume, nu?

Chiar mă încercă straniul sentiment că, în Ucraina, contemporaneitatea nu prețuiește trecutul, care chiar el a izvodit și propulsat această contemporaneitate! Ca și cum copiii nu și-ar respecta părinții... Straniu și dureros, nu?...

Avangarda ucraineană aproape că nici nu a fost publicată în Ucraina. Prima antologie a avangardei ucrainene a apărut în Ungaria, iar pe urmă, se pare, în Canada. Am simțit că aceste sincope dramatice, „detașările și dezbinările” mai persistă nefast în ceea ce ar trebui să fie integritatea culturii și literaturii dumneavoastră. Aceasta este o temă serioasă, dureroasă pentru reflecție, care să ducă, pe cât o fi posibil, la „vindecarea” rănilor trecutului. Și ale prezentului.

În ceea ce privește lansarea, cu patru ani în urmă, prima versiune a antologiei din revista *Vatra* a fost prezentată la Centrul Cultural și de Informare al Ambasadei Ucrainei la București. Se pare că au vrut să mă invite și pe mine, dar până la urmă au uitat. Nu a avut sorți de izbândă nici

încercarea mea de a înștiința Ambasada Ucraineană din Chișinău, eu unul gândindu-mă la un motiv de bucurie reciprocă: apariția în limba română a antologiei avangardei ucrainene. Din nou – nici o reacție. De ce și-ar bate cineva capul cu niște avangardiști? Nu-i așa?

– Este trist să auzi acest adevăr amar... Din păcate, diplomații ucraineni actuali sunt

foștii comsomoliști pe care i-a învățat partidul comunist să urască literatura ucraineană și să-i suspecteze de toate păcatele ideologice pe creatorii ei, mai mult sau mai puțin progresivi. Astfel de apucături pernicioase nu le scoți din capul lor cu nicio revoluție și pledoarie pentru demnitatea națională. Dimpreună cu alte deraieri, și o atare atitudine a funcționarilor, autorităților față de literatură „nu ne permite” să intrăm în Europa, să ne integrăm lumii contemporane...

Dar să ne întoarcem de la lucrurile mărunte la cele mari, la legăturile literare dintre popoarele noastre.

– Știți, dragă colegă, ce cred eu despre traducători și munca lor?... Lucru cunoscut: dacă un sportiv român sau ucrainean a câștigat locul întâi la o întrecere internațională, în onoarea lui se intonează imnul țării sale. Așa a fost și așa este. Iar eu cred că atunci când apare în limba ucraineană traducerea unei opere importante din literatura engleză (română, germană, franceză) sau invers, când apare în Anglia (Franța, Germania, România, Spania...) o traducere din limba ucraineană a unei opere remarcabile, la lansările acestor cărți ar trebui să răsune imnurile celor două țări, cetățenii creatori ai cărora generează astfel de evenimente comune memorabile.

– Cuvintele dumneavoastră ar trebui să le audă activiștii noștri de stat. Totuși, eu sper că, odată și odată, chiar așa se va întâmpla. Să dea Dumnezeu.

Ar fi interesant să știm cum au primit această antologie ucrainenii din România, care sunt cititori bilingvi și pot să aprecieze atât originalele ucrainene, cât și traducerea lor?

– Am fost bucuros că primele apariții în presă ale traducerilor mele din avangarda ucraineană au fost observate și apreciate în mediul cultural al ucrainenilor din România. De exemplu, Mihai Hafia Traista mi-a cerut permisiunea republicării în revista *Mantaua lui Gogol* a unor selecții de poeme, articole, manifeste, precum și a prefeței-studiu. Iar când antologia a apărut la Iași, editorul a lansat-o mai întâi la Suceava, unde trăiesc mulți ucraineni, după care în ziarul *Naș holos* a apărut un articol detaliat semnat de Ioan Chideșciuc, intitulat: *Leo Butnaru: „Avangarda ucraineană” sau Generația împușcată în luptă pentru modernism.*

Pe autor l-am cunoscut personal ceva mai târziu, la București, chiar cu ocazia lansării antologiei. Domnul Chideșciuc a vorbit detaliat, cunoscând bine subiectul. Am observat stilul european al ucrainenilor din România, aș

spune chiar o favorabilă influență franceză, un rafinament al gândirii și exprimării teoretice elevate. M-am convins încă odată de acest lucru, ascultându-i în acea seară pe scriitorii Mikola Corsiuc, Mihai Hafia Traista, pe diplomatul Teofil Rendiuc, reprezentantul Ambasadei Ucrainei la București. La lansare au participat și scriitorii români. Despre problemele noastre comune și posibile perspective de colaborare inter-literare au vorbit Aurel Ștefanache, poet și editor, Florentin Popescu, redactorul-șef al revistei *Bucureștiul literar și artistic*, Aurel Maria Baros, președintele Filialei Proză (București) a Uniunii Scriitorilor din România, fiica lui, poetă și traducătoare venită din Paris, Linda Maria Baros, preotul și prozatorul Corneliu Irod, prozatorul Nicolae Stan și alții. De asemenea, antologia *Avangarda ucraineană* a fost prezentată pe postul național TVR 1, la fel și în spațiul mass-media din Republica Moldova. Bineînțeles că ne bucură o astfel de receptare a ei.

– Este o veste frumoasă pentru noi, cei din Ucraina, totodată fiind și un îndemn implicit la o strânsă colaborare literară, editorială, culturală dintre țările noastre.

Am o întrebare pentru dumneavoastră... strict profesională: Câți poeți de limbi străine ați tradus și cum reușiți nu numai să lucrați atât de intens, de fecund, dar să vă și editați traducerile?

– Ah, această statistică literară! Pentru mine este cu siguranță plăcută, deoarece am găsit și găsesc înțelegere, susținere din partea editurilor prestigioase cărora le-am propus și le propun traduceri din limbile rusă, ucraineană sau franceză. În ultimii douăzeci de ani, am publicat la București, Iași, Constanța, în alte orașe, antologii de poezie, proză, dramaturgie și manifeste ale avangardei ruse. Am editat volumele antologice „Avangarda – jertfa Gulagului”, „100 de poeți ai avangardei ruse”, „Panorama poeziei avangardei ruse” (peste 200 de autori, 1600 de pagini). În volume aparte (unele reeditate) am publicat operele lui Velimir Hlebnikov, Vladimir Maiakovski, Marina Țvetaeva, Osip Mandelstam (2 volume), Anna Ahmatova, Aleksei Krucionih, Leonid Dobîcin, Nina Habias, Tatiana Veciorka-Tolstaia și alora. Din autorii post-avangardiști am publicat creațiile lui Ghennadi Ayghi (trei cărți), Ian Satunovski, Veaceslav Kuprianov, Aleksandr Tkacenko, Evgheni Stepanov ș.a.m.d. La Iași am publicat un volum de poeme a colegului leton Leons Briedis, altul al unei poete tătare, Liliya Gazizov, care scrie în limba rusă.

Câți autori întrebați?...Spre exemplu, doar în două volume de miniatură poetică rusă am inclus mostre din creația a mai bine de 400 de poeți...

Am mai publicat antologia *Traduceri din secolele XX-XXI*, care cuprinde poeți din 35 de țări, inclusiv din a dumneavoastră. Și, desigur, antologia *Avangarda ucraineană*, despre care discutăm...

Prin urmare, precum se poate înțelege, eu nu mă simt singur în lumea literară în care, uneori, e atât de frig și atâta singurătate... Pentru mine traducerea e ca lumina și căldura de primăvara, vară, sau fructele toamnei... Ale noastre, universale...

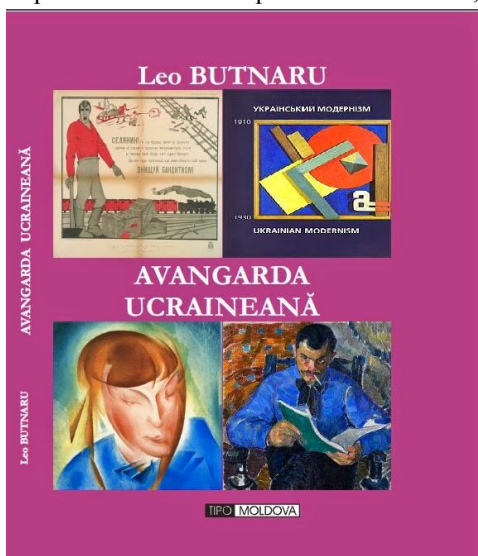
– *În trecut, am avut o tradiție – nu numai de a ne traduce reciproc, ci și pe clasicii noștri. Din păcate, o astfel de colaborare aproape că s-a întrerupt... Dar, din fericire, există oameni gata să-și sacrifice timpul lor prețios, cei mai buni ani din viață, pentru ca această relație spirituală între națiunile noastre să se consolideze. Pentru binele comun, cum spuneți, pentru binele universal. Vă am în vedere pe dumneavoastră, domnule Leo Butnaru, și deși sună naiv, vă întreb: cum au fost pentru dumneavoastră anii în care ați lucrat la această antologie a avangardei ucrainene sub diverse aspecte: creativ, omenesc?...*

– Poate că acest lucru va suna patetic, și totuși mărturisesc cu mâna pe inimă că majoritatea cărților traduse de mine le iubesc și le prețuiesc ca pe ale mele personale. Pentru că eu singur îmi aleg, ca să spun așa, interlocutorii de „creație în comun”: inteligenți, talentați, uneori chiar geniali.

Astfel, cu marii mei colegi din alte literaturi am constituit propria noastră comunitate de frumusețe și pace, înțelegere și inspirație, confesiune și libertate. Suntem într-adevăr prieteni, deoarece arta, literatura, în pofida aparenței fragile a naturii lor, reprezintă liantul puternic între indivizi și chiar între națiuni. Traducerea fiind în sine un proces de creație, desigur, se întâmplă „să îți arate” și „să-ți deschidă” căi pentru propriile tale pagini, chiar te inspiră. Uneori, chiar ți se întâmplă să-l abandonezi pe binefăcătorul tău, poetul tradus, și să te dedici plener propriilor tale creații, sugerate de... „străin”. Acest lucru e valabil, firește, și în fructuoasa relație de creație pe care o am cu poeții și teoreticienii avangardei ucrainene.

– *Intenționați să lansați antologia și în Ucraina?*

– Sigur, aș dori să împărtășesc cu colegii mei ucraineni bucuria descoperirii fertile a operelor unor autori atât de dotați și de temerari, care au fost și vor fi poeții avangardiști. Dar, după cum vă

puteți da seama, eventuala lansare a antologiei în Ucraina nu depinde doar de mine...

– *În fine, tradiționala întrebare banală, fără de care însă nu se poate: la ce lucrați în prezent?*

– Nu este simplu să te confesezi la acest capitol... Zilele acestea trebuie să apară la una din editurile din România noua mea carte de poeme „Instrucțiunile santinei de sine”, iar la editura bucureșteană „Tracus Arte” sunt în lucru două volume (poezie și proză) de Daniil Harms, pe care l-am tradus. La alte edituri sunt în pregătire cărțile pe care le-am *românizat* din creația lui Boris Poplavski, unicul autor rus cu adevărat superrealist. I-am tradus *Versurile automate*. Poate îl voi reedita pe Osip Mandelstam... Apoi este gata pentru a porni către editori un volum de poeme de Boris Pasternak.

Nu-mi tăinuiesc intenția că mi-ar plăcea să public în limba română o carte din versurile lui Mihail Semenko și deja întrevăd perspectivele de a duce la capăt acest proiect. Mă gândesc să completez și să mai scot o ediție a antologiei *Avangardei ucrainene* completată substanțial, definitivată până la un contur de panoramă.

Și să mă tângui nițel... – mă aflu în imposibilitatea de a găsi atâta timp liber, dar și inspirația adecvată, necesare pentru acordul final al noii mele cărți de proză (este scrisă deja, însă...).

În afară de acestea, de câțiva ani scriu, țin rubrici pentru unele reviste literare de pe ambele maluri ale Prutului. Fără îndoială, vă este cunoscută situația analogică pe care noi românii o numim *contracronometru*, englezii – *timed*, iar francezii – *contre le temps*. Cu alte cuvinte, nimănui nu-i ajunge timpul, dar asta nu înseamnă că lumea se va opri în loc, să se plângă de atare lipsă.

– *În primul rând, țin să vă mulțumesc pentru fapta dumneavoastră de curaj, civică, de creație, soldată cu antologia avangardei ucrainene.*

În al doilea rând, grațitudinea mea pentru această convorbire foarte interesantă, educativă și sinceră, care sper că va găsi o continuare în proiectele noastre de creație și editoriale comune.

În al treilea rând, omagiu pentru exemplul relevant de dăruire literaturii, în numele literaturii. Să vă însoțească în continuare succesul și recunoștința cititorilor.

[traducere din limba ucraineană de Mihai Hafia Traista]

PROZA

CORNELIU IROD

OASPEȚI LA PAROHIE

(Din ciclul *CHIXURI*)

Dom' Gică

Probabil am mai spus-o: comuna Gălbinași era compusă din trei localități: două sate contopite (Lămotești și Gălbinași) și un cătun răzlețit la vreo două sute de metri – Moara Nouă. Biserici erau doar două, la Lămotești (parohială) și la Gălbinași (filială); ambele fuseseră distruse de cutremurul din 4 martie 1977. Mă transferasem aici imediat după dezastru cu dorința de a le reface, iar după ce – cu ajutorul lui Dumnezeu și al oamenilor – am reușit, am slujit în ele alternativ – o duminică la una, o duminică la cealaltă, o sărbătoare la Gălbinași, alta la Lămotești, pînă ce acum vreo patru-cinci ani am transformat filiala Gălbinași în parohie, unde a fost numit un preot (sosit tocmai din Craiova), iar eu am rămas să slujesc doar la Lămotești.

La Gălbinași, am stat aproape 35 de ani (de locuit am locuit tot timpul în București); chiar și în cei 15 ani cît am fost protopop de Oltenița, am continuat să slujesc la cele două biserici. În toată această perioadă, m-au vizitat la parohie mulți dintre prietenii și cunoștințele din București. Între aceștia, cîțiva scriitori: Gheorghe Tomozei, Mircea Micu, Mykola Corsiuc, Gică Lucan, Corneliu Leu, Ioan Rebușapcă, Eugen Mihaiciuc, Iulian Neacșu, Nicu Adam, Vintilă Ornaru, Corneliu Reguș, Dan Horia Mazilu (acesta a și cunoscut la mine un colonel de Securitate pe vremea cînd – și pentru el, și pentru generică – era periculos să se ducă la o biserică din București).

Dintre toți prietenii scriitori, de cele mai multe ori m-a vizitat Gheorghe Tomozei, fie singur, fie însoțit de mama sa (doamna Tanța, pe care de fapt o chema Franța), fie de penultima lui soție, actrița Magda Popovici.

Era, cred, prin 1979 sau '80, poate chiar '81. Terminasem de refăcut cele două biserici (pe cea din Gălbinași o și resfințisem, iar la cea din Lămotești pictura era pe la jumătate). Eram așadar ceva mai liber și, vorba ceea, bucurus de oaspeți. Începuseră să vină, cînd unul, cînd altul, o mulțime dintre prietenii mei, mai cu seamă scriitori și dintre foștii colegi de serviciu de pe vremea cînd eram mirean. Știa toată lumea că locuiesc în București și fac naveta la parohie, așa că nu erau pretențioși – veneau să mă vadă în postura de popă de țară, iar dacă la casa parohială puteam oferi un pahar de

vin – „motorină” locală – și o gustare, era cu atât mai bine (casa parohială era o scundă construcție de chirpici în curtea Bisericii Lămotești; la venirea mea după cutremurul din '77, erau doar pereții și acoperișul; am terminat-o în exterior și două dintre cele patru camere, am tras electricitate, am săpat puț și am slujit în ea mai bine de un an, pînă la refacerea bisericilor; apoi devenise un loc unde să mă pot odihni din cînd în cînd în patul de fier dăruit de șeful gării Gălbinași și chiar să primesc oaspeți neșemandicoși).

Toamna aceluia an (1979, 1980 sau poate 1981) era mohorîtă, ploioasă și rece. Astăzi, ulițele din Gălbinași sunt fie pietruite, fie asfaltate, dar atunci, toate erau năclăite într-un noroi mocirlos (toamna și primăvara, căci în timpul verii erau așternute de un strat gros de praf). Tom (așa i se adresau poetului Tomozei cei apropiați) și Magda au venit cu mașina lor, o Škoda 1000, și pînă să ajungă la Biserica Lămotești (unde slujeam în acea duminică), puțin a lipsit să nu rămînă împotmoliți în noroi. De ce au venit totuși pe așa o vreme? Cu vreo săptămînă înainte de asta, Tom mă rugase să-i găsesc pe cineva de la care să cumpere cîteva kilograme de telemea de vacă și vreo 20 de ouă (erau anii cînd procurarea hranei era tot mai anevoioasă). Vorbisem cu un consilier de-al meu, Gheorghe Sima, care avea două vaci și făcea brînză pentru numeroasa lui familie, dar din care mai și vindea. A fost de acord să vîndă 5 kilograme, iar eu i-am comunicat vestea lui Tom, care s-a și grăbit să vină după prețiosul aliment.

Cînd a aflat Gheorghe Sima că cei care vin să cumpere brînză și ouă de la el sunt un domn scriitor și soția lui care-i artistă, a plecat mai repede de la biserică (locuia aproape) s-o prevină pe baba Ioana că vor avea oaspeți. La mai puțin de o oră, am sosit și noi la casa omului. Nea Gheorghe s-a gîndit să ne și omenească cu ce s-o găsi, așa, pe nepregătite. A scos o oală de vin, iar baba Ioana ne-a pus pe masă cîteva bucăți de brînză și pîine abia scoasă din cuptor și s-au dus să aducă ouăle și brînză pentru Tom și Magda. Îl luasem cu noi și pe Vasile, cîntărețul meu, căruia i-am spus să taie în felii mai mici brînză de pe masă, iar eu am rupt în bucăți pîinea încă aburindă și cu miros irezistibil de îmbietor. Îl văd pe dascăl că, după ce a tăiat o felie, a rămas cu cuțitul suspendat.

– Ce e, Vasile? – întreb și observ chiar atunci că din calupul de brînză atîrnă o bucată de carne.

S-a lăsat o liniște nedumerită.

– Ce-i aia, Vasile? Carne?... În brînză?!...

– De la porc, – zice dascălul.

– Cum adică de la porc? În brînză de vacă?!...

– De la borîndău, părinte, adică de la stomacul porcului, cu care au închegat brînză. O fi scăpat și o bucată de...

– Cum, mă Vasile? Adică așa cum se ia cheag din stomacul mielului sau al vițelului?

– Îhî... – confirmă Vasile.

– Păi, cheag, dar cu stomac cu tot?!

Tom și Magda erau muți de uimire când se întoarseră nea Gheorghe cu brânza pentru ei și baba lui cu un castron cu ouă.

– Nu mâncați? – se miră gazda. – Părințele, vă rog să-i îmbiați pe dumnealor; și tu, mă Vasile...

Magda îi șoptea nu știu ce lui Tom, cred că încerca să-l convingă să nu mai cumpere brânză.

– Mulțumim, nea Gheorghe, – zic eu, – am rupt din pâine, de poftă, dar suntem așteptați la masă și nu vrem să ne stricăm foamea... Dar să știi că, din grabă, n-am luat nimic în ce să punem brânza... – încerc eu un timid refuz.

– N-are nimic, – zice omul, – luați-o cu gălețușa cu tot și-mi aduceți gălețușa săptămîna viitoare.

– Bine... – n-am încotro și accept, apoi mă întorc spre oaspeții mei și-i spun mai ales Magdei: – Ce mi-e vițelul și mielul, ce mi-e porcul? Tot aia! Că ce bun ar fi acum un cotlet sau un mușchiuleț de porc, nu?...

Vasile a înțeles, cred, „pledoaria” mea și-i zice lui Tom:

– Dom’ Gică, să știți că la noi toată lumea folosește cheag de la porc.

Dacă pînă atunci Tom a privit împlinirea cu un fel de detașare amuzată, la vorbele lui Vasile a avut o tresărire nemulțumită, a pălit și i-a zis apăsător:

– Gheorghe! – și zîmbi aproape rînjit.

– Da, domnu’... – a răspuns Gheorghe Sima, crezînd că i s-a adresat lui.

– Nu, – zise Tom. – Am vrut să-i spun lui nea Vasile că mă cheamă Gheorghe...

– Știi, dom’ Gică! – se repezi Vasile familial. – Păi, ați venit la noi de atîtea ori...

– Bine, nea Vasile. Dar să știi că mă cheamă Gheorghe și te rog să-mi spui Gheorghe! – zise Tom apăsător.

– Nu se poate, dom’ Gică – cum să vă spun eu Gheorghe?... Se poate?

Tom zîmbi învins și se uită la mine aproape cu reproș, adică: „Mă, da’ prost dascăl mai ai!”. Dar a înțeles că Vasile consideră că „Gheorghe” ar fi prea țărănește și ar însemna că se trage cu Tom de șireturi, iar el nu îndrăznește și vrea să-l „domnească” cu „Gică”, dar nu cu „Gică” simplu, ci cu „dom’ Gică”.

Și nu e prima dată când Vasile își manifestă bunul-simț printr-o „politețe țărănească”. Cu o vară în urmă, pentru că în afară de București și Tulcea (unde-și făcuse armata), Vasile nu mai văzuse alte locuri, l-am luat pe el și pe Petrică Sohățeanu (asta e poreclă; numele lui e Lixandru), un consilier parohial, într-un tur interesant cu mașina mea: București – Mărășești

– Piatra Neamț – Vatra Dornei – Suceava – Iași – București. Ne opream din loc în loc. Apoi am poposit trei zile la Vatra Dornei la fratele meu, iar la Iași la socrul meu, care avea o vilă arătoasă, îmbrăcată în viță-de-vie, și curte chiar în centrul orașului, în spatele șirului de magazine din Piața Unirii. După o masă de prînz bogată, îl văd pe Vasile că iese din casă. Mi-am zis că vrea să stea puțin în curte la aer. Dar pentru că întîrzia, am ieșit să văd ce face. El tocmai intra pe poartă. „Unde-ai fost, Vasile?” – întreb mirat. „La restaurantul din colț...” „Dar ce, nu ți-a plăcut vinul socrului meu?” „Da’ n-am fost să beau. M-am dus, mă iertați, la closet...” „Și de ce la restaurant? Doar ți-am arătat unde-i baia.” „E, părinte. Cum era să mă cac în casa omului? E socrul dumneavoastră...”

Cu toată iritarea pe care i-o provoca, Tom îl simpatiza pe Vasile. Îl simpatiza pentru simplitatea lui, îl simpatiza pentru că era bețiv vesel, pentru că avea voce plăcută și pentru felul cum îi povestea bancuri și întîmplări „hazlii” de la locul lui de muncă (Fabrica de țevi a Uzinei „Republica”). Îl uimea cît de amuzat povestea Vasile întîmplări terminate tragic.

– Ce mai e nou la „Republica”, nea Vasile?

– E bune toate, dom’ Gică.

– Bancuri, glume ceva?

– A, da. Săptămîna trecută, un țigan din Budești l-a omorît pe alt țigan tot din Budești.

– Ei, cum așa?

– Știți, dom’ Gică, noi în schimbul trei mai furăm cîte o oră-două de somn.

– Da? – se mira Tom. – E bine.

– Păi da, dom’ Gică. Uite, de-o pildă, la mașina mea de îndreptat țevi lucrăm patru inși, da’ poa’ să lucreze numai trei sau chiar doi și ăilalți să doarmă nițel. Și țiganu’ de la Budești, ăla mortu, care era în altă secție, s-a culcat și dormea într-un cazan mare, să nu-l vadă șefu’ lui, iar celălalt țigan a venit și a lovit cu un baros în cazan. Țiganu’ a sărit din cazan năuc și înnebunit de zgomot, că lovitura cu barosu’ a făcut un huiet nemaipomenit, și l-a luat la pumni pe ălălalt. Atunci ăla care lovise în cazan a scos cuțitul și l-a înjunghiat.

– Ce vorbești, nea Vasile! Și cel înjunghiat a murit?

– Da, dom’ Gică. Ăla a murit definitiv.

– Văd, nea Vasile, că la „Republica” poți muri oricînd...

– Chiar așa, dom’ Gică. Păi, ăla de acum v’o trei luni...

– Care, nea Vasile?

– Ăla cu furtunu’.

Și dascălul povestea întîmplarea, petrecută chiar în secția lui.

– Într-o noapte, Fane al Viranii de la noi l-a văzut aplecat să măture pe unu’ Nicu din Vasilați și i-a băgat, să mă iertați, dom’ Gică, furtunul de la

compresor în cur și a deschis robinetul. Nicu n-a apucat să zică nici crau, s-a umflat și a pocnit ca o bășică.

– Și?

– Păi, Nicu a murit pe loc, iar Fane e la pușcărie, a luat unșpe ani. Cam puțin, este, dom' Gică?

– Da, nea Vasile: e puțin pentru viața unui om.

– Cre' că Ceaușescu ar trebui să le spună la judecători: „Bă, numa' atîta?! Și ar mai trebui să facă Ceaușescu ceva...

– Ce, nea Vasile? – se miră Tom.

– Da' să nu vă supărați. Cînd oț avea ocazia să vorbiți cu Ceaușescu (Vasile era convins că scriitorii pot vorbi cu Ceaușescu ori de cîte ori li se năzare), să-i ziceți să nu mai dea voie să-i pună poza în ziare.

– De ce, nea Vasile? – se miră și mai tare Tom.

– Păi, noi la țară, cînd ne ducem la privată, nu ne mai ștergem, să mă iertați, cu frunză de brusture sau cu cocean de porumb, ci cu ziar, iar în ziar, să mă iertați, e poza lui peste tot... Și nu se face să te ștergi, să mă iertați, la cur cu poza lu' tovarășu' Ceaușescu! Este, dom' Gică?

Cînd mi-a relatat întîmplarea (eu nu fusesem de față, cînd îi povestise dascălul Vasile cele de mai sus), Tom a rîs cu lacrimi și mi-a sugerat că toate astea merită scrise, dar a și adăugat:

– Să-l sfătuiesti pe Vasile să nu mai spună și altora părerea pe care o are despre pozele din ziare, că s-ar putea să ajungă lîngă Fane al Viranii și poate tot pentru vreo unșpe ani...

Tom era mîndru, orgolios, ca tot omul care, prin cultură și talent, vrea să șteargă orice urmă, orice bănuială că ar avea o origine umilă de care crede că s-a rupt definitiv, dar cu care, la o adică, se poate totuși lăuda. Lucru evident nu numai în comportamentul lui ostentativ civilizată, în limbajul și vestimentația lui (elegante, „artistice”), dar și în poezia lui (aș zice chiar – mai ales în poezia lui): cizelată cu finețe de bijutier, elaborată savant, „manierată” și impunînd printr-o ținută aristocratică nu numai în delicatele lui efuziuni lirice, dar și atunci cînd „n-are încotro” și *trebuie* să fie ceva mai grosolană. De aceea Tom nici nu concepea că cineva i-ar putea spune Gică, iar cînd și-a dat seama că dascălul Vasile nu e capabil să priceapă acest lucru (nici măcar atunci cînd a bătut șaua, insistent și ironic, adresîndu-i-se cu Vasilică, Sile, Silică), s-a consolată, apărîndu-se la fiecare „Gică” cu un zîmbet resemnat și îngăduitor.

De altfel, Tom avea un foarte dezvoltat simț al umorului, chiar și cînd era vorba de propria-i piele, adică făcea întotdeauna haz de necaz (al lui sau al altuia). Exemple am de-a dreptul nenumărate; iată, la întîmplare:

Plecam într-o după-amiază (eu, Tom și părintele Ștefan Stanciu) de la Casa Scriitorilor din Calea Victoriei 115 (de la restaurant, desigur...). Aveam mașinile parcate vizavi pe trotuarele străzii Fundației (azi, Bd. Dacia), a mea,

orientată spre Piața Romană, a lui Ștefan – invers, pentru că pleca spre Militari. Tom mergea cu mine. Am pornit motorul și ne făceam cu Ștefan semne prietenești de rămas bun în timp ce ne urneam încet de pe loc. Pe trotuarul lui Ștefan nu erau copaci, mașina mea se afla însă între doi arțari. Plecasem încet, continuând să ne facem semne de rămas bun cu mâna. În clipa următoare, mașina mea s-a lovit de copacul din față, e-adevărat, foarte ușor și fără niciun fel de urmări nici pentru noi, nici pentru mașină, dar întâmplarea a declanșat un haz nebun, iar după ce ne-am liniștit puțin și ne ștergeam lacrimile, în timp ce vizavi Ștefan se prăpădea de râs, Tom a încercat să mă liniștească:

– Lasă, bătrîne. Tu n-ai nicio vină, el e vinovat (copacul, adică) – de ce stă în drumul nostru?...

Au urmat minute de alte hohote. De râs, Ștefan a mai rămas mult pe celălalt trotuar.

Ani de zile s-a râs pe seama mea.

Într-o vară, Tom se afla la Sinaia, de unde mi-a trimis o ilustrată; nu-mi scria nimic deosebit. Tocmai de aceea, ilustrata mi-a produs o ușoară dezamăgire – înfățișa un banal bloc de „arhitectură contemporană”. Adică nu tu Peleş, nu tu Mănăstirea Sinaia, nu tu alt monument. Eram puțin intrigat: vasăzică, Tom nu-mi comunică ceva important sau urgent (cînd nu contează pe ce scrii – pe ce ai la îndemînă) și nici nu-mi trimite o vedere reprezentativă pentru Sinaia... Cînd, la o privire mai atentă, constat brusc că-mi comunică ceva *important*, iar pentru el – chiar *foarte important*: mă uit mai bine la clădire și văd că Tom trăsese o săgeată spre parterul ei cu firma „Bufet” și scrisese mărunt: *Beri răci!*... Ei, se schimbă socoteala! Sigur că se schimbă, dacă ținem cont că băutura preferată (vară-iarnă) a lui Tom era berea, cu atît mai prețuită și dorită, cu cît, în acei ani, se găsea destul de rar. Și atunci, ce contează că era un bloc prăpădit, dacă avea *beri răci*?!

... De 15 ani, de cînd Tom nu mai e, mi-e tot mai dor de el.

VIRGILIU RIȚCO

NEASCULTARE

Prietenul meu profesorul a fost cu treburi, la centrul județean din orașul Tulcea. Terminându-și problemele avute, a venit la autogară cu gândul să meargă acasă, într-un orașel îndepărtat aflat pe malul drept al Dunării vechi.

Intrând în autobuz, s-a așezat pe scaun lângă un tânăr. Acesta este atras de cărlionții blonzi ce se legănau ușor în adierea aerului. Îl recunosc. Erau a aceluia care încercase să pună o „cărămidă” la formarea sa ca om. Își aminti cu emoție că la fel arătau cărlionții și în anii când era elev. O singură deosebire – privirea-i obosită și posomorâtă.

Cu mult respect, încercă să comunice cu cel pe care îl admira cu adevărat.

– Domnule profesor, credeam că nu vă veți așeza lângă mine.

– De ce?

– Eh, ați uitat? spuse tânărul întorcându-și parcă rușinat privirea spre fereastra deschisă.

În mers, autobuzul legănându-l, fostului elev îi căzură involuntar pleoapele peste lumina ochilor. În întuneric îl podidiră amintirile. Filmul întâmplării i se întipărise și se derula, făcându-l cu mintea de acum să se jeneze de propria-i faptă. Auzi :

– Credeți-ne – strigă elevii. Chirilă a luat microfonul din cabinetul fonc. Precis l-a ascuns în geantă.

– De ce eu? spuse chicotind. Voi m-ați văzut? Poate cineva l-a substituit într-adins.

– Tu singur te-ai învățit fără rost prin cabinet!

– Și ce-i cu asta ? La televizor am văzut că după amprente digitale poate fi recunoscut făptașul. Dialogul clasei cu făptașul se întrepruse:

– Liniște ! strigă profesorul. Ține minte Chirilă, infractorul începe cu un delict minor. Astăzi, ai comis un lucru mărunț, mâine ceva mai serios, iar de aici mai sunt câțiva pași până la închisoare...

– Ha! Ha! Ha! râse Chirilă, arătând cu degetul spre diriginte: Ce a-ți spus? Voi toți, se adresa colegilor, a-ți auzit? Sunteți martori mei. Zicând aceasta fugi.

Ajuns acasă, i se destăinuă bunicii. Cum bătrânii își iubesc atât de mult nepoții, reacția acesteia veni imediat. La mijlocul orei se năpusti pe ușa clasei țipând cu năduf. .

– Tu de ce ești pus aici? Ha? Pe tine te întreb. De ce ești tu aici? Ca să-i trimiți pe acești copii nevinovați la închisoare? Nu vei reuși niciodată. Nepotul meu trăiește fără părinți. Ei sunt plecați la muncă în Spania, pentru ca el să-și poată realiza visurile de adolescent Tu îl trimiți la închisoare? – își vărsă năduful bunica.

Profesorul n-apucă să scoată nici un cuvânt.

Auzind gălăgie, directorul școlii și profesorul de biologie ce treceau întâmplător prin fața clasei, intrară invitând-o pe bătrână la cancelarie. Avu loc o discuție contradictorie :

– Nimeni nu intenționează să-ți trimită nepotul la închisoare – spuse directorul. Nu avem dreptul s-o facem, mai ales că este minor. A fost prevenit de diriginte, ca în viitor să nu ajungă acolo.

– Știu eu-zise bătrâna. Corb la corb nu-și scoate ochii! toți sunteți o apă și-un pământ! Aceasta nu se va întâmpla! Auziți! Ieși furioasă trântind ușa.

După această vizită, Chirilă ieși triumfător, având o privire ironică. Când își trăgea ciubotele în timpul orelor, când bătea pe bancă cu diverse obiecte, când... Încerca să domine atmosfera din clasă, crezând în invincibilitatea lui. Își spunea în gând :

– Voi nimic nu-mi puteți face! Mă apăra toată lumea. Cea mai vajnică protectoare este bunica. Ea mă crede un exemplu de cumințenie și va sări întotdeauna în ajutorul nepotului scump.

Inima profesorului bătea tot mai des și tot mai tare. Își aminti cuvintele directorului: „Liniștește-te colega. Trebuie să folosim toate mijloacele de care dispunem pentru a-i corecta comportamentul. Apropierea și înțelegerea lor, este una din principalele căi. Ascultă-mă. Liniștește-te!

Anii trecură. Veni cel mai plăcut eveniment din viața unui tânăr. Înaintea petrecerii din ziua absolvirii, Chirilă se apropie de diriginte și-i spuse: „Vreți să-mi arătați cum se face nodul la cravată?” I se citea pe față fericirea. Dar știți de ce? Profesorul nu-l îndepărtase. Nu-i refuzase dorința. Ș-a arătat omenia, uitând de supărarea ce io pricinuisse, și de vorbele grele ale bunicii.

Timpul trecu. Ajunseră la destinație. Ca să se dezmoștească făcură o plimbare pe malul Dunării. Clipocitul ușor al apei îi apropie și mai mult.

Privind în gândurile fostului său elev, profesorul spuse:

– S-au uscat multe sălcii. De trei ani nu te-am mai văzut!

– Știți de unde mă întorc ?

– Presupun...se auzi glasul profesorului.

Ochii lui Chirilă începură să clipească din ce în ce mai des...

GUTUILE

Odată, într-o primăvară, bunicul nostru a sădit câțiva gutui. Acum ei sunt așa de bătrâni, încât li s-au uscat vârfurile, iar în jurul lor au crescut puieți. Rodesc gutui mereu – un an nu, unul da, și atunci se îndoie ramurile din cauza greutateii.

În această toamnă sunt multe gutui. Din cauza crengilor încărcate, aproape nu se mai văd frunzele; gutuile-s frumoase, acoperite de o ceață cenușie. Iată, deja o cracă n-a rezistat, s-a rupt, iar gutuile de pe ea s-au vestejit.

Dănilă a căutat niște proptele și a sprijinit crăcile grele de fructe. A mai proptit încă o ramură, s-a așezat pe un ciot și s-a mirat:

„Pentru cine se mai ostenește el? Când trăia Irina, făcea din ele gem, peltea, compot. Pe atunci copiii învățau iar ea le ducea merinde acolo, la școală”.

La târg n-a dus niciodată fructele, pentru că nu poate și târgu-i departe. Nici în trecut niciodată nu le ducea la piață.

Așa că, nu numai el, ci și la alți bătrâni, gutuile putrezesc sub copac.

Copiii sunt mari, au și mașini, ar fi putut să vină, dar... Ehei, ar fi putut!... Fiica e undeva peste hotare, iar fiul a plecat cu soția la munte.

Gutuile s-au copt. Dănilă rupe una; gutuia-i galbenă, frumoasă și aromată. Mănâncă încet. E dulce-acrișoară. Bătrânul se ridică și se îndreaptă spre vecinul Vasile; se aude cum omul își bate coasa în curte.

Văzându-și vecinul Vasile își lasă coasa. Dănilă îl salută, apoi ia coasa și o privește.

– Bine o bați, zice.

Vasile nu se abține să nu râdă; Nenea Dănilă nu laudă prea lesne.

Vasile vrea să-i spună ceva plăcut :

– Dumneata, cândva, ai fost cel mai bun coșas !

– A fost o dată un cal și acum nu mai este, oftează Dănilă. Ei, cum îi cu Dunărea?

– De ce, doriți pește? Eu vă pot prinde, unchiule!

– Ei, nu, am întreat așa, pur și simplu, zice Dănilă. Plec, am două găini și trebuie să le pasc, glumește trist.

Vasile dă din umeri, neînțelegând de ce a venit vecinul. A doua zi, Dănilă s-a dus la Dunăre. A mers încet pe cărare, printre grădinile rășchirate pe vale spunându-și: „Frumoși sunt cartofii în vara asta, și floarea soarelui e ca niște ciururi, și porumbul s-a ridicat ca pădurea.

De-abia a pătruns pe cărare... Si salcia, care anul trecut era aproape de mal, deja-i trântită în apă cu rădăcinile-n sus...Câte astfel de sălcii au luat apele Dunării!...Când era copil se cățara prin ele și se uita în scorburile unde își făceau vrăbiile cuiburi.

Sub salcia creață o tânără cu fața rotundă curăța niște pește

– Ei cum e, cade? A întrebat ca să intre în vorbă.

– De prăjit o fi și de un borș se găsește.

– A prins, uite, acest fortfeagai... Bine ar fi fost să și-l curețe, a spus tânăra.

– Vedeți cum sunt acum femeile? Singur să-l prinzi, singur să-l cureți, singur să-l fierbi râse tânărul bărbos de alături.

– Așa au fost ele întotdeauna, a adăugat Dănilă. A mea, cândva, spunea la fel.

– Cum vă simțiți aici pe Dunăre ?

– E minunat; îmi pare rău că se termină concediul; peste câteva zile va trebui să ridic ancora – oftă tânărul bărbos.

– Când plecați, treceți și pe la mine, spuse Dănilă. Vă dau gutui câte vreți.

– O, gutui!... Gutuia e cel mai aromat fruct – spuse tânăra. Da cu cât le vindeți?

– A, nu, eu nu vând. Vi le dau așa...

– Cum așa? Nu înțelese tânăra.

El a pornit spre casă :

– Vedeți să veniți!...

Dănilă credea că nu vor veni. Dar spre seară portița scârțâi. Erau ei . bărbosul și tânăra.

– Bine că n-ați uitat! Hai la gutui. Alegeți-vă orice pom și culegeți! Gutuile sunt bune, nu sunt viermănoase.

– Aici, la dumnevoastră, e un adevărat rai !... Exclamă tânăra.

– Da, e rai. Dar cine să stea în acest rai? Spuse încet Dănilă.

– Locuiți singur?

– Singur !...Copiii – poate vor veni și ei cândva...

Au rupt multe gutui. Bărbatul a venit să i le plătească lui Dănilă.

– Ei, nu, ce-i cu dumnevoastră?!...

– Am spus că fără bani, spuse bătrânul.

– Vă mulțumim!

Bărbosul și tânăra au luat gutuile. Dănilă i-a petrecut până la portiță și s-a așezat pe laviță uitându-se după ei.

IOAN VINGA

REQUIEM

Ani de zile mi-a povestit despre locul care-i marcase întreaga viață. Pentru el nu mai exista un alt topos similar. Era în sufletul lui, în inima lui, în sângele lui...

Era o zi de vară, cum numai în acel ținut putea fi. Eram mai mulți adolescenți în curtea Mănăstirii franciscane. Unii se plimbau, alți jucau volei, alții citeau, unii răsfoiau albume cu iconițe, iar alții admirau colecția de timbre, privind cu lupa unele detalii. Pe banca de lângă zidul Mănăstirii era o umbră foarte plăcută și îmbietore, un refugiu din calea arșiței estivale transilvane. Se auzi clopotul de Angelus. Am intrat în Biserică pentru rugăciunea amiezii. Din Cor se auzea glasul Părintelui: Deus, in adiutorium meum, intende! ...

Prânzul, la Mănăstire, este modest, dar e cel mai gustos. Nicăieri nu am mâncat preparate mai gustoase ca aici.

Pe la Vespere începe o ploaie de vară, puternică, vijelioasă, cu stropi mari și fulgere răsunătoare. Interiorul Bisericii este luminat de săgețile electrice ale cerului de august.

Mereu îmi povestea despre acest început de viață mănăstirească. Anii treceau, iar viața lui se cheltuia pe zi ce trece. Dorul însă îl măcina mereu și nemilos. Mănăstirea era imaginea care-l obseda. M-a invitat de mai multe ori să merg cu el, măcar câteva zile, să-mi arate spațiul sacru pe care-l purta în inima lui. Dar treburile cotidiene nu mi-au dat voie. Deși eram fascinat de ceea ce-mi povestea, nu am dat voie inimii să o ia razna, ziceam că eu sunt cu picioarele pe pământ...

Chilia în care locuim era în spiritul sărăciei franciscane: un pat din lemn, o măsuță de brad vechi și uzată de timp și de cei care s-au petrecut pe-acolo, de-a lungul timpului; un cuier – pom, unde îmi agățam hainele sărăcicioase. Dușumelele erau din scândură de brad, foarte uzate și ele de picioarele atâtor generații care au îngenuncheat pe ele nopții întregi. Prin unele mai era puțin și se vedea pământul pe care erau așezate. Aici îmi făceam rugăciunile zilei. Erau momentele mele fericite. Mă culcam spre miezul nopții, și la oara cinci eram în picioare pentru meditația de dimineață...

Rugăciunea și munca împreună cu Frații erau momentele de înaltă ținută spirituală. Eram complet dizolvat în viața lor franciscană. Se vorbea despre Dumnezeu sau cu Dumnezeu. Se cânta și se lauda fiecare moment al

zilei. Sfântul nostru Părinte Francisc era mereu în gândul nostru: Salve, sancte Pater, patriae lux, forma minorum...

Anii se furișau mereu, pe nesimțite, dar imaginea Mănăstirii îl obseda. Frații și Părinții de acolo plecau unul câte unul acasă la Tatăl Ceresc. Corespondența cu cei dragi, din locașul sfânt, va fi întrerupă total. Doar imaginea Mănăstirii îl va urma prin furtunile timpului. Doar sunetul virtual al clopotului îl va mai chema la rugăciune...

Pomii sunt în floare, dar mirosul lor nu mai îmbată pe nimeni dintre cei dragi de acolo. Cântecele păsărelor se aude pretutindeni, dar cine să-l mai audă? Frații ascultă acum corul îngerilor... Văd zidurile ruinate ale Casei Domnului. Prin acoperiș, sau ceea ce a fost cândva așa ceva, se strecoară ploaia până la temelie. Curtea cu pomii de altădată nu mai există. A fost desființat gardul de la șosea și s-a turnat, peste tot, asfalt. Trupul Mănăstirii a fost izolat ca un corp mâncat de lepra pustiirii. Biserica, unde odată fremăta de viață, este schimbată. Arată mai mult a muzeu decât un loc sacru, unde Isus se jertfea pentru noi în fiecare zi. Stau în genunchi, într-o bancă mâncată de carii, cu capul între palme, cu ochii șiroid de lacrimi amare, fierbinți și sărate...Doamne, pustiul acesta mă doare. Amintirea mă destramă. De m-aș preface în ceva diafan să intru în structura acestor ziduri! Să nu mai fiu eu, ci numai ființa Mănăstirii! Parcă mă desfac de mine și văd un morman de oase și piele îngenuncheat, peste care atârnă niște biete zdrențe...

Mi-a povestit mult timp despre această penultimă vizită care l-a marcat profund. De fiecare dată îmi descoperea o nouă fațetă a ceea ce fusese, cândva, Mănăstirea.

În vara aceasta m-a convins să-l însoțesc în călătoria lui la Sfântul lăcaș franciscan. Cunoșteam atât de bine istoria acestui loc, încât, acum, îmi era foarte familiar. Îmi imaginam chiliile sărăcăcioase unde era frig iarna. Trăiam atmosfera de bucurie din refectoriu. Știam, cu mare precizie, locul fiecărui Frate și Părinte, din Capela Mănăstirii. Recunoșteam vocea fiecărui Părinte când se psalmodia Breviarul. În banca, de lângă sobă, era locul Fratelui, la meditația de dimineață. De pe geamul, din stânga, cum te uiți la Altar, unde trona statuia Sf. Francisc, se vedea frumusețea dealurilor din apropiere, iar în planul secund, se profilau siluetele Munților Auriferi, deasupra cărora, vara, se vedea miracolul răsăritului de soare. Îl vedeam pe Frate în reveria meditației zilei. Cuvintele textului sfânt îi treceau, ca un zbor de înger, prin mintea lui, rămânând după ele aroma și gustul divin al conținutului lor, iar fața îi radia ca o lumină celestă...

De la șoseaua, unde ne-a lăsat autobuzul, până la Mănăstire, e un drum, cam cât te-ai ruga un Rozar....

De câte ori am urcat aceste trepte, spre intrarea în Mănăstire, de atâtea ori mă treceau florii. Simțeam sfredelindu-mă ochii care erau ațintiți spre mine. Mă ardea ceafa. Frații și Părinții lucrau în grădină ca furnicile.

De acolo se recolta spuza de legume și fructe pentru întreaga iarnă. De alături se auzea ciripitul puilor de găină și măcăiutul bobocilor de rață. Pe aleea cu trandafiri m-am plimbat, rugându-mă Rozariul. Brazi fâlnici flancau această paradisiacă alee. Mai departe era un tei imens, la umbra căruia, vara, ne găseam de lucru, potrivit dorințelor noastre. Lângă intrarea, din grădină, era un loc adăpostit ,cu o streășină improvizată contra ploii, dar și pentru umbră, sub care se afla o masă din scândură veche de brad și o bancă de aceeași vârstă cu masa. Multe cărți am citit aici. Multe gânduri pioase am rumegat în acest binecuvântat loc. La dreapta acestui bârlog era un vișin bătrân,sub care înțepenise o bancă ,tot de atâția ani ca vișinul. În multe seri stăteam cu Fratele, sub acest vișin, și ascultam,cu nesaț, ceea ce-mi povestea. Erau eroi din timpurile biblice sau Frați și Părinți pe care-i cunoscuse de-a lungul timpului. La câțiva pași era o miniatură a grotii de la Lourdes. O statuieță a Maicii Domnului cu Sf. Bernadeta...

Acum am intrat pe poarta de nord-est a Mănăstirii. Nu se mai vedea nimic din cauza buruienilor foarte înalte ,a bălăriilor crescute de-a lungul anilor de părăsire. Doar vârful unui măr se mai zărea ,ceva mai departe. Cu greu mi-am făcut loc, prin tufele de arbuști, de buruieni, până am ajuns la măr. Întind mâna și iau un fruct. Încă este acrișor. De-abia la toamnă sunt bune de cules.

Fratele se lupta, din răspuțeri, plin de transpirație, cu ochii roșii de lacrimi, să pătrundă spre zidul din dreapta noastră. Încerc să-i spun ceva, dar nu mă aude sau nu vrea să mă audă. Lupta crâncenă cu bălăriile continuă. Îl văd cum defrișează tot ce i se opune. Palmele îi sunt însângerate. Mânețile cămășii atârnă în fășii despicate de bălăriile grădinii. Șapca albă a rămas agățată în vârful unor tufișuri. Înaintează, cu îndârjire, spre zid.....

Soarele puternic al verii mă săgetează în creștetul capului. Este amiaza. Aud, în minte, clopotul care mă cheamă la Angelus. Îi spun Fratelui că merg în Biserică pentru rugăciunile amiezii. Nu știu dacă m-a auzit. Nu-mi răspunde. Nu mă privește. Se luptă cu bălăriile...

Doamne, părintele și ocrotitorul meu, sunt, din nou, acasă, după o așa de lungă absență fizică. Iată, deasupra,geamul chiliei mele, de unde priveam spre minunata ta grădină de legume, de pomi, de flori, de fluturi, de păsări, de cântece, de zumzete de albine! Duhul tău plutea peste aceste locuri. Simțeam căldura în tot sufletul. Eram nimic încorporat în tot. Vreau să rămân aici pentru eternitate, alături de cei dragi inimii mele, Frați și Părinți, care au trecut și au sfințit locul cu ființa lor modestă, dedicată, în întregime, ție, Doamne, atotputernic și omniprezent...

Simt mirosul proaspăt al pământului de la început. Din ce sap mai adânc, simt răcoarea binefăcătoare a vieții veșnice. Acum abia mai mă văd din adâncul gropii. Sunt numai cu tine în veșnicie...

După ce mi-am terminat rugăciunea amiezii, am ieșit prin împrejurimi. Vedeam multe case despre care îmi povestise Fratele meu. Le recunoșteam cu amănuntele pe care el le înregistrase în memoria lui vizuală, dar și afectivă.

Oamenii se strecurau în susul și în josul străzilor pietruite cu lespezi seculare, lustruite de care, de căruțe, de mașini, de picioarele oamenilor de atâtea zeci de generații care s-au perindat pe acolo.

Căldura zilei dădea semne de oboseală. Se simțea câte o plăcută adiere de vânt al înserării apropiate.

Mă întorc să-l iau pe Frate și să mâncăm pe undeva, pentru că masa de prânz am sărit-o, pe nebăgate de seamă.

Mă întorc printre tufișurile grădinii, să-l caut pe Frate. Ca să nu mă mai lupt cu bălăriile, îl strig să vină să cinăm. Niciun răspuns. Mă îndrept spre locul unde-l lăsasem la amiază. Zăresc două movile de pământ negru. Mă apropii mai mult și se conturează imaginea unei gropi dreptunghiulare. În partea stângă văd lopata și cazmaua aruncate. Pământul este reavăn. Sunt în fața gropii. Privesc înăuntru. Fratele zăcea întins, pe spate, cu mâinile zdrelite și însângerate, puse, în cruce, pe piept. Sânge negru închegat. Furnicile și muștele circulă nestingherite peste fața de un galben-vinețiu. Groapa este sub geamul fostei lui chilii.

Requiem aeternam...

HALYNA TARASIUK

JEKA ȘI SPIRIDON

Pe Spiridon Spiridonovici Eleonora Moiseivna l-a găsit într-o zi de Crăciun, în scara rece și murdară a blocului în care locuia. Stătea ghemuit printre caloriferele reci și decojite, avea ochii triști, dar inteligenți și o privea cu atâta amărăciune și durere, încât Eleonora Moiseivna s-a împiedicat din cauza acelei priviri. Neștiind ce să facă, a rămas pe loc și l-a privit îndelung. Mirosea urât, la fel ca toți boschetarii, însă dincolo de murdărie și o delăsare fără de margini, avea ceva nobil în el. Se vedea că într-adevăr l-a ajuns necazul. Pentru o clipă, Eleonora Moiseivna s-a simțit sufletește apropiată de dânsul, deoarece în ultima vreme și ea era singură, părăsită și cu multe neajunsuri. Înainte măcar câștiga ceva din meditațiile pe care le dădea la muzică, dar acum s-a îmbolnăvit de poliartrită. Locuia împreună cu Jeka, fiul său din a doua căsătorie, o duceau mai mult cu pâine și apă, cam atât își puteau permite din pensia de profesoară de pian la Conservatorul Național din Kiev.

Jeka, după desființarea studioului „Ukrtefilm”, unde lucra ca asistent operator, își urmărea propriile interese. Mai mult îl interesau băutura și femeile, iar când acestea îl dădeau afară se întorcea acasă unde nu făcea altceva decât să doarmă și să trântescă nervos ușa frigiderului gol.

Fata din prima căsătorie a Eleonorei Moiseivna, mai ageră decât fratele său vitreg, mai calculată și mai harnică, s-a mutat, cu zece ani în urmă, împreună cu familia în Israel, unde le mergea destul de bine, în orice caz mai bine decât le-ar fi mers aici. A vrut să o ia și pe ea, dar Eleonora Moiseivna nu-l putea lăsa singur pe dezorientatul Jeka. Degeaba îl ruga: „Însoară-te cu o fată cuminte de evreu”... Acesta se enerva și striga:

– Dă-le încolo – o să mor de plictiseală lângă cumițile tale!

Tot degeaba îl ruga să meargă pe urmele surorii sale. Jeka se enerva și urla și mai tare:

– Nu merg niciunde – acolo o să mor de căldură și sete.

Pe urmă a încetat să-l mai roage, a înțeles că pe fiul său, la fel ca și pe răposatul său tată – originar din părțile Siberiei, în afară de „sticlă și muiere” nu-l interesează nimic în viață.

Imaginea fiului său, care a dispărut din nou de acasă, a hotărât soarta lui Spiridon Spiridonovici. Eleonora Moiseivna l-a luat acasă, i-a dat să mănânce crenvuști din soia – singurul fel de mâncare pregătit pentru masa festivă de Crăciun, după care a împrumutat de la vecini șampon împotriva puricilor și l-a îmbăiat în vana cu apă fierbinte plină de clăbuci.

Spiridon Spiridonovici, slăbit și înghețat, suporta în tăcere torturile îmbăierii, ca un adevărat aristocrat, iar după „băiță” a adormit liniștit în fotoliu, învelit în cămășile vechi rămase de la răposaii soți ai noii sale gospodine. Era cât pe ce să-l strivească Jeka când s-a întors beat acasă. Uitându-se mai bine la el, s-a enervat și a început să urle:

– La ce naiba l-ai adus și pe boschetarul ăsta? Și așa nu avem ce pune în gură, iar ea aduce în casă tot felul de dobitoace fără adăpost!

Spiridon Spiridonovici, datorită sângelui său albastru, a suportat în tăcere jignirile, însă... din propria-i voință s-a mutat din fotoliul de piele unde stătea destul de inconfortabil pe plăpumi din patul Eleonorei Moiseivna – teritoriu interzis pentru neghiobul de Jeka.

Văzând o asemenea neobrăzare, Jeka aproape că s-a trezit din beție, în timp ce Spiridon Spiridonovici, curat și întremat, stătea întins pe plăpumi și, mișcând din când în când din mustață, fredona ceva învingător.

Din ziua aceea, între Spiridon Spiridonovici și Jeka a început un război lung și crâncen. Jeka, alungat de ultima sa amantă, de această dată treaz, stare ce-l făcea și mai turbat, a început o adevărată hăituială împotriva „boschetarului”. Urla ca o fiară: „Te castrez, pocitură nenorocită!” – îl alerga prin apartament, arunca în el cu bocancii, îl înfometa mâncând tot ce se găsea în bucătăria modernă a Eleonorei Moiseivna, iar aceasta suferea, i se făcea milă de amândoi, însă mai mult de Spiridon Spiridonovici pe care îl hrănea pe ascuns cu lebăr rece și unsuros, ținut cine știe prin ce unghere.

Spiridon Spiridonovici n-a putut suporta mult timp o asemenea înjosire din partea urmașului unui siberian – s-a răsculat în el sângele albastru și a început să se răzbune. La fel cum s-ar fi răzbnat orice ființă vie înjosită și înghesuită într-un colț din care nu avea scăpare, cu mijloace și metode care îi stăteau la îndemână în condițiile casnice grele, ale unui război de partizani. Astfel, disperat, Spiridon Spiridonovici a început să urineze pe toate lucrurile lui Jeka: pe pantofii lui murdari, pe jacheta nespălată ce mirosea a transpirație, a tutun și a cârciumă ieftină, dar cel mai mult îi plăcea să stropescă lenjeria intimă a dușmanului său.

La început, Jeka nu a observat toate aceste acte de terorism rău mirositoare, iar când a observat, a turbat de furie – s-a dezlănțuit împotriva „boschetarului”, însă imediat după aceea a căzut pe gânduri și a înțeles, mirându-se și el de asta, că și Spiridon Spiridonovici este un suflet viu și îi e greu, ca oricărui bărbat, să țină o dietă drastică – „fără hrană și muiere”. Știa din propria experiență cât e de greu. Și deodată Jeka a devenit incredibil de amabil față de chiriașul său. A început să le sune pe toate femeile pe care le

cunoștea, căutând printre ele o prietenă pentru Spiridon, „altfel se țicnește băiatul”, îl compătimea.

Imediat, datorită lui Spiridon Spiridonovici, viața lui Jeka s-a schimbat în bine și a început să trăiască intens. Femeile miloase au început din nou să-i deschidă ușile, îl ospătau cu mâncare și băutură și îl trimiteau acasă însoțit de câte o prietenă pentru Spiridon. Însă Spiridon Spiridonovici nu acorda nicio atenție acestor logodnice. În cel mai bun caz, sâșâia și fornăia la ele, dar de cele mai multe ori se ascundea sub plăpumile Eleonorei Moiseivna, de parcă nu ar fi fost acasă. Această purtare de impotent îl scotea din sărite pe Jeka:

– Nărod mai ești... Te-ai țicnit de tot? Cine ar refuza o femeie?! Cu atât mai mult că nu ești nevoit să o cauți! Vine singură!... Nu fi prost!

Mișcată de fidelitatea lui Spiridon Spiridonovici, Eleonora Moiseivna ba râdea, ba plângea, iar după ce se închidea ușa în urma lui Jeka și a „logodnicii”, îl servea pe Spiridon cu crenvurști de soia, care-i plăceau atât de mult.

În urma acestor acțiuni sexuale de caritate eșuate, care trebuiau să îmbunătățească sănătatea psihică a lui Spiridon Spiridonovici, Jeka a turbat din nou, iar neînțelegerea dintre ei s-a transformat în adevărate acte de terorism.

În toiul bătăliilor sângeroase nici nu au observat cum pe neașteptate și cu mare discreție Eleonora Moiseivna a trecut la cele veșnice. Ce-i drept, Spiridon Spiridonovici a simțit primul întâmplarea, datorită simțului său animalic. Atunci a ieșit vitejește din ascunzătoarea pe care și-a făcut-o între perne, a adulmecat-o pe Eleonora Moiseivna, care parcă dormea, și pe neașteptate a izbucnit într-un plâns amar. Țipătul lui Spiridon Spiridonovici l-a speriat pe Jeka – s-a repezit și el spre maică-sa, dar aceasta era rece de mult. Spiridon țipa. Jeka alerga prin cameră – îngrozit de un singur gând – cu ce bani o s-o îngroape pe maică-sa? Pe urmă s-a repezit la telefon.

Pe Eleonora Moiseivna au ajutat-o să ajungă așa cum se cuvine pe lumea cealaltă neamurile primului său soț și foștii ei prieteni din conservator – pianiștii Barenboim: ei au anunțat-o și pe fiica ei din Israel și au organizat înmormântarea. Deși Eleonora Moiseivna era ortodoxă, a înmormântat-o comunitatea evreiască după vechiul obicei iudeu, învelind-o într-un giulgiu alb, foarte lung, iar tânărul rabin a spus:

– Dumnezeu singur va hotărî ce o să facă cu sora noastră.

Fiica Eleonorei Moiseivna nu a reușit să ajungă la înmormântare, astfel că, în afară de Spiridon Spiridonovici și de Jeka, nu o plângea nimeni. Însă oamenilor veniți la înmormântare le era de ajuns bocetul înfiorător al lui Spiridon. Oamenii parcă se fereau de el, grăbindu-se să o scoată pe Eleonora Moiseivna din casă până la apusul soarelui. Spiridon Spiridonovici și-a condus gazda până la autobuzul de la serviciile funerare și pe urmă a rămas

uitându-se în urma lui, plângând și gemând surd, de parcă îl durea ceva foarte tare. De atunci Jeka nu l-a mai văzut pe Spiridon.

S-au întâlnit întâmplător peste un an în subsolul obscur și înghețat al blocului lor din Podil.

Pe Jeka, rămas de capul lui după moartea mamei sale, l-au îmbătat băieții șmecheri și l-au obligat să semneze un contract de vânzare-cumpărare pentru apartamentul în care locuia, iar după ce a semnat l-au dat afară. Astfel, lui Jeka, rămas fără adăpost, nu i-a rămas altceva de făcut decât să se mute temporar în subsolul blocului în care a locuit și pe care îl cunoștea bine din copilărie. Acolo, lângă conductele fierbinți de încălzire cu aburi, l-a găsit Spiridon Spiridonovici.

Când Jeka a simțit că-l gădilă ceva moale pe obraz, s-a speriat crezând că este un șobolan. Dar uitându-se mai bine a văzut luminițele verzui ca de fosfor ale unor ochi oblici, o mustață albă pe o mutră pământie și încăpățanată și... l-a recunoscut pe Spiridon Spiridonovici. Amețit de bucuria întâlnirii cu un suflet apropiat, Jeka l-a îmbrățișat bucuos, l-a mângâiat cu tandrețe și l-a tot sărutat pe mustața stufoasă și înțepătoare, după aceea a băgat pisica sub jachetă și au adormit liniștiți încălzindu-se unul pe celălalt în acea noapte geroasă de Crăciun.

[Traducere din limba ucraineană
de Mihai Hafia Traista]

POEZIE

EUGEN BARZ

Eugen Barz s-a născut la Săliștea Nouă, Cluj, în anul 1959. Este preot ortodox, a fost protopop al Călărașiului. A debutat în revista Luceafărul de dimineață în anul 2010, iar editorial în volumul colectiv Poetic@ al Cenaclului Literar Lira 21. A colaborat cu versuri și proză la mai multe publicații din România și Spania. Din 2011 locuiește la Madrid, unde activează ca preot paroh al unei comunități de români.

Semnele singurătății

Pluteam într-o dezamăgire
surâzătoare,
ca în oglinda unei dimineți
întârziate.

Oamenii răi sunt greoi,
spuneai ca dintr-un înalt -
numai zborul alb
poate intra
în cercul de apă.

Ascultă norii cum se împerechează:
îmbulzeala îngerilor
la cinematograful singurătății
nu ți se pare un semn?

Nunta

Cu fiecare psalm rostit,
strivesc păcatul,
mă umplu de tine
cea îmbrăcată
în rochie de mireasă,
vindecată de Luca.

Mă aștepți la capătul
unui vers,
cu brațele întinse,

sar de pe un picior pe altul,
ca un copil.

Ne învăluim în aureola
sfinților bizantini,
tu plângi ca din icoană:
„Paharul mântuirii voi lua
și numele Domnului voi chema”.

În tine

nu mi-e dor de nimeni,
ești rodul din care
răsar duminicile.

Nu-ți stinge auzul
cu vorbele chibiților,
întregul univers trăiește
prin vinul de sânge
care ne leagă.

Cu privirea noastră
naștem îngeri,
copilărind cu mine,
fiul meu.

Diseară la ceai

Mă strecor printre
gândurile tale
ca printre casele de lut,
cu plăcuțe
de porțelan.

Cunosc adâncul
din care s-au născut,
și cântecele
care le-au legănat
la naștere.

De aceea le-am pus zilnic
apă
la rădăcină,
să rămână
în veacul vecilor,
știind că îmi vei dărui
și mie unul
pe înserat

Resemnare

După rugăciune,
ai coborât treptele,
ținând aproape de tine
pe cei câțiva vecini,
ca portăreasa
paltonul pe umeri,
într-o dimineață rece.

Aveai privirea,
fruntea și cearcănele lor
și același surâs,
pășeați la fel,
cu umbre identice,
apoi te-ai așezat la rând,
să-ți achiți datoriile la întreținere,
viața netrăită
și splendoarea clipei care a trecut.

Poemul acesta

Poemul acesta,
între două versuri albe,
se abate pe la țară
să-și vadă mama.

Vorbesc amândoi
despre medicamente,

vecini, neamuri,
despre cine a mai murit.

Se uită mirat la cireșul alb
care a crescut între el și nepoți.

Între două semne de punctuație,
își dă întâlnire
cu universul cel mic
din bucătărie
apoi cu cel mare care stă de obicei
în curte.

Trist, ar vrea să se inspire
din friptura în sânge de pe masă
și din imaginea femeilor din sat
care trec pe uliță,
măritate.

Poemul acesta,
cuprins de febra creației,
s-ar însura aici,
dar nu mai are cu cine.

Versuri fără aripi

Aceste versuri nu mai au aripi,
eu însumi le-am crestat încheieturile
cu tăișul deșertului.

Când le-am furat glasul,
viața lor a început să miroasă
a sat părăsit,
cu pomi fără rod
și fără îngeri păzitori.

Le-am găsit cândva
într-o singurătate albastră,
pe cursul unui poem răcorit de un râu,
dar cu toate creioanele mele

de colorat,
le-am astupat ochii.

Strofe întregi am năclăit
în cuvinte deșarte

și am strigat declarații false de dragoste,
până le-am diluat sângele.

La Sărbătoarea Versurilor fără Nume,
le voi dărui aripile mele,
iar din carnea remușcării
voi rosti litanii,
ca un miel adus spre junghiere.

Laudă Batșebe

Numai tu știi
să descânți pustiul,
să așezi glasul meu
în sălile rugăciunii,
din ierni.
Numai tu știi,
să rotești focul
printre genele tale
de lup
și pe jarul lor
să așezi hrana,
pentru o masă
întinsă dinspre mine
spre noi.

Sub lumânarea de lut,
cinăm,
până când se vor topi zăbrelele toate,
să murim blând.

Profeție

Voi lua o cană de vin kosher
dintr-o durere,
voi unge cu el glasul Psalmistului,
lângă stupul de cerneală caldă.
Mâna de sedef a reginei va sta
în stânga mea,

iar cu dreapta voi scrie clar,
fiecare cuvânt
inspirat.
După rugăciunea de seară,
vom păși spre foișorul
în care Maica Domnului va spune nuntașilor
să asculte de Fiul Său,
apoi vom cere să ațipim,
lângă floarea de crin
a îngerului
Gabriel.

În dans de vestale

Pe câmpia lipită de cer,
te aștept
în dans de vestale,
luna mângâiată de privirea mea
se scurge cald pe obrazii tăi.
să le dea culoare.

Mi-ar fi plăcut să te aștept
cu soarele în brațe,
dar m-am rătăcit
în scorbura păcatului,
de unde numai tu mă poți salva.

Sub cupola surâsului tău
vom spăla scara remușcării
lângă pântecul tău roditor;
vom săruta pecetea pâinilor din altar
și vom bea vinul sfințit de
pruncul încă nenăscut.

IONELA - VIOLETA ANCIU

Ionela - Violeta Anciu (4 septembrie 1991), este absolventă a Facultății de Științe Politice, Master Politicile Egalității de Șanse în Context Românesc și European (Universitatea București). Pasiunea pentru poezie și-a descoperit-o în 2005, când a început să scrie, rămânând în umbră până în anul 2009 când a publicat pentru prima dată în „Revista Noastră”, o publicație a elevilor și profesorilor Colegiului Național „Unirea”, fondată în anul 1912. Publicațiile au continuat și în perioada 2010 - 2013, la capitolul „Confirmări” al aceleiași reviste.

Din 2015 publică în reviste precum „Luceafărul”, „Actualitatea literară”, „BOEM@”, „Cenaclul de la Păltiniș”, „Feed Back”, „Pro Litera”, „Antares”, „Sintagme Literare”, „Armonii Culturale”, „Singur” și prin alte ateliere/reviste de specialitate online, ca eCreator.ro, agonia.ro, scrieliber.ro, negrupealb.ning.ro sau cenaclul Lira21. Este prezentă de doi ani la Serbările Revistei „Vama Literară”, eveniment coordonat de poetul Daniel Vorona, unde își recită cu drag poeziile. Din martie 2015 devine director executiv al Clubului Scriitoarelor, unde alături de președinta-fondatoare Erika Ciucă, va susține și promova scriitoarele românce, atât pe cele consacrate, cât și pe cele mai puțin cunoscute ori debutante. În aprilie 2015 publică volumul de debut, „Amprente Urbane - Evoluția” (Editura Bookbreak). În 2016 urmează să publice volumul „Femeie descultă”, a cărui copertă va fi realizată de pictorița Cristina Mihaela Rădulescu. Simultan, lucrează la un roman psihologic, estimat a fi publicat în 2017, primul din trilogia ce va marca debutul scriitoarei în proză.

Instincte de haită

Lupii mi se-așează peste trupul
Împietrit în încregături uscate,
De fiecare dată la apus și-n ultima
Vineri din an, când luna se leagă de pământ
Și-mi înfloresc din brațe și torace
Magnolii de piatră.

Din urletele lor curg lumini metalice

Și solzi de sticlă îmi hrănesc rădăcinile
Până la miezul nopții;
Stâncă mă sfărâm și intru-n pământul
Ce mă naște din nou pentru o noapte fără răsărit,
Ciclic pentru eternitate,
Existent fără posteritate.

O damă nemiloasă

Îți stă respirația în gât, n-ai voce
Și-alergi haotic după ziua de ieri,
Logica te compătimizește de pe trotuar
Cu scrumul gata să cadă din țigara aprinsă
De disperarea în care încerci să-l regăsești
Pe cel de ieri căutând omul de mâine.
În urmă, se țin după tine toate chiștoacele
Călcate în picioare, toate paharele golite,
Toate umbrele femeilor din așternuturi,
Stau agățate de firele cărunte de care uiți
În fiecare dimineață înainte să deschizi ochii.

Te trezești în față cu-o damă pleznindu-te puternic,
Te apucă de-o ureche și te târăște după ea,
Dojenindu-ți apucăturile și muzele –
Sună alarma, respiri, mori din nou.

Mahalale colorate cu cretă

Cuminți, așteaptă infinitul
Să vină ca o lebădă roșie fără aripi,
Cu un strop de apă-n ghiare
Să adape toate gurile deschise
Și picioarele goale întinse
În vernisajul trotuarului
Pe care mă descalf în fiecare zi
În drum spre casă.
Femeile umblă pe vârful degetelor
Cu ochii închiși și părul despletit;
În spatele lor, copiii străzii joacă șotron
Pe acoperișuri încinse de soare.

Între vis și cruzime

Argint curgând pe frunțile copiilor cărunți
Și parfumuri înțepătoare din ochii de demult,
Vecinii antici probează siluete noi
În subsolul conștiințelor noastre.
Despre frivolități lichide n-am mai citit nimic,
Am auzit că bursa ridicolului nu merge chiar așa bine,
Iar doamna cu pălăria luminoasă
Nu-și mai plimbă pisica de 13 zile.
Magnoliile de pe strada mea nu mai recită de la ultima eclipsă;
Oamenii grăbiți nu încetează să reformeze
Pelerinaje și expresii grotești
Sub fereastra mea prăfuită.
În timpul cunoscut, utopiile erau în rânduri,
Azi, din cronicile mute abia dacă mai evadează
Vreo lacrimă rătăcind printre pagini
Doar pentru a da aerului meu miros de iasomie.

Omul nou

Îmi ard buzele și simt
Cum mi se dezintegrează
Corpul, celulă cu celulă...
Îmi cade părul ca într-o ploaie
Și-n locul lui crește altul mai lung,
Membrele se frâng și se contorsionează
În formele unei geometrii necunoscute,
Urlu cum n-am știut că pot de tare,
Se crapă zidurile, pământul
Și eu odată cu ele mă dărâm.
Țărâna-mi strigă numele,
Originile devin mai clare
Atunci când nu mai ești om,
Atunci când nu mai ești deloc.
Mă ridic fără rațiune ori voință,
Fără să știu că flăcările din care ard
Pășesc odată cu mine și-mi convertesc lumea
În cenușă, cenușa va arde din nou,
În zare nimicul ridică un val gros de fum –
În noi... tăcerea arde.

Neființă

Am un picior stâng
Care pășește mereu înainte
Și cade în apatia unui trecut inexistent;
Simt miros de mucegai
Și gust de alge închegate
Când mă împiedic insistent
De lumina fiecărei dimineți,
De fiecare dată de ziua de mâine,
Ca și cum nu pot învăța din greșeli,
Iar memoria se șterge odată cu amurgul.
Nu pot decât să mă târăsc în genunchi
Și să deschid ochii doar noaptea.

Din cronici nescrise

Plouă peste vârstele mele
Fără să se oprească, plouă mai tare.
Drumul mi se îngustează
Cu cât mă apropii mai mult
De nicăieriul la care visam
Când eram copil și colecționeam destinații.
Credeam că voi găsi acolo case albastre
Cu acoperișul alb și stele atârdate pe pereți,
Cu oameni așteptând veșnic la porți
Și împietriți de absența timpului,
Cu zâmbetul larg și ochii închiși.
Drumul mi se îngustează
Și cerul se-nchide în urma mea,
Închegându-mi călcâiele-n smoală și cioburi,
Împietrit cu ochii goi, să nu m-aștepte nimeni!

Trotuare verzi în nopți albastre

De ce sunt aici? Ce caut?
Te-aștept fără să știi, nemișcată,
Numărând mașinile și ușile lor,
Cronometrând secunde până pot pleca.
Bătrânul ce-mi acompaniază dreapta
Citește știrile pe scurt la miezul nopții,
Atingând cu grație filele revistei străine.
Copilul din stânga scuipe frenetic

Și simetric după fiecare fum
Pe care-l trage adânc în suflet
Din țigara rulată stângaci în grabă.
Nici nu mă văd, nici nu mă aud.
Sunt o umbră pe care numai un trecător
O disturbă pentru a-i cere un foc;
N-am! S-au lăsat ele de mine!
Telefonul sună în gol
Și mina se rupe cu ură.
Alte mașini... și-un fotograf amator
Surprinde vântul răsfoind nehotărât revista
Abandonată lângă mine.
E frig... pe mine nu mă simte nimeni.
De ce caut aici cine sunt?

Despre tăcere

Când tac, îmi rămâne timp
Să-mi ascult fidele gândurile,
Să tacă ele și să ne ascultăm reciproc
Liniștea și gândurile liniștii
Ieșite de după colțuri pe note de pian
Și fluierul din spate să ne ghideze
Prin armonia tăcerii.
Un discurs erotic și plin
Ce nu se termină niciodată,
Neîntrerupt de la începuturile lumii.

Timpuri care curg

În limba morților pierdute
Și-a celor trei sticle de vin,
Invoc sfidarea aburindă-n cupă
Și zațul ruginit de la capătul
Iubirii crude și pline de ciulini,
Îndrăznind să curm viața clipelor
Ce scurg tablourile de esență și venin;

Limba asta se scrie cu gene de copii
Smulse noaptea când dorm,
Înmuiate și uscate-n apa neagră din visele lor,
Cu lacrimi de sirene alungate la capatul oceanelor

Diluate-n oasele șubrede ale poeților necunoscuți.
În limba luminilor căzute
Mai merg tot atâtea sticle de vin,
Că nimeni n-are să te-ntrebe
Cine ești și de unde nu mai vii,
De ce ți-e mâna uscată și ochiul șubred
Căzut peste paharul în declin,
De ce ești portretul dumnezeului
Care te-a rătăcit într-o lume-n care nu voiai să vii.

GABRIELA MIMI BOROIANU

Protest

Ne-au ars greșelile în spate
Sub ochi de cer neiertator,
Cuvintele-au plecat departe
Să plângă într-un alt decor.

Înghesuite-ntre acuze
Sub umbra binelui de ieri
Cuvintele ne mor pe buze
Cu ochii umezi de poveri.

Mai țipă jalnic o chemare
'N-al buciului glas molcom,
Cuvinte plâng în disperare
Condițiunea de-a fi om.

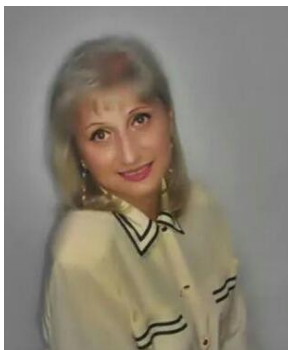
Mai trec speranțele deșarte
În pas de orologiu spart,
Cuvinte tac, mergând spre moarte,
Când frații sângele-și împart.

Oglinzile-s întunecate
Și ne privesc cu ochii goi
În țara plină de păcate
Ne vrem cuvintele-napoi!
17.08.2015

Sunt tristă vreme

Ești tristă vreme, tristă sunt și eu
Și nu știu care-i dintre noi mai tristă,
Când cerul plânge-n ochi de Prometeu
Mă-ntreb, de ce pământul mai există?

Sunt tristă vreme, de-atâta nedreptate
Căci adevăruri, azi, nu se mai știu.
Minciuna huzurește în palate
Și-n case suflă vântul a pustiu.

Sunt tristă vreme, cum n-am fost vreodată
Martirii unei nații sunt uitați...
Istoria se scrie c-o erată
Iar noi, născuți să fim sacrificați.

Și dacă cerul tău e plumburiu
De-atâția nori ce stau înghesuiți,
La mine-n suflet ninge sângeri
De mila celor mulți și oropsiți.

Iar dacă ceru-ți geme sub furtună
Și lacrimi curg pământul să-l înece,
Un glas din carte încă mai răsună
Și arde sufletul prin care trece!

Sunt tristă vreme... visul mi se curmă.
Încep iar gândurile să mă certe:
Vom mai avea, la cei ce vin în urmă,
Să le lăsăm o țară, să ne ierte?
21.08.2015

Plângând

De câte ori se-ntunecă văzduhul
în capete-ncep să se bată norii,
iar sarea mării-o vântură cocorii
ca-n ochii mei o ploaie să-și dea duhul.

În cântul tău se zbate un cuvânt,
în ochii mei doinește-un dor aprins
iar visul tău de visul meu s-a prins
și-un vals învârt pe-o aripă de vânt.

Doar pescărușul țipă speriat
căci valuri neîncetat lovesc în gând,

când aripi albe fără de păcat
de umeri s-au desprins căzând.

Dorințele, din cer, ne-au alungat
doi îngeri ce se caută plângând...
22.05.2015

Doar un acrobat...

Sunt doar un acrobat pe sfoara vieții
Sub mine plasă nu-i, de siguranță,
Un precupeț râzând în colțul pieții
Mă-mbie cu o gură de speranță.

Degeaba-n talpă-am mersul de felină
Căci echilibrul încă mi-e precar.
Când universul cântă în surdină
Îmi joacă, mie, soarta pe un zar.

Mă rog pentru o geană de lumină
Atâta doar cât să mai joc un joc,
Când întunericul spre mine o să vină
Să pot să spun că am avut noroc.

Sunt doar un acrobat pe-a vieții sfoară
Și sufletul mi-e miza la pariu,
Mă lupt cu demonii care-mi spun "zboară!"
Mințindu-mă că sunt un înger viu.
29.08.2015

Poetului

E durerea o umbră ce se-așează în noi
Și ne seacă de bine, de frumos, de culoare,

Ca un strop de cerneală ce ascunde-n nevoi
Bucuria din vers când cuvântul dispare...

Tu săsești ca sămânță picături de lumină
Printre stele oglinzi ce-n suflet trăiesc
Într-o carte a vieții cu dragoste plină
Să ne-nveți cu răbdare ce-nseamnă "iubesc" ...

Și răsare ca muză în cântările tale
O lumină ce-alungă umbra hâd-a durerii
Peste lume o cerni arătându-le-o cale
Spre iubirea divină ce ca dar le-o oferi.

Cu o pană ce poartă harul lui Dumnezeu
Te-ai născut mesager să vestești pe pământ
Că iubirea nu piere izvorăște mereu
De sub umbre, dureri, în sclipiri de cuvânt!
25.08.2015

E vremea, iubito...

E vremea, iubito..., nu plânge!
Privește cum îngeri coboară
Din ceruri spre mine o scară
Iar lutul... pe oase mă strânge.

Și sângele-ncepe să doară
Când timpul în mine se frânge...
E vremea, iubito..., nu plânge!
Privește cum îngeri coboară

Și-o umbră pe ochi mi-o-nfășoară.
Cuvintele mor căci le-nvinge
Tăcerea ce glasul mi-l stinge...
Mi-e sufletul flutur și zboară

E vremea, iubito..., nu plânge!
29.09.2015

Beție

Spre-o altă lume cerul s-a deschis
Și-atât de inutil îmi pare azi,
C-aveam un rai... dar unul interzis
Când zborul însemna de fapt... să cazi.

Când s-a crăpat lumina de cuvânt
Speranțele s-au risipit deșarte,
Arzând dorințe-n ochii goi de sfânt,
Nefericirea între noi se-mparte.

Și-un gol imens în suflet se-nfiripă.
Privesc în jur dar n-am ce pune-n loc.
Un zbor nu-l faci c-o singură aripă
Iar pentr-un doi îți trebuie noroc

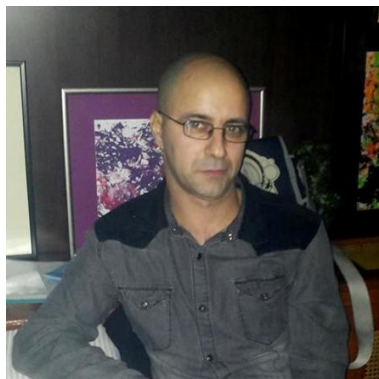
Știu că iubirea stele aprinde-n noapte
Și-n vals, pe cer, perechi le împreună,
Și-am întrebat de ea sperând că poate
Îmi va răspunde soarta cea nebună.

Minciuna-i gust, cu-aromă de iubire,
Visele-dulci ce-n zori de zi dispar,
Mă-mbăt cu-amar zicând că-i fericire
Și singură-mi pun inima pe jar.

VALI ORȚAN

timiditate

azi ochii mei sunt îndrăgostiți de
tine
te privesc luuuuung și se bucură
nu-i mai pot înțelege
sunt și timizi pe deasupra
cum le arunci o privire
cum se închid ca și cum
ar fi intrat un fir de praf în ei
să nu știi de ce
lăcrimează

câine la căruța cu coviltir

țiganului să nu-i iei niciodată muzica
nici salba
nu salba aia care valorează averi
în bani pământești
să nu-i iei salba aia care joacă
pe țâțe de arzoaică
luminate de flăcările
dintre coviltire
și de stelele dintre lună și carul mare
țiganului să nu-i iei niciodată
câinele legat la caruță
el îi păzește
salba de pe țâțele arzoaicei și doarme sub stele

răsuflare

lui Gabriel Gherbaluță

viața mea este un jurnal
ce mă trăiește
în fiecare seară
citesc din el
să aflu ce am trăit

la răscrucea sentimentelor

indiferența este doar o cămasă de zale
locul unde simți cu adevărat

ce înseamnă dorul
este peronul gării noaptea
noaptea gara miroase
a plecări și a sosiri
(de multe ori întârziate)
noaptea gara miroase
a cer senin a stele
și a traverse îmbibate în motorină
noaptea gara miroase
a așteptare

umbre în oglindă

oglindea din mainile tale nu-i decât
o altă apă neîncepută
un Iordan nebotezat
în care chipul tău e floare de gheață
faci cruce cu limba
în cerul gurii și spui
piei drace
cine ar putea aduna
umbra din oglindă
dincolo de ea
roua nu-i decât umbră de lună
scăldată în ierburi
Top of Form
Bottom of Form

rugăciunea e de două feluri
de frică și de credință
amândouă seamănă până la un punct
cazi în genunchi și spui
Doamne ajută
care dintre ele o fi cea adevărată

despre fluturi iubire și răbdare

iubirile nu sunt eterne
doar amintirile acoperite de praf
și transformate în nostalgii
ca un cocon în care vegetează
fluturile

amintirile nu se forțează
se adună se pun la păstrare
se amestecă între ele
se adaugă ingrediente
cum ar fi dorul și răbdarea
se pun la dospit
până când
împlinite de așteptare
sparg coconul și zboară
ca un alt fluture

Gusturi

am luat o zi în mâini
am frânt-o și am mușcat din ea
ca dintr-un fir de iarbă
avea gust de crud și de copilarie
mirosea a noapte de toamnă
când se culeg viile
dacă merele au gust de mere
pentru ca așa am fost învățați
tu de ce ești altfel
ți-am luat trupul în mâini
și l-am frânt în îmbrățișare
te-aș putea gusta de un milion de ori
și de fiecare dată ai avea alt gust
niciodată diferit de ultimul
și totuși altul

gând

în lumea de la capătul lumii
 trăiește un bătrân gradinar nebun
care cultivă flori de gheață.
în fiecare primăvară se întristează.

lui Valentin Leahu

nu mai cred în astrograme

azi scria în horoscop
că zodiile noastre sunt compatibile.
scria și să nu fac exces de sare
cum când cea mai gustoasă sare
este aceea a trupului tău
stors de iubire

nervi de ceață survolau angoase

ecoul venea în întâmpinarea
buzelor închise
bolnave de ochii tăi
cuvintele plâneau nerostite
inima se făcea cerc
dresorul de focuri aduna fluturi
lângă paharul plin pe jumătate

GEORGE TEI

LA NOAPTE...

am uitat de când nu am dormit
pe același gând
cu tine

noaptea pândesc iubirea
care nu mai trece
prin trupul meu

zorii mă prind
mai mereu
ucis de filele unei cărți de poezie

unde să te mai întâlnesc
dacă tu
dai teste de fidelitate când
semnele spun că nu trebuie
să îți faci așternut unde nu ești primită

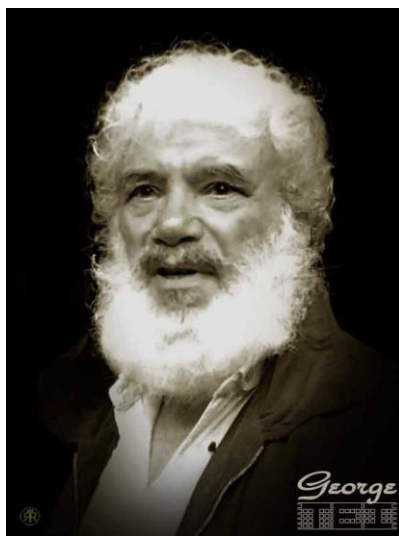
la noapte
voi încerca să te surprind
visându-mă...

TE VOI AȘTEPTA...

temerea că nu vei fi
prezentă la inaugurarea nașterii mele
mă face să ignor
vârsta pe care o am

deși nu mai cred
în iubire
trebuie să trec prin haosul din mine

voi mai avea timp să mă apropiu
de tine
sau lumea a îmbătrânit
încât
și o privire trebuie amendată?

dar
fiecare pas
trebuie făcut
înaintea celuiilalt pas...

CONDAMNAȚI...

... nu ar fi trebuit să te chem

egoistul din mine te dorea
dar
zâmbetul îți era fragil
neputând rezista tristeții mele

dintre sutele de gânduri
ascunse în afara
timpului meu
ai rămas doar tu

de azi vom fi
doi condamnați la sinceritate...

DE ACEEA...

... voi rămâne doar
sclavul drumurilor mele

printre atâtea neîmpliniri
nu mă voi lăsa
amăgit de frumusețea unor inimi
ce nu îmi aparțin

vor mai fi nopți
în care
amintirea lor va reveni

de aceea
voi purta lumina aprinsă
pentru a nu rămâne singur...

ULTIMA PLECARÉ

dacă mă alungi
îmi voi însoți
instinctul
căt're cuvintele vorbitoare

mă voi îndepărta
de frică să nu intru
într-un joc al absurdului

nu știu unde voi pleca
dar
va fi ultima plecare
ce nu va avea
drum de întoarcere...

DIANA BARBU

Diana Barbu, studentă, anul I la Litere, vine în poezia română cu un suflu nou... Tema poeziilor sale este meditația... Metaforele sunt surprinzătoare, inedite... Sunt sigur că va intra imediat în sufletul cititorilor poeziei sale... De fapt, a câștigat premiul I la concursul național de poezie „Anatol Ghermanschi” de la Brașov și premiul special al juriului la concursul „Universul Imaginar”, Focșani...

Poeziile acestea fac parte din primul ei volum în pregătire ce va apărea în luna Martie, la editura Topoexim...

George Tei

azi n-am să vorbesc cu tine
nu pentru că nu ești aici și nu pot desena
fără chipul tău
în colțul din dreapta al camerei
nici pentru că nu ai sosit să îmi dai ochelarii
și văd totul între var și noroi

totul se întâmplă pentru că un înger a uitat
să-mi lase cubul de zahăr sub pernă
totul se întâmplă pentru că acum, aici, în locul ăsta
stă un bloc de marmură și eu
nu am mâini să-l mângâi

în fața mea zboară versuri și sunt oarbă
doar le aud de sub stratul gros de toamnă

în mintea mea cresc iarăși flori de gheață
și nu le pasă că nu mai e de mult iarnă

azi îi văd pe toți cu aceleași haine
și plouă cu picăturile de ieri
capul mi-e doar un bloc trist de idei

dar nu plouă peste mine
și nu-ți simt parfumul secular pe umăr

nu e noapte
dar mi-am lăsat obloanele mai devreme

nu există lacrimi
doar îmi pictez fața
cu plânsul cerului ce se frânge în sclipiri de călimară

mi-ar plăcea să gust visele încă o eternitate

aruncă-mă în sertarul cel mai vechi
și închide-l cu ură
mă voi picta în veacurile sale de cireș putred cu pensule uscate
și-ai să mă cauți
și vei avea ochii peticiți cu cârpe ude
ai să dansezi pe piele de câmpie goală ca un nebun
îți vei cânta imnuri mute în oglindă
și-ai să-ți îneci unghiile în marmură neagră
și-ai să mă cauți

ai să te îneci cu cenușă de vise

tu zgârii varul cu unghiile mele
eu orbesc prin ochii tăi
ne hrănim cu râsete barbare
să nu adormi

îți voi ține umbra în picioare
până dimineața
și mama e aici dar a uitat de tine
nu mai știe cum îmi strângeai lacrimile cu pipeta și beai
să-ți lași mintea deschisă în seara asta

îmi va fi sete
nu te-ntrebi
de ce pui două alarme în fiecare dimineață

de ce cofetăria de la colțul străzii are
doar două locuri mereu opucate?

aici trăiesc figurinele cu piele uscată ce nasc istorie

de ce
zi de zi ceasul te păcăleşte la cântar
și se-ndoapă pe furiș cu două minute pline

ți-ai spart o lentilă
ți-ai decolorat o pupilă

habar nu ai de ce doi

ANDREIA PAULA DUMINICĂ

Întâmplarea, sau
Destinul, a făcut să o întâlnesc
online... Era elevă în clasa a XII-a
la un liceu bucureștean... Am
remarcat de la prima ei poezie că
are talent și am stimulat-o... Are
acea ambiție de a-și conduce ideile
profunde până la capăt... În poezia
sa nu are acea „umplutură” pe care
o au majoritatea tinerilor la
începuturile lor poetice... Versurile
sale au gravitate, inteligență... Poți
crede că sunt ale unei poete mature...

Dovada? Deși avea doar 20 de poezii scrise, dintre care a trimis 7 la
Festivalul de Poezie "Costache Conachi", Tecuci, 2015, a câștigat un eritoriu premiu
III...

George Tei

SPUNE-MI

... că sunt
de piatră
și te împedic a vedea
cerul

aș vrea să
te miști, să dansezi
dar ești
blocat în umbra mea

nu ai pleca nu aș pleca...

am vrea să plecăm
în altă lume, în alt suflet
totuși nu zburăm...

până când
ne va ține legați
acest lanț
și
până unde
te vei oglindi în ceea ce sunt?

URMELE NOASTRE...

... devin
uitarea în care
m-am resemnat
dar și acum
ești
în ființa mea...

posibil să fiu tu -

te mai simt
când respiri
te mai văd
când adormi...
încă
te iubesc deși te-ai rătăcit
în pădurea simțurilor tale
și
doar prin trecut pot fi
lângă tine...

buzele tale -
pasăre
ce zboară
spre cuibul său -

în sărutul tău
îmi caut refugiu

parfumul
pleoapelor tale
devin aer

atingerea
e numele meu!

doresc să te frâng
în mine
dar aș omorî libertatea...

TREMURÂND VISUL...

viața mea are pene
negre
înfoiate pana la cer

luna glăsuiește
amintiri vii
și eu
rămân
pe malul opus

pierzându-mi drumul
fără a cerși sensuri

regăsindu-mă
în oglinda timpului trecut
reneg materia
dar nu și pământul
tremurând visul...

TE-AM STRIGAT

... de pe celălalt mal
fără să te fi simțit
fără să-ți fi visat
atingerea sau chipul

văzându-te
am tresarit și te-am renegat ...

erai iubire și teamă
dar ai venit
dupa mine
mi-ai alunecat în inimă

luându-mă
în brațe
mi-ai șoptit:
nu-ți fie teamă
nu
ți-am mărturisit nimic...

ALEXANDRU GABRIEL TOTH

Fumul de țigară

Noaptea-n fumul de țigară,
Văd coșmarul meu de vară.
Nu-i coșmar, mă văd în el
Disperat și paralel.
Văd trecutul, viitorul,
Prin el mă omoară dorul
Că puteam fi iar la fel,
Minunată, eu rebel.
Minunată ești ș-acum,
Dar eu mă prefac în scrum.
Ca scrum voi intra-n pământ
Iar apoi prin vânt cântând,
Voi renaște-ntr-un copac
Lâng-un oarecare lac,
Unde umbră îți voi ține,
Și voi sta iarăși cu tine.

Rădăcina speranței

Simt ceva adânc în mine, ca o rădăcină,
Puternic, viu, ce-i de la tine, sufletul să-mi țină.
Și plâpând mă ține bine, prin vene își lasă,
Calde, a tale siropuri dulci, spre inimă se varsă.
Fluturași demult săraci, mureau încet în mine,
Dar vin alți fluturi puternici, numai pentru tine.
Stăteam în genunchi pe brânci, moartea-mi așteptam,
Dar atunci ai apărut, când speranțe-n mine, nu am mai avut.

Frigul

Uite, norii-s peste mine
Înghețați, și vântul vine.
Simt cum pe mine m-atacă
Și sufletul cald mi-l seacă.
Privește-mă, prea bună fată
Și ia-mi inima curată
Apoi du-o lâng-a ta.
Eu rămân aici să mor,

Trupu-mi îngheață ușor.
Dar e bine, căci rămân
Sufletește nepăgân,
Cu sufletul meu la tine
Drept cadou viu de la mine.

Mentorul

Rolul tău în viața mea,
Definit prin dragostea
De a-mi ține soarele,
Ș-ale inimii bătăi ritmice.

Tu ești muza artei mele,
Trupul tău și priviri grele,
Ce m-aruncă într-un lac
Plin de viață, nu secat.

Lupta

Împotriva firii mele,
Lupt cu gândurile rele
Vrând moral să le distrug
Căci ele mă țin pe rug.
Ideile-mi vin greu, dar bune,
Vin prin gând și vor să sune.
Biruind ele-mi transmit
Să fiu mândru c-am trăit,
Ca un bun om înțelept
Ce-i mândru ca este drept.

Gândul greu

Greoi prin București mergeam,
Și prin noapte mă gândeam.
Symbolistic, cum se poate
Să trăiesc gândind în spate?
Prin personaje fictive,
Reale, sau moarte-n arhive,
Toate-mi amintesc de tine
Și mă gândesc că nu-i bine.
Căci în timp îmi va fi greu
Să te am în gând mereu.

Povestea

Prin mine-ți citesc o carte
Din naștere până-n moarte.
Ș-am oceanuri de iubire
Povestite-n fericire.
Focuri ce din iarnă-n vară,
Povestesc ce vor să pară.
Nu mai mult decăt ce sunt,
Nu din cer, ci din pământ.
Multe-ți pot spune prin zâmbet
Să te văd doar într-un râset.

IULIAN ȘPOL (1895–1037)

Născut în localitatea Dar-Nadejda din regiunea Poltava, în familia unui pisar. Numele adevărat – Mihailo Ialovi. După absolvirea gimnaziului din Mirgorod (1916) se înscrie la Facultatea de Medicină a Universității din Kiev. În anii '20 lucrează în redacțiile mai multor ziare și reviste.

În 1921, împreună cu Mihail Semenko și Vasil Aleško, fondează „Grupul de șoc al poezilor-futuriști”. În acest an debutează în almanahul „Octombrie”, mai publicând și în revistele „Universul”, „Știința”, „Drumul roșu” (aici, un timp, deține postul de redactor-șef adjunct), „Proletarul”, în almanahul futuriștilor „Semafoare spre viitor”, în mai multe volume colective. În perioada anilor 1923-1929, publică volumul de poeme „Jalonări”, mai multe cărți de proză.

În noaptea de 12 spre 13 mai a anului 1933, Mihailo Ialovoi (Iulian Șpol) este arestat în baza învinuirii de „activitate în cadrul organizației fasciste contrarevoluționare, ce avea ca scop lichidarea puterii sovietice”, apoi – de spionaj în favoarea Poloniei, de pregătire a cadrelor contrarevoluționare din rândurile scriitorilor. În septembrie, este condamnat la 10 ani de lagăr, iar în 1937 este executat.

AU RUPT-O DIN LOC, DAR, BRUSC, S-AU OPRIT

Au rupt-o din loc,
Dar, brusc, s-au oprit.
Au amuțit
Frunzele-n freamăt.
Pripoanele azi încă nefrânte
S-au răzvrătit.
Cu surpăturile
Ponoarele înflăcărate
Înclinatu-s-au înainte?...
Îndărăt?
Înapoi – înainte!
Cu sârmulițe ghimpate
În jur!
Ascuțișurile se vor mai toci.

Măine. Poimăine.
Precum ieri.
Mergi sau oprește –
Teoria tontălăului.
Cine merge
Trebuie
Să se și odihnească
În ajunul exploziei
Ariilor de mâine.

* * *

Stingeți luminile
Zilelor trecute,
Aruncați în scrumieră
A vieții țigară fumată –
Viața fără anarhica,
Turmentata mișcare a străzilor,
Lumea fără luminile saloanelor –
Asta e bine.
În nașterea-n îmbrățișări de fier,
În moartea în beznă sângeroasă
Se târăște locomotiva viitorului
Pe stâncile eternelor vise...
S-au înelectricitat
Depărtările eternității,
Se aude grohotul
Din viața de apoi
Și întunericul străpunge lumea
Zilelor noi: –
Radiu.
Ah, dar stingeți odată luminile
Zilelor trecute,
Aruncați în scrumieră
A vieții țigară fumată: –
Lumea fără luminile saloanelor,
Asta-i bine.

* * *

Să nu fiu condus
Să nu fiu dus

Nici la medic,
Nici la sanatoriu.
Împreună cu primăvara fățarnică
Slăbiciunea noastră pe Marte,
Slăbiciunea noastră
Pe Marte o vom tăinui...
Dens, bătut
Și fierbinte-fierbinte.
Totul: –șuviță-ascuțită.
La pieptul ei
Cu setea
Solitarelor stele din azur
Vino.
Și sărută,
Sărută până la ameteală
Încât bucuria
Ca sângele să țâșnească...

Pământul meu,
Învăluit de tristețea mea,
Pământ cu calde zăpezi,
Chinuit de suferință,
În tine – oțelită –
Vibrează
Struna mea.
Eu din tine voi bea,
Din tine voi soarbe
Regretele,
Tristețea mea vernală
Până la ultimul strop.

* * *

Cu pas cadențat
Îmboldesc străzile
Oare chiar ea să fie cea
Care se zgribulește
Dându-se la gardul de nuiiele?...
Ah, lăsați-mă!
De ce vă țineți mereu
Pe urmele mele
De picioarele mele

– Voi!... – Milioane
De ochi încondeați

Și late, dolofane funduri
De muieră...
Păi – acu
E Revoluție!!!
Atunci de ce s-ar cere
În fiecare zi
Poluție?
Pe când în suflet e
Adevărată gunoiște
Coji de la spartul scuipatului semințelor?

* * *

Se umplu, se umplu
Cu plumb rece
Zilele palide.
Iar eu nu sunt la Poltava,
Locuiesc nebucuros în Kiev.
Și tot merg, și tot merg,
Și tot bat trotuarele.
Sufletul strigă implorator –
Răfuieste-te!
– Prin zilele fără sens,
Ce umblă de colo-colo
Ca niște zemoși fără sens,
Atârinate în loc de placate
La intrarea în case ciudate: –
Ori a fericire,
Ori a nenorocire...

De câte ori le-am tot strigat,
Le-am tot strigat
Ademenindu-le cu spațiile
În zori? –
Iar acum –
Oare chiar se va așeza
Pe roasele covoare
În taverna grecului
La o cafea neagră

Palidele zile
Ce se umplu
Cu plumb?...

ANTE SCRIPTUM

Gloatele
purpuriu întraripate
năboiesc
în căușele străzilor. –
Plâng tremurânde,
electrizatele
strune.
Se înflocoșează
fiarele de pripas
ale maidanelor.
Erup durerile înțepenite.
Cu șuier strident
veacurile sunt spulberate
de cosmică mătură. –
Smuls din cocioabele
trecutului,
Eu – orbitor de gol.
Nu mă atingeți pe mine,
nudul.

S-A ÎNIERNAT PĂMÂNTUL

S-a îniernat pământul,
Cotcodăcit-au cloștile pe ouă, –
Dar cântul e același, bătrânesc,
Chiar dacă apar pe lume și fluierașe noi.
Eh, datu-v-a vouă naiba
Să vă înrămați sufletul, deodată,
– Leit ca tabloul: –
Prostul s-a urcat într-un păr uscat.
Se târăsc, se tot târăsc omizile,
Se târăsc cu gust de perine de puf,
Dar dă-le la bot!
Doboară-le!
Nimicește-le!
Am săpat noi, am tot săpat...
Ne-am stors toată sudoarea din vene, –

Pe când bolfoasa precupeață
A venit, s-a și așezat, –
În slănină s-a căscat
O crăpătură hrăpăreață.
– „Să vezi, comună!
Îți rămâne-n gât
Pateul...” –
Se plângea ca ieri Marina,
Pe când dragul
Și-l încornora.
Dar încearcă
Să-ți măsoari cu cea cartelă
Pentru niscaiva hrană
Necurmata fidelitate-a vieții:
Odorul „în căsătorie va pieri”,
Iar bărbatul zice – „nevestele
Nu au simțul măsurii”.
Și astfel cu tot cu suflet
A și atârnat
Așa cum e
În cupa existenței.
Clește ruginit
Constrânge
Sezonul noilor cântări
În ajunul Deschiderii sale.
Satanizat a fost
Glumețul
Cu gumă de mestecat!
Eh (își rânjește colții) –
În dinți! –
Ca să măcăiască
Chiar și
Racii.

* * *

Mi-am sfâșiat sufletul și
Calcaroase depuneri ale obidelor din trecut
S-au revărsat pe caldarâm: –
De aici încolo voi fi vesel,
Chiar acum mă voi urca pe o cracă.
Pe o cracă mă voi urca,

De cea mai înaltă creangă mă voi încleșta
Și-i voi fluiera primăverii a salut.... C
hiar dacă în suflet mi-i toamnă,
Chiar dacă briceag ascuțit
A tăiat chinul-fitulul scurt.

* * *

Toamna se va pudra și
Trupul se va-nfiora
De presimțirea
Frigurilor iernii.
Se va ofili,
Va păli Inima înprospătată-n primăvară.
Deja ea
Nu va mai găsi,
Nu va mai ști
De flăcările primăverii.
Se vor închide
Ferecate-n gheață
Buzele dragi.
Și la răscruce
Sinistru prinde-va să urle la lună
Câinele singuratic.
Nu sunt decât eu –
Flămândul flămânzilor –
care În loc de pâine Iarna asta
Voi mânca ovăz aspru, necurățat.

prezentare și traducere din ucraineană
de Leo Butnaru]

DMYTRO LAZUTKIN

Poetul ucrainean Dmytro Myhailovyci Lazutkin s-a născut la Kiev în data de 18 noiembrie 1978. Este absolvent al Universității Tehnice Naționale a Ucrainei. A lucrat un timp ca inginer metalurg, apoi ca jurnalist, realizator de emisiuni tv, antrenor de karate (el însuși deținător al centurii negre,

fost campion al Ucrainei și medaliat cu bronz la campionatul mondial). Scrie în ucraineană și rusă. Dmytro Lazutkin a publicat mai multe volume de versuri, între care: Acoperișuri (2003), Dulciuri pentru tîrtoare (2005), Vaci sacre burdușite cu iarbă (2006), Benzină (2008), Cîntece frumoase pentru fete urîte (2012), Colinde și valsuri (2014). Poetul ucrainean este laureat al mai multor premii literare: Premiul „B.-I. Antonyci” (2000), Premiul Editurii „Smoloskyp” (2002), Premiul „Hranoslov” (2002), Premiul „Olimpul literar” (2006), „Russkaia premia” (2007) ș.a.

* * *

Tu, Marta, te-mprăștii în toate părțile
ca țândările unui geam după explozie –
memoria blochează amintirile,
amintirile-s cioburi de oglindă.

Totul se va petrece rapid,
nu văd altă ieșire,
dar insist asupra detaliilor –
sunt insuportabil de dureroase.

Aceste replici teatrale,
epileptice, te bagă-n boală,
otrava lămiilor coapate, în stropi –
înghiți și turbezi.

Dar e periculos să te emoționezi în halul ăsta
în timpul stagiunii de iarnă...

Ah, tărîmul zăpezilor!
Ah, frământătura sărată a urbei!
Marta, mi-e cam frig.
Soarele va adormi la apus,
soarele va topi nordul,
ne va îneca pe noi,
dar să știi:
ducă-se dracului abdicarea în masă
și alte măsuri sociale,
fetele cu coapsele tari
ajung întotdeauna-n rai.

Ziua Victoriei

un soare bun se culcă pe umerii ostașilor de tuci

de la paradă la salut
sare săgeata unei cardiograme bete

peștele nu-și depune icrele căci așa a spus comandantul
soldurile grase se leagănă că așa a vrut comandantul

încă nu-s strînse toate trofee
în coșul festiv
de aceea bătrînii partizani cu traistele lor
intră în zona pădurii de lîngă oraș
ei zic: ducem în cîrcă prea multă ideologie
rezistăm cu greu în ultimele reprize
după ultimul knockdown lumea s-a schimbat enorm

dar cineva va trebui totuși să spele dușumeaua
după anturajul acesta nobil
cînd fetele vomită după ce-au băut șampanie
vomită după vermut
și-n general vomită din cauza acestei primăveri
de liliac și flori de măr

ia-le, Oli!
Oliver, ia-le tu!
ca să putem spune cîndva că timpul n-a trecut degeaba

don't cry for me³, Ucraina!

erecție?
contuzie!

comandantul surîde pentru prima și ultima dată:
liberi cu toții!

victoria va fi de partea noastră!

U

cerul e mai aproape
cînd avioanele de două locuri se lasă pe apă
în Golful Vancouver
zeci de mici bondari de fier par că vorbesc între ei: am văzut
spinările balenelor sărind deasupra oceanului
eu îl scoteam pe snow-board-ist din ghearele disperării
discutam cu vela cînd schimba ea direcția

numai noi doi nu știm nimic despre ce anume e important
iar uriașii albatroși ne-au furat micul dejun
în timp ce noi cu ochii la golful învăluit în ceață
ne sărutam pe brazii doborîți

păsările au rupt în bucăți mîncarea noastră
căci nu numai cu pîine
respiră timpul care și-a domolit curgerea
nu numai cu cartofi fry⁴...

la urma urmei
eliberarea
ar putea fi prelungirea strînsorii
iar tatuajul de pe gîtul tău
l-am desenat eu cu vîrful limbii

apoi în decembrie ne-am uitat la voleibaliste
aici iarna e caldă

³ **Nu plînge pentru mine** (în engl. în original) – din cîntecul **Don't Cry for Me, Argentina**; versuri: Tim Rice, muzica: Andrew Lloyd Webber. (C. Ir.).

⁴ **fry** (în engl. în orig.) – a prăji. (C. Ir.).

de aceea ele-s atât de înfierbîntate
pe nisip au rămas doar jachetele lor
iar eu urmăream fiecare minge care țopăia
și te îmbrățișam tot mai strîns

la fel cum îmbrățișează soarele coada salamandrei
cum îmbrățișează privirea cherchelită a pescarului năvoadele prea uscate

și fumătorii de marijuana se strîngeau lîngă magnolii
ca să tragă în piept să tragă să tragă
aerul rece-al acestui ocean în care toate răspunsurile se află în cîrligele
întrebărilor noastre
acest vînt liniștit
împinge insulele tot mai aproape de țărîm

și serioșii chinezi au încercat să oprească timpul
care li se prefira printre degetele mici
și focurile cafenii îi scoteau pe enoși din culcuș iar la întrebarea gingașă:
cum se pronunță corect numele țării mele
eu am spus:
ei bine
hai să învățăm
prima literă:
tu

* * *

ea e sucită și face numai ce i se năzare
ca frunza toamnei sărutările ei cad
rîurile-i spre izvor se-ntorc de prea mult soare
dar eu în ea m-am dizolvat

și-n noaptea trecătoare ca urma vîslelor în apă
fără s-anunțe și fără martorii de ieri
și-acum cînd ea-i pe brațul meu culcată
și-atunci cînd apăru de nicăieri

și-ntotdeauna cînd pasu-i saltă-n întuneric
și-n iarna mohorîță și-n dimineața care-a fost
păru-i nu m-ascultă îndărătnic
și degetele ei subțiri mă-nvață pe de rost...

se-ascut pe vîrful limbii ei vocalele

și datele atîrnă anapoda în calendar
și-oricît am încercat să-i dibui visele
se risipesc prin cameră – e în zadar

* * *

străpunși sunt plămîinii verii acesteia
și soarele vine de-a dura din deal înspre hău
cartiere-s cuprinse de recile focuri
mai puneți vreascuri mai puneți mereu

noi am schimbat timpul pe spațiu
și rasa murgă am dat-o la toți
așa-i natura celor din est la-mpărtășanie –
din suc de mesteacăn fac spirt niște netoți

și printre strune degetele trec sfielnic
iar cîntecu-n vocale e încins
de răzmerițe timpul e prielnic
de luat ostatici și păduri de-aprins

și te aștepți să-ți spună-n acea clipă
cel mai de seamă lucru cineva
că va fi liniște durerile vor trece
dar că de asta nimenea nu va scăpa

[prezentare și traducere din ucraineană
de Corneliu Irod]

Cuprins

Studii literare și culturale

Lansarea antologiei „Avangarda ucraineană” / 3

Recenzii de carte – Mihai Hafia Traista

Cine sunt eu, acesta, care citește poeziile lui Dan Șalapa? / 13

O cronică de călătorie prin viață / 15

Orice *chix* își are *chixul* său / 16

Cuvânt înainte la volumul de poezii *Bîtrînul cuc* – Ioan Groșan / 20

Note de lectură: *Lumea nebunilor* – Domnița Neaga / 22

Alunul și mielul – două simboluri despre nemurire – Dan Șalapa / 26

Povestindu-te scriind în celălalt-oglină – Cristian Paul Mozoru / 34

Interviu cu Leo Butnaru – Galyna Tarasiuk / 37

Proza

Oaspeți la parohie – Corneliu Irod / 47

Neascultare – Virgiliu Rițco / 53

Gutuile – Virgiliu Rițco / 55

Requiem – Ioan Vinga / 57

Jeka și Spiridon – Halyna Tarasiuk / 61

Poezie

Eugen Barz / 65

Ionela – Violeta Anciu / 71

Gabriela Mimi Boroianu / 77

Vali Orțan / 82

George Tei / 86

Diana Barbu / 89

Andreia Paula Duminică / 92

Alexandru Gabriel Toth / 95

Iulian Șpol / 98

Dmytro Lazutkin / 98

Mantaua lui Gogol
Revistă de cultură, literatură și artă

●
Apare sub egida
Asociației Cultural Creștine a Ucrainenilor din România „Taras
Șevcenko”

●
Fondator:
Mihai-Hafia Traista

●
Redactor-șef: Mihai-Hafia Traista
Colegiul redacțional: Irina Moisei, Corneliu Irod, Nicolae Cornescian,
Mihaela-Larisa Traista

●
Adresa redacției:
Str. Măgurei, nr. 1-5, bl. D1, sc A, et. 2, ap. 47, sect 5, București
Telefoane: 0730963670 / 0761124607
E-mail: mantaualuiogogol@gmail.com

●
În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod
direct de conținutul materialelor publicate sub semnătura proprie.

●
Materialele se trimit numai în format electronic, cu diacritice. Corectura
nu se face la redacție.

●
Revista se difuzează direct prin redacție în sistem ramburs.

●
ISSN 2248 – 1192
ISSN-L 2248 – 1192

●
Coperta I: Oleksandr Bogomazov *Portret de femeie*

Mantaua lui Gogol

revistă de cultură, literatură și artă